

LA IMPORTÀNCIA DELS ESPAIS EDUCATIUS EN L'APRENTATGE DELS INFANTS.

Estudi de cas de l'*Areabambini Rossa* de Pistoia

Treball Final de Grau en Mestra d'Educació Infantil

Laura Cesari Crivillers

4t curs del Grau en Mestra d'Educació Infantil

Curs 2016 - 2017

Tutora: Laura Farré Riera

Universitat de Vic – Universitat Central de Catalunya

Vic, 15 de maig de 2017

Agraïments

En primer lloc, vull agrair a la meva tutora del Treball Final de Grau de la Universitat de Vic, Laura Farré Riera, per guiar-me en tot el procés d'investigació i donar-me suport davant de tots els meus dubtes, nervis i inquietuds. La seva ajuda i el seu seguiment constant han estat imprescindibles per tal de poder tirar endavant aquesta recerca.

Agrair també a les mestres, famílies i infants de *l'Areabambini Rossa* de Pistoia, per tot el que m'han ensenyat i perquè aquesta recerca no hauria estat possible sense tots i cadascun d'ells. Especialment a la Deborak, la Stefania, la Niccoletta i la Giuseppina, per l'atenció, l'afecte i la professionalitat que m'han transmès durant aquests quatre mesos.

Als meus pares i a la meva germana, ja que sense ells tot això no hauria estat possible. Gràcies per haver-me ajudat a arribar fins aquí i per haver pogut viure aquesta experiència a l'estranger.

A la Mireia i a la Noemi, per la paciència que han tingut amb mi i pel suport que m'han donat dia rere dia perquè seguís amb la recerca.

Finalment, també voldria fer un agraïment general a tots els professors i professores que han deixat la seva empremta durant el meu camí com a alumna. Gràcies per deixar-me aprendre amb i de vosaltres, i espero que algun dia, en el meu futur com a mestra, jo sigui tan especial com vosaltres ho sou per mi.

Resum

En aquest estudi es pretén descriure i analitzar la importància dels espais educatius en l'aprenentatge dels infants. La recerca s'ha portat a terme a l'espai de *l'Areabambini Rossa*, un dels serveis educatius municipals de la ciutat de Pistoia, a Itàlia. Així doncs, aquesta investigació pretén conèixer, des d'una metodologia qualitativa i un paradigma interpretatiu, com els espais influeixen en l'aprenentatge dels nens i nenes de la primera etapa d'educació infantil (0-3). L'organització, la cura i la preparació dels espais educatius és fonamental per tal de contribuir al desenvolupament cognitiu i social dels infants.

Paraules clau: espais educatius, serveis educatius de Pistoia, escola bressol, aprenentatge.

Abstract

This study aims to describe and analyse the importance of educational spaces in children's learning. The research was carried out in the educational service of *Areabambini Rossa*, a public educational center of Pistoia, Italy. This research aims to determine, from a qualitative methodology and an interpretative paradigm, how spaces can affect to children's learning in the first stage of kindergarten (0-3). In fact, the organization, the care and preparation of these educational spaces it is essential to contribute to the social and cognitive development of children.

Key words: educational spaces, Pistoia's educational services, kindergarten, learning.

Índex

1. Introducció.....	5
1.1. Justificació de la recerca.....	6
1.2. Pregunta d'investigació.....	7
1.3. Objectius de la recerca.....	7
2. Fonamentació teòrica.....	8
2.1. Els espais educatius a l'etapa d'educació infantil.....	8
2.1.1. Els espais i els materials.....	10
2.1.2. Els espais com a generadors d'aprenentatges i relacions.....	11
2.1.3. El rol del docent.....	13
2.2. El model d'escola a Itàlia.....	14
2.2.1. L'educació a Pistoia.....	16
2.2.1. <i>Les Areabambini</i>	18
2.2.1. <i>L'Areabambini Rossa: La Casa Degli Orsi i Lo spazio Picolissimi</i>	20
3. Part pràctica.....	23
3.1. Metodologia.....	23
3.1.1. Desenvolupament del treball de camp.....	24
3.1.2. Participants.....	24
3.1.3. Instruments i eines de recollida de dades.....	25
3.1.4. Aspectes ètics.....	29
3.1.5. Dificultats de la recerca.....	30
3.1.6. Categorització.....	31
3.2. Anàlisi de dades i discussió.....	32
3.2.1. Els espais i els materials de <i>l'Areabambini Rossa</i> . Característiques bàsiques.....	32
3.2.2. Importància de l'organització dels espais educatius. Punts forts i febles.....	38
3.2.3. El rol del docent dins l'espai.....	40
3.2.4. Els espais i els materials com a generadors d'aprenentatges.....	42
4. Conclusions.....	44
5. Referències bibliogràfiques.....	48
6. Annexos.....	51

1. Introducció

La present recerca es titula *La importància dels espais educatius en l'aprenentatge dels infants. Estudi de cas de l'Areabambini Rossa de Pistoia*, i concretament m'he centrat en infants de 0 a 3 anys. Aquest treball correspon al Treball Final del Grau en Mestra d'Educació Infantil, i l'he portat a terme durant el curs 2016 – 2017.

Aquest estudi pretén descriure i analitzar els espais educatius que ofereixen les escoles municipals de Pistoia, concretament l'*Areabambini Rossa*, i així investigar sobre la importància dels espais en els aprenentatges dels infants.

En relació a això, comentar que el treball s'estructura en diferents capítols. En primer lloc, es presenta la fonamentació teòrica, on exposo diferents autors que parlen sobre la importància dels espais, dels materials, així com també del rol del docent i de com aquests espais tenen un paper rellevant en l'aprenentatge dels nens i nenes. A més a més, també explico el model d'escola a Itàlia, i més concretament em centro en l'educació a Pistoia. En aquest cas, i per tal de contextualitzar tota la part pràctica de la recerca, explico les *Areabambini* i, finalment, em centro en l'*Areabambini Rossa*.

El segon gran bloc correspon a la part pràctica de la investigació, i explico el tipus de metodologia emprada, els participants, les tècniques de recollida de dades, així com els aspectes ètics, les principals dificultats que he tingut i la categorització. Tot seguit, exposo els resultats de la part pràctica, on hi ha l'anàlisi de les dades i la discussió.

Finalment, el treball acaba amb les conclusions de la recerca, on intento donar resposta a la pregunta i als objectius, i també exposo les limitacions, les perspectives de futur i la relació del treball amb el Grau. Per últim, hi ha la bibliografia que recull totes les referències bibliogràfiques utilitzades al llarg del text, i els annexos.

1.1. Justificació de la recerca

En aquest apartat voldria justificar els motius pels quals vaig escollir aquesta temàtica i exposar el perquè vaig seleccionar l'*Areabambini Rossa* per tal de realitzar la meva investigació.

En primer lloc, comentar que en el curs 2015 - 2016 vaig tenir l'oportunitat de conèixer, gràcies a les pràctiques III del Grau de Mestra en Educació Infantil, els centres educatius de Pistoia, on un dels seus eixos principals és fomentar un aprenentatge vivencial i significatiu per als infants. Concretament, un dels trets que fa que aquests centres siguin únics és la cura i la bellesa dels espais educatius, els quals pretenen reforçar i consolidar el procés d'aprenentatge de tots els nens i nenes.

Aquesta experiència em va generar tanta curiositat i motivació que ja des d'un principi tenia molt clar que volia investigar aquesta temàtica. Així doncs, aquest any vaig decidir realitzar unes pràctiques extra-curriculars a Pistoia per poder desenvolupar aquesta recerca. Personalment, considero que els espais educatius són molt rellevants en qualsevol context educatiu i, des del meu punt de vista, se'ls pot considerar com a un tercer educador.

En relació a això, destacar que vaig escollir l'*Areabambini Rossa* perquè els espais que la conformen són atractius per el tipus de recerca que vull fer i perquè segueixen un model particular i únic que he pensat que seria interessant poder-lo compartir i fer-lo arribar a totes aquelles persones que no han tingut l'oportunitat de conèixer-lo.

Seguidament, exposo la pregunta d'investigació i els objectius de la recerca.

1.2. Pregunta d'investigació

La pregunta que m'he formulat per desenvolupar el meu Treball final de Grau és la següent:

- *Com els espais educatius influeixen en l'aprenentatge dels infants de 0 a 3 anys?*

1.3. Objectius de la recerca

Concretament, els objectius de la recerca són:

1. Identificar els diferents espais de l'*Areabambini Rossa* de Pistoia.
2. Descriure i reflexionar sobre els materials que hi ha en cada un dels espais.
3. Analitzar com els espais educatius seleccionats influeixen en l'aprenentatge dels infants.

A continuació, exposo la fonamentació teòrica que he trobat adient per tal de poder realitzar la meua recerca, la qual està dividida en diferents apartats per tal d'entendre i aprofundir en aquesta temàtica i en la realitat que es viu a Pistoia.

És en espais ben acabats que es poden preservar les empremtes dels infants, les seves pertinences, els seus productes que es transformen en objectes de memòria, on es construeixen els fils que enllacen les etapes d'un camí, on es creen ocasions per al diàleg i testimonis del "fer" dels infants.

Giovannini (2004, p. 120)

2. Fonamentació teòrica

En aquest apartat em centraré en la principal fonamentació teòrica i en els conceptes més rellevats vinculats a la meua recerca. Per una banda, ens trobem amb el concepte d'espai educatiu i com aquest pot influir en l'aprenentatge dels infants. Concretament, em basaré en com han de ser aquests espais, quines característiques han de tenir, com aquests espais poden influir en els aprenentatges dels infants i quin és el paper del docent. Per altra banda, i per tal de contextualitzar tot el treball de camp, em centraré en l'escolarització a Itàlia i quins són els serveis educatius que proporciona la ciutat de Pistoia.

2.1. Els espais educatius a l'etapa d'educació infantil

Tal i com he comentat anteriorment, en aquest apartat em centraré en el concepte d'espai i en les característiques que tenen i/o que haurien de tenir els espais educatius a l'etapa d'educació infantil.

En primer lloc, cal tenir present que els infants, en aquesta etapa educativa, són curiosos, actius i capaços de mantenir relacions amb altres infants i adults. És per això que cal proporcionar-los espais per tal que puguin créixer, desenvolupar-se i crear la seva pròpia identitat des d'edats primerenques. Segons Ugazio (1993) dins de Galardini (2010, p. 35), "és aquesta idea d'infant en què les decisions relatives a l'organització dels espais han d'estar relacionades, per alimentar i mantenir aquelles activitats i aquelles relacions

que estimulen el creixement.” Cabanellas et al. (2005, p. 91), per la seva banda, destaquen que “Los niños descubren el espacio en la exploración del entorno o en los juegos y cuentos, enriqueciendo su bagaje sensorial, emotivo, contextual, con multiplicidad de formas y matices.”

Així doncs, és cabdal proposar espais on els infants es sentin segurs, puguin explorar, descobrir, jugar, passar-ho bé i relacionar-se amb altres infants. Tot i això, i abans de continuar, cal tenir present quines característiques bàsiques han de tenir aquests espais educatius per tal que puguin proporcionar un bon desenvolupament psíquic, motriu i afectiu de tots els nens i nenes. Segons Cabanellas et al. (2005, p. 95) “el concepte d'espai ha de ser un terreny de joc, d'exploració i aventura. Un laberint que es pugui modificar tantes i tantes vegades perquè es transformi el territori d'una manera simbòlica.” Galardini (2010), per la seva banda, afirma que:

L'espai d'una institució educativa reflecteix les idees que els adults tenen sobre els nens i de la pràctica educativa. Un espai acurat, acollidor i ben organitzat transmet immediatament a qui entra a l'estructura la intenció dels adults en oferir als infants la possibilitat d'estar bé i que tinguin una experiència educativa rica. (p. 80)

En relació a això, es pot afirmar que és fonamental que els espais educatius es repensin constantment per tal de poder ajudar a l'infant a crear la seva pròpia identitat i a desenvolupar les seves capacitats cognitives, respectant en tot moments els diferents ritmes evolutius (Galardini, 2004). Tal i com exposa Vila (2005), la distribució de l'aula és un aspecte que s'haurà de pensar i replantejar moltes vegades com a docents, ja que l'aula és l'espai principal on es donen els aprenentatges i relacions. A més a més, i tal i com afirma la mateixa autora (2005, p. 22), “El ambiente, para realizar cualquier actividad, tiene que ser agradable, sereno y tranquilo.” És per això que si no volem condicionar als infants en allò que fan, cal oferir-los espais ben pensats i organitzats que garanteixin un ambient de seguretat, confiança i intimitat (Galimberti, 1979), per tal que puguin treballar a gust i tranquils.

2.1.1. Els espais i els materials

Aquest apartat fa referència a la importància dels espais i dels materials per afavorir i consolidar aprenentatges a l'etapa d'educació infantil. És a dir, si realment volem aconseguir que els espais educatius tinguin una influència positiva en els aprenentatges dels infants, cal que també reflexionem sobre els materials que hi haurà a cada espai, ja que la tria d'un bon material no només ha de ser a nivell estètic, sinó també a nivell funcional (Vila, 2005).

Els nens i nenes presenten molta curiositat a l'hora de veure un material ordenat, per tant, és important preservar l'estètica, el respecte i l'ordenació que es mostra a l'hora de preparar aquest espai. D'aquesta manera, l'infant també en tindrà cura quan el faci servir. Segons Vila (2005):

Los materiales tienen que despertar la curiosidad y llamar la atención para que los niños se sientan atraídos y su experiencia sea más intensa y provechosa. Debemos presentarlos de forma ordenada, visible y accesible para que los pequeños puedan recrearse fácilmente y empiecen su exploración con ganas (p. 22)

Giovannini (2004) dins de Galardini (2004, p. 121), afirma que "Els objectes estan empastats de possibles accions i allò que la ment de l'infant pot extreure, per això, en dependrà el tipus, la quantitat, les característiques i de les possibilitats en qüestió." Per tant, els diversos materials que hi haurà d'haver en un espai concret per tal de proporcionar aprenentatges amplis i diversos en infants de menys de 3 anys hauran de ser materials que suggereixin accions i activitats més generals, i que els estimulin a "una recerca activa, a la recerca de solucions, de formar projectes amb altres infants (Galardini, 2004, p. 124).

En relació a això, Vila (2005) afirma que segons a quines edats el material que es proporcionarà serà diferent. Aquells infants que estiguin passant per una etapa més manipulativa, més d'exploració de l'entorn i d'ells mateixos, necessitaran material més representatiu, com ara mantes, catifes, miralls..., per tal que també se'ls desperti el sentit del tacte, per exemple. En canvi, aquells

infants que ja estiguin en una etapa més simbòlica i una mica més madura podran experimentar amb altres tipus de materials més motrius, com per exemple peces de construcció. Recordar també que és una etapa en la qual també iniciaran a fer un joc més simbòlic.

Giovannini (2004) dins Galardini (2004) afirma que:

La identitat dels espais indueixen als infants un comportament més articulat i tàcitament dirigit cap a l'ús adequat de la proposta que es porta a terme. Per contra, un espai mal organitzat no és capaç d'unir i sostenir al nen, que perdurà amb menys curiositat en el joc (p. 120)

Per tant, cal reflexionar constantment sobre la tipologia de materials que oferim als infants, ja que en funció d'aquests estarem promovent uns aprenentatges concrets, així com també afavorirem un tipus o un altre de relacions entre iguals i amb l'adult. Tal i com afirmen Musatti i Mayer (2005, p.172), "La seva elecció és crucial no tan sols en funció dels problemes cognitius sinó també per sol·licitar la seva motivació per a nous aprenentatges".

2.1.2. Els espais com a generadors d'aprenentatges i relacions

En aquest apartat s'exposa la importància dels espais educatius com a generadors d'aprenentatges, els quals es produeixen tant a nivell cognitiu com de relacions socials.

En primer lloc, voldria destacar que quan es forma i creix el cervell d'un infant és durant els primers tres anys de vida (Morrison, 2005). Tal i com exposa Hirsh-pasek et al. (2005), les experiències que té l'infant en els tres primers anys de vida li queden gravades al circuit permanent del cervell. És per aquest motiu que els aprenentatges que adquireixin en aquesta etapa són crucials pel seu desenvolupament.

No obstant, els aprenentatges no només es produiran a nivell cognitiu, sinó també a nivell de relacions, i tot això, a l'etapa d'educació infantil, s'assolirà a

partir del joc. Hirsh-pasek et al. (2005) afirma que el joc és l'eina fonamental per tal que els infants es relacionin i pugin aprendre en contextos educatius. Així doncs, els nens i nenes en la seva primera etapa de vida juguen, i quan ho fan, alhora estan explorant, manipulant, conversant, descobrint i aprenent. Segons Musatti i Mayer (2005, p.170) “un ambient educatiu ben organitzat ajuda als infants en el procés de descoberta del món quan es garanteix permanentment als infants la possibilitat d'organitzar la pròpia activitat de coneixença.”

Giovannini (2004) reafirma que la presència d'altres infants en un mateix context permetrà que no només creixi socialment i afectivament, sinó que també es desenvolupin les seves capacitats cognitives:

Quan el grup esdevé un lloc d'aprenentatge, els llenguatges s'enriqueixen i es multipliquen, és quan es crea aquell auditori competent, capaç d'escoltar, de ser sensible i estar interessat en les idees dels altres, a punt per el diàleg però també per a la discussió i a la negociació (p. 100)

En relació a això, és important destacar que per tal que els infants puguin aprendre i puguin desenvolupar-se adequadament, els espais que hi ha a l'escola també han de proporcionar i facilitar socialitzacions. És a dir, els nens i nenes han de sentir-se part d'un grup. Giovannini (2004, p. 93) afirma que “un entorn ben organitzat crea una atmosfera positiva que es tradueix en gestos de bondat, de cooperació i de dinàmiques interactives”. Galardini (2001), per la seva banda, afegeix que els espais han de permetre converses per tal de crear amistats i compartir moments d'aprenentatge; “un espai ha de ser per els infants, un espai “bo”, que els aporti seguretat, amistat per tal de compartir i sobretot que els encoratgi a quedar-s'hi” (p. 80).

Per últim, també és important recordar la idea de Bronfenbrenner (2002) quan exposa que els nostres aprenentatges neixen gràcies al context social en el qual vivim. Per tant, els infants aprendran gràcies al context en el qual es troben; on aprendran primerament serà al context familiar, i continuaran aprenent en contextos socials més complexos, com ara a l'escola bressol

gràcies a les relacions que tindran amb altres infants, és a dir, relacions més complexes.

2.1.3. El rol del docent

El paper del docent ha estat sempre un tema molt important i encara més quan es parla de la preparació d'espais i materials per tal que els infants assoleixin uns bons aprenentatges.

Com molt bé afirma Giovannini (2004) dins de Galardini (2004):

La recerca evidencia que el rol de l'adult és central per el desenvolupament de l'infant, no només quan exercita la pròpia activitat educativa, sinó també quan actua de mode indirecte predisposant contextos educatius que afavoreixen comportaments competents (p. 119)

Per tant, cal que el professorat tingui present diversos ítems que no poden fallar a l'hora de portar a terme una sessió com ara l'ambient, l'espai i el material. Aquests elements seran els protagonistes per tal de valorar, tal i com diu Vila (2005, p. 44), "si la actividad es satisfactoria o no." A més a més, la feina dels docents serà pensar i organitzar aquests espais, no només per ajudar als infants a descobrir-los, sinó també per afavorir aprenentatges (Vila, 2005).

El docent també haurà de motivar als seus alumnes per tal de poder respondre a les diverses situacions que se li puguin presentar a l'aula. És per això que abans de començar qualsevol activitat, el mestre haurà de ser capaç de distingir en quin moment educatiu es troben els nens i nenes per tal de seguir des d'aquell punt i no des d'un altre. Per fer-ho, una bona estratègia és observar i documentar tot allò que es fa. Segons Gandini (2003) dins de Galardini (2010):

Observant i transcrivint allò que els infants fan i diuen, fa que els adults s'acostin als infants, en el sentit més real, perquè poden conèixer cap a qui i cap a on va

la seva atenció, quins aspectes requereixen preguntes o bé què genera curiositat i interès (p. 147).

Seguint amb aquest punt de vista, doncs, el fet d'observar també ens permetrà veure els diferents ritmes dels infants i respectar-los, per tal de no aturar o avançar alguns aprenentatges, ja que “es muy importante que respetemos el ritmo y los tiempos personales de cada niño. No todos somos iguales y cada uno necesita su tiempo para ir asimilando los aprendizajes.” (Vila, 2005, p. 22)

Paral·lelament a això, i per tal que els infants puguin seguir les diverses activitats que es portin a terme, és important que les necessitats bàsiques com ara l'alimentació (l'esmorzar), o bé la higiene (el canvi de bolquers) estiguin cobertes. Com molt bé afirma Vila (2005, p. 46), “Cuando se encuentran relajados y satisfechos son más receptivos y empiezan a explorar el mundo que les rodea, esto les permite descubrir el entorno y sus posibilidades”.

Per concloure aquest apartat, cal destacar que si volem millorar com a professionals, és fonamental repensar i reflexionar si allò que s'està fent s'està fent bé i fins a quin punt (Vila, 2010). Per tant, la formació contínua dels adults referents a l'escola és fonamental per avançar, per millorar i sobretot per reflexionar sobre la pròpia pràctica (Galardini, 2010).

2.2. El model d'escola a Itàlia

Tal i com he comentat anteriorment, tot el meu treball de camp es portarà a terme a Itàlia, concretament l'*Areabambini Rossa* de Pistoia. És per això que considero interessant centrar-me en les principals característiques d'aquest sistema educatiu.

Després de les primeres lleis educatives, com ara la Llei Casati (1859) que van sorgir a Itàlia a partir dels anys seixanta, hi ha hagut diverses reformes i canvis que han marcat l'estructura del sistema educatiu italià. Al 1904 va sortir la Llei Orlando, la qual obligava a que els infants tinguessin una escolarització

obligatòria fins als 12 anys, tenint en compte, també, que a l'escola no hi havia marginacions de classes socials (Pública Instruzione, 2016). És a dir, la llei també era vàlida per a tots aquells infants pobres. Seguidament, una de les reformes més importants va ser la de l'any 1962, ja que es va abolir el fet d'entrar al món laboral només amb estudis primaris i es va obligar a realitzar estudis secundaris abans de poder treballar. Una altra reforma important va ser la del 2004 (Reforma Moratti), ja que va produir algun canvi important, com ara la implementació de més *scuole d'infanzia* públiques. Actualment, l'última llei educativa va sorgir a l'any 2014 (Llei 107/2015: *La buona scuola*) i es defineix com un programa de canvis, on les escoles tindran més recursos econòmics i de personal. (Istituto Comprensivo di Bernareggio, 2016)

Una de les característiques importants del sistema educatiu italià és que generalment totes les regions han de complir les lleis i les reformes educatives, però cada una ho adapta a la seva manera. És per això que cada regió crea la seva *Carta dei servizi educativi*, i així poder satisfer les necessitats educatives que cada regió pugui tenir.

Tanmateix, l'escola italiana en general presenta algunes característiques que la defineixen. En primer lloc, comentar que el sistema educatiu italià s'estructura en dos cicles obligatoris d'estudi:

1. El primer cicle comprèn la *scuola primaria* i va dels 5 fins als 11 anys, i la *scuola secondaria di primo grado/ scuola media* que va dels 11 anys fins als 14.
2. El segon cicle comprèn la *scuola secondaria di secondo grado/ scuola superiore*, on els alumnes poden triar entre tres possibilitats: el *liceo*, l'*istituto técnico* o bé l'*istituto professionale*. En aquest cas, es comença als 14 anys i és obligatori fins als 16.

En relació a això, i centrant-me en la meva recerca, cal comentar que abans del primer cicle, però, hi ha el *nido* i la *scuola dell'infanzia* que formen part dels cinc primers anys de vida dels infants. Concretament, tots aquells nens i nenes

que tenen entre tres mesos fins a 3 anys van al *nido* i dels 3 als 5 anys van a la *scuola dell'infanzia*. Val a dir que és un període d'escolarització no obligatori, i la majoria d'aquests centres són d'ús públic. (Wolters, 2016)

Aquesta etapa és molt important per als infants ja que desenvolupen diverses habilitats socials, morals i cognitives. Tal i com exposa el *Ministero dell'Istruzione dell'Università e della Ricerca* (2012, p. 12), aquesta etapa pretén “consolidar la identitat, desenvolupar l'autonomia, adquirir habilitats i viure les primeres experiències de ciutadania.” També és un període on els nens i nenes aprenen a relacionar-se amb altres iguals, amb adults i amb el medi. A més a més, l'autonomia i creativitat també hi juguen un paper important per tal que tots els infants pugin tenir igualtat d'oportunitats.

2.2.1. L'educació a Pistoia

La ciutat de Pistoia forma part de la regió de la Toscana i n'és la capital. Està situada a pocs quilòmetres de Florència i és una ciutat que comprèn uns 90.000 habitants (Enciclopèdia Catalana, 1978, p. 77). Pistoia és una ciutat amb unes característiques concretes que la defineixen, com ara la seva cultura, el seu centre històric o la seva gastronomia. Tot i això, la ciutat de Pistoia també és coneguda pels seus projectes educatius infantils (0-6 anys) que, segons Bernal i Vila (2010, p. 58), són els “més intel·ligents i avançats d'Itàlia i Europa”. Aquests projectes van ser iniciats i potenciats per Anna Lia Galardini amb la col·laboració de Donatella Giovannini i Sonia Iozelli.

Concretament, a partir dels anys 60 l'Ajuntament de Pistoia va començar a construir la que, actualment, és la xarxa de serveis educatius. A més, cal destacar que a l'any 1964 va sorgir la primera *scuola dell'infanzia* (dels 3 als 6 anys) i al cap de 8 anys va néixer el primer *nido* (Cappellini, 2014).

L'Ajuntament de Pistoia s'ha involucrat molt en les polítiques educatives, no només per formar serveis educatius i donar una resposta a les exigències de la ciutat, sinó també perquè forma part d'un projecte cultural. Des que es va iniciar

aquest projecte a la ciutat de Pistoia, la xarxa dels serveis educatius que aquesta ofereix s'ha anat desenvolupant fins a aconseguir, actualment, un total de 8 *nidi* i 11 *scuole dell'infanzia*. Segons Bernal i Vila (2010, p. 58) “aquest projecte cultural ha set possible gràcies a l'interès col·lectiu municipal i cultural i també a una exquisida sensibilitat cap a l'educació”.

Tal i com afirma Galardini (2010):

Des dels anys setanta, quan van néixer les primeres *scuole dell'infanzia* i poc després els *asili nido*, l'esperit de seguir avançant i obrir noves escoles no s'aturava; satisfer les necessitats dels infants era sempre l'idea que movia tot aquest procés, el millorar progressivament i no parar mai de formar-se, com a mestres i professionals educatius, per tal d'adquirir i ajustar-se a allò que volien arribar. El diàleg constant amb la ciutat i amb les famílies també ha estat un fet de gran interès per tal d'aprofundir i seguir millorant en tots els projectes (p. 11).

Un altre fet important i que realça la identitat dels serveis educatius que proposa Pistoia és la xarxa que s'ha creat entre els diferents centres que s'han anat obrint, entre els *asili nidi* i les *scuole dell'infanzia*. Això ha fet que creixin com a comunitat i treballin conjuntament encara que actuïn per “separat”.

És aquí, també, on sorgeix la *Carta dei servizi educativi del Comune di Pistoia* (2004)¹. Aquest és un instrument de comunicació de la qualitat i de l'autonomia dels serveis educatius de la ciutat de Pistoia, que ha estat creat per famílies, docents, coordinació pedagògica i experts en l'àmbit educatiu. Com dirien Bernal i Vila (2010, p. 60), són les “idees d'un projecte compartit” i és on es mostra la unió de tres pilars fonamentals per als infants: la seva ciutat, la seva família i els seus educadors”.

Poc després de la creació de *la Carta*, van sorgir noves necessitats, on les famílies n'eren les protagonistes, ja que veien que els seus fills i filles podien gaudir de l'escolarització d'una altra manera que no fos al *nido* o bé a la *scuola dell'infanzia*. La resposta a aquestes necessitats va ser la creació de les quatre

¹ Veure annex 1: La *Carta dei servizi educativi del Comune di Pistoia* (2004).

Areabambini. Així doncs, a la ciutat de Pistoia podem trobar-hi tres tipus d'escola: els *asilo nido*, les *scuola dell'infanzia* i, finalment, les *Areabambini*.

2.2.1. Les Areabambini

Les *Areabambini* neixen a finals dels anys 80 amb una filosofia trencadora, ja que hi ha noves necessitats, lligades als canvis socials i a les transformacions dels models familiars, per tal d'oferir una resposta flexible i articulada (Cappellini, 2015).

Segons Galardini (1993):

El projecte de les *Areabambini* no es comprèn si no s'enganxa a la història dels serveis per la infància de l'Ajuntament de Pistoia. Madura, doncs, en la riquesa de les experiències educatives dels *asili nidi*, de *les scuole dell'infanzia* i dels laboratoris territorials que han contribuït a mantenir d'aquesta ciutat l'atenció a les necessitats dels infants (p. 3).

Actualment, els serveis públics de l'Ajuntament de Pistoia proposen quatre espais educatius destinats a infants de 0 fins a 10 anys, els quals són les *Areabambini*. Aquests espais tenen com a objectiu comú fomentar els llenguatges més importants dels nens i nenes, com són el llenguatge simbòlic, l'artístic i el científic. Les *Areabambini* s'han anat creant a mesura que ha anat passant el temps amb l'objectiu comú de ser un espai experimental, de descoberta, de joc i d'estar amb altres infants, però amb característiques diferents. Cada una representa una identitat segons les activitats que proposa.

A continuació, exposaré les principals característiques vinculades a cada una de les *Areabambini* fins arribar a l'*Areabambini Rossa*, la qual serà l'espai principal que investigaré en la meva recerca.

a) *Areabambini Gialla*

Va ser la primera *Area* que es va obrir a l'any 1987 per tal de fomentar la descoberta en el camp del llenguatge simbòlic i de joc. Aquest espai el

conformen infants de 3 a 8 anys i es freqüenta en horari lectiu segons les escoles que necessiten el seu servei.

Aquest espai es caracteritza per ser un complement d'altres centres educatius, és a dir, ajuda a altres escoles de Pistoia en els seus projectes de centre. És un espai que destaca per la seva originalitat a l'hora d'explicar contes, on posteriorment, se'n fa una activitat amb tot el grup d'infants.

Tot seguit, van sorgir l'*Areabambini Blu* i l'*Areabambini Verde* amb la intenció d'incentivar un llenguatge més artístic i d'exploració, i finalment, l'*Areabambini Rossa*.

b) *Areabambini Blu*

Aquest segon espai es va crear per tal de fomentar la creativitat i la imaginació que el llenguatge artístic aporta. És un espai educatiu on es treballa amb altres escoles de la ciutat que volen complementar els seus projectes amb els que ofereix aquest espai. A més a més, dóna la possibilitat d'oferir activitats-laboratori amb infants d'altres edats i amb les seves famílies, on tots junts poden gaudir de diversos projectes relacionats amb l'art proposats per l'educadora que està dins aquest espai. Està destinat a infants de 5 a 10 anys.

c) *Areabambini Verde*

Es va crear per tal de fomentar un espai on l'exploració, la manipulació i la investigació en fossin els protagonistes. Així doncs, en aquest espai es potencia un desenvolupament del llenguatge més científic. A més, també és un complement de les escoles i, com l'*Areabambini Blu*, té obert unes hores concretes on es poden realitzar activitats-laboratori per a infants de totes les edats, juntament amb les seves famílies.

d) *Areabambini Rossa*

Aquesta va ser l'última *Areabambini* que es va obrir, ja que per qüestions tècniques van haver-la de canviar d'ubicació. Tot i això, segueix amb el mateix projecte educatiu, amb una proposta de fomentar, també, un llenguatge de

caire més simbòlic. Està format, generalment, per dos espais: *La casa degli orsi* i *Lo spazio picolissimi*.

2.2.1. L'Areabambini Rossa: La Casa Degli Orsi i Lo spazio Picolissimi

Tal i com he comentat anteriorment, el present treball es centra en *l'Areabambini Rossa* de Pistoia, ja que pretenc analitzar els espais que aquesta ofereix i com aquests influeixen en els aprenentatges dels nens i nenes.

Així doncs, *l'Areabambini Rossa* està formada per dos grans espais educatius: *La Casa Degli Orsi* i *Lo Spazio Picolissimi*.

a) La Casa Degli Orsi

En primer lloc, comentar que aquest espai està format per infants d'entre 18 mesos fins a 36, i té tres ambients que fomenten la relaxació, l'experimentació i el compartir experiències amb els iguals. Permet als infants jugar-hi lliurement durant 4 hores al dia, dos dies a la setmana. El fet que aquest espai només estigui obert dos dies a la setmana, fa que el material i les propostes siguin de gran interès. Concretament, hi ha dos grups d'infants de diferents edats: uns freqüenten l'espai dilluns i dijous i l'altre grup els dimarts i els divendres.

Galardini (1993), en el moment en què parla sobre aquests espais, exposa que "particularment la nostra atenció s'ha focalitzat en les famílies amb infants petits en què els *asili nidi* no els representava una solució." (p.3) A més a més, com afirma la mateixa autora (1993), és un espai que permet als infants tenir les primeres experiències de socialització i de joc. Per tant, es vol aconseguir que els infants gaudeixin del temps que passen amb altres infants i amb adults en un ambient tranquil i agradable.

Les diverses propostes que s'hi realitzen són molt importants perquè fan veure a les famílies que hi ha altres maneres de jugar, de conèixer i de crear vincles afectius. A més, aquest espai també els dóna la possibilitat de veure com els seus fills es relacionen amb altres infants i adults (Cappellini, 2014).

Finalment, destacar que el paper de les famílies en aquest espai es molt important, ja que no només es fan trobades per tal de parlar i reflexionar sobre el comportament del seu fill/filla, sinó que també es fan excursions amb la resta de famílies per tal de compartir moments, tant amb els seus infants, com amb altres nens i nenes i amb les educadores. Així doncs, l'*Areabambini Rossa*, és un espai destinat, també, per a les famílies:

Per les famílies aquest espai s'ofereix com a suport, ja que és una ocasió per poder-se separar de l'infant encara que sigui per períodes curts, però sobretot perquè els pares puguin entrar en contacte amb un ambient en el qual s'observen les intervencions d'educadors professionals i puguin rebre reforços i ajudes a inseguretats que puguin tenir (Galardini, 1993, p. 5).

b) *Lo spazio Picolissimi*

Aquest segon espai de l'*Areabambini Rossa* és un espai dirigit a les famílies amb bebès de 0 a 12 mesos d'edat. La seva finalitat és facilitar la trobada entre pares i mares amb infants recent nascuts o amb menys d'un any d'edat, per tal de compartir experiències i per tal que els infants puguin tenir un primer contacte entre iguals. Concretament, és un espai que està obert dos matins i una tarda a la setmana i poden anar-hi les famílies que ho desitgin. És públic i es paga un valor simbòlic per poder ajudar a renovar, si és necessari, el material (Cappellini, 2014).

Un exemple d'una tarda qualsevol comença amb els adults asseguts a una catifa mentre els infants juguen amb el material que tenen a l'abast. Mentrestant, les mares o els pares parlen, i hi ha també la presència d'una mestra que els acompanya, ajuda o aconsella. A més a més, un cop a la setmana també hi ha la presència d'algun especialista, com ara un pediatre, i l'objectiu principal és que es pugui debatre algun tema d'interès entre els professionals i les famílies per tal de resoldre dubtes i intercanviar opinions i punts de vista. Són importants, doncs, les trobades amb altres professionals relacionats amb el desenvolupament dels infants perquè aconsellen i fan

pensar als pares i mares sobre el desenvolupament i l'educació dels seus fills i filles (Cappellini, 2014).

En aquest moment, i un cop exposats tots els apartats principals del marc teòric, es pot afirmar que és fonamental pensar i replantejar els espais educatius i els materials per tal d'afavorir i consolidar aprenentatges i relacions socials, ja que “els infants, si tenen un espai ben preparat, són capaços de mantenir més l'atenció i desenvolupar accions cada vegada més complexes, [...], aprenen a ser més autònoms en el joc i en l'exploració i manifesten comportaments més organitzats perquè no depenen només de l'adult” (Galardini, 2004, p. 66).

L'apartat següent fa referència a la part pràctica de la recerca, on s'exposa la metodologia emprada al llarg de la realització del treball, així com també l'anàlisi de dades i la discussió.

3. Part pràctica

Tal i com hem vist al llarg de la fonamentació teòrica, els espais educatius són un dels pilars fonamentals per a l'educació dels infants. No obstant, moltes vegades no se li dóna la importància que hauria de tenir o simplement no se'n té la suficient cura. És per això que com a futura mestra considero que s'ha de prendre consciència sobre la importància de projectar espais que possibilitin la lliure expressió dels nens i nenes, respectant els diferents ritmes d'aprenentatge i fomentant la seva autonomia. Així doncs, amb aquest treball pretenc transmetre la realitat que es viu a Pistoia, i poder donar resposta a *com els espais educatius influeixen en l'aprenentatge dels infants de 0 a 3 anys?*

A continuació em centraré, per una banda, en la metodologia d'investigació emprada al llarg de tota la recerca i, per l'altra, en l'anàlisi de les dades, amb la finalitat de donar resposta als objectius de la investigació.

3.1. Metodologia

En aquest apartat em centraré en la metodologia que he utilitzat per tal de desenvolupar el meu Treball Final de Grau, així com també exposaré el paradigma d'investigació. En relació a això, comentar que la present recerca és de tipus qualitatiu i es situa en el paradigma interpretatiu, ja que he pogut descriure, comprendre i analitzar què succeeix en els espais educatius de l'*Areabambini* Rossa i com aquests espais poden influir en els aprenentatges dels nens i nenes de 0 a 3 anys. A més a més, també m'he fixat en el comportament de les persones i dels infants que formen part d'aquest espai.

Per tal de poder conèixer i comprendre aquesta realitat, m'he centrat en un estudi de cas. Tal i com afirma Stake (2007, p.11), "El estudio de casos es el estudio de la particularidad y de la complejidad de un caso singular, para llegar a comprender su actividad en circunstancias importantes". Simons (2011, p.42), per la seva banda, defineix l'estudi de cas com "una investigación exhaustiva y

desde múltiples perspectivas de la complejidad y unicidad de un determinado proyecto, política, institución, programa o sistema en un contexto real". Així doncs, la meva intenció és poder conèixer amb més profunditat l'*Areabambini* Rossa, en la seva singularitat i en el seu context natural, i així poder donar resposta als objectius de la recerca.

Tot seguit, exposaré el procés que he seguit per tal de desenvolupar la recerca.

3.1.1. Desenvolupament del treball de camp

En aquest apartat em centraré en les persones participants a la recerca i com he fet aquesta tria, així com també amb els instruments i les tècniques de recollida de dades. A més, també parlaré dels aspectes ètics que he tingut en compte a l'hora de recollir tota la informació i també destacaré algunes de les dificultats que m'han sorgit al llarg de la investigació. Finalment, tancaré aquest apartat exposant com ha estat la categorització de les dades.

3.1.2. Participants

Els participants que han format part de la meva recerca han estat els infants i les mestres que formen part de l'*Areabambini* Rossa. En relació als infants, comentar que són nens i nenes d'entre 18 mesos i 3 anys, repartits en 4 grups; dos grups fomenten l'espai dilluns i dijous i els altres dos grups dimarts i divendres. Concretament, cada grup està format per 9 infants, per tant, hi ha un total de 36 infants que formen part de *La Casa Degli Orsi*.

Tot i que al principi només volia centrar-me en un grup d'infants, vaig pensar que seria interessant poder observar els quatre grups i així identificar similituds i diferències en la manera que tenen de moure's i relacionar-se per l'espai, utilitzar els materials..., així com també per observar els diferents rols de les professores.

Seguidament, les altres participants han estat tres educadores, i una collaboratrice (una ajudant) una de les mestres és la coordinadora, és a dir, he realitzat tres tipus d'entrevista diferents, respectant el rol de cadascuna (un model d'entrevista per la coordinadora, un altre model d'entrevista per les dues mestres i finalment, un model d'entrevista per la *collaboratrice*), per tal de poder conèixer el seu bagatge professional, les seves opinions i els seus diferents punts de vista.

3.1.3. Instruments i eines de recollida de dades

Aquest apartat es basa en les tècniques de recollida de dades que he utilitzat, tenint en compte la perspectiva metodològica i el paradigma en el qual es situa la meva recerca. Concretament, els instruments han estat molt variats, amb la finalitat d'adaptar-me a cada context i circumstància i així donar resposta als objectius de la investigació. Així doncs, les principals tècniques han estat l'observació, l'entrevista, el diari de camp i, finalment, els documents de centre.

a) Documents de centre

El fet de consultar els documents del centre m'ha servit per tal de poder acostar-me a la realitat que es viu a *l'Areabambini Rossa* de Pistoia, i comprendre quins són els seus propòsits a nivell educatiu i quina és la seva filosofia.

Tanmateix, el tipus de documentació que tenen a Pistoia és diferent amb la nostra. És a dir, no hi ha una normativa ni un reglament establert per a totes les *Areabambini* igual ja que, tal i com he explicat a la fonamentació teòrica, cada *Areabambini* té un propòsit diferent i uns documents únics.

Així doncs, he pogut consultar tres documents que expliquen de manera general quins són els objectius de *La Casa Degli Orsi*, juntament amb el projecte que han seguit aquest any els infants, relacionat amb la lectura. Els projectes, sempre estan basats en la lectura, però cada any proposen contes

diferents per tal de canviar una mica la dinàmica i les activitats que es proposen, algunes d'elles, juntament amb la família (annex 2).

b) Observació

La tècnica de l'observació ha estat l'eix fonamental per tal de realitzar la recerca, ja que m'ha permès visualitzar aspectes concrets del dia a dia a *l'Areabambini Rossa* i poder conèixer la realitat que es viu en aquest espai educatiu. Segons Yuni i Urbano (2006, p.44), "La finalidad de la observación consiste en captar los atributos generales de la realidad a estudiar. Permite pasar de un nivel de realidad más amplio a uno más pequeño."

Alcina (1994) remarca que l'observació és una eina que serveix per a moltes recerques diferents i per a molts camps de les ciències. Per tant, i centrant-me en el meu cas particular, considero que és un bon mètode per tal de realitzar investigacions de caire qualitatiu, i per poder fer una bona triangulació de les dades.

Concretament, esmentar que he realitzat una observació directa, és a dir, una observació detallada segons la meva experiència i el meu punt de vista (Rodríguez, 2005), i per fer-ho vaig crear una graella d'observació (annex 3.1.). Aquesta graella ha estat creada per tal de recollir informació sobre la distribució dels espais que ofereix *l'Areabambini Rossa*, juntament amb les relacions que els infants estableixen dins d'aquest espai i quin és el rol del docent.

Tal i com he comentat anteriorment, vaig decidir observar els quatre grups d'infants: dilluns i dijous hi ha dos grups, i dimarts i divendres dos més. Així doncs, he estructurat les observacions en quatre subgrups:

- Observacions grup d'infants 1 (annex 3.2.)
- Observacions grup d'infants 2 (annex 3.3.)
- Observacions grup d'infants 3 (annex 3.4.)
- Observacions grup d'infants 4 (annex 3.5.)

En relació a això, comentar que he realitzat quatre observacions per a cada grup, per la qual cosa he pogut observar un total de 16 sessions. La finalitat ha estat conèixer com el grup – classe es mou en els diferents espais que proposa l'*Areabambini Rossa* i com aquest grup interacciona en funció de l'adult. És a dir, un dels principals motius pels quals he decidit observar els quatre grups d'infants és per, també, poder observar el rol del docent, ja que en funció del dia i del grup d'infants aquest varia.

c) Entrevista

Les entrevistes, juntament amb les observacions, han estat una altra tècnica molt important per tal de portar a terme la meua recerca, ja que m'han permès conèixer els punts de vista i les opinions de les diferents persones que treballen en aquest espai educatiu. Segons Rodríguez, Gil i García (1996, p.167): “La entrevista es una técnica en la que una persona (entrevistador) solicita información de otra o de un grupo (...), para obtener datos sobre un problema determinado.” A més a més, també ha estat molt útil per tal de poder triangular les dades d'una manera eficaç i per poder contrastar les observacions amb el discurs teòric de les persones entrevistades.

Tot i que la majoria de preguntes estaven tancades, he seguit una entrevista semi-estructurada, ja que m'han sorgit nous dubtes i interrogants durant el transcurs de la conversa, la qual cosa m'ha permès ampliar i enriquir l'entrevista, i així poder recollir més informació. A més, la tipologia de les preguntes pretenien obtenir una resposta més oberta i completa, que anés més enllà del sí o del no (Stake, 2007).

Concretament, les entrevistes m'han permès recollir informació sobre l'experiència i el camí que han seguit les diverses persones implicades en el centre, la qual cosa m'ha ajudat a conèixer més profundament la seva trajectòria professional. A més, també he pogut recollir informació més centrada en l'objectiu principal de la recerca, com ara la importància dels diversos espais

educatiu, l'organització d'aquests espais, la tria dels materials, la relació entre iguals, la relació entre els infants i l'adult, etc.

Així doncs, he creat tres models d'entrevista (annex 4.1.) per tal de recollir les opinions i els punts de vista de totes les persones implicades en aquesta realitat. En primer lloc, una entrevista a la coordinadora (annex 4.2.) de l'*Areabambini Rossa*, la qual també és una de les mestres d'aquest espai. En aquest cas, la meua intenció ha estat conèixer les seves opinions sobre aspectes més generals que afecten a l'organització d'aquest espai, així com també aspectes més vinculats al dia a dia a l'aula, com ara quines característiques hauria de complir un espai per tal que els infants puguin aprendre, quin procediment es segueix a l'hora de triar un material, etc.

En segon lloc, he realitzat dues entrevistes a dues mestres (annex 4.3.) per tal de recollir els seus punts de vista sobre l'organització d'aquest espai, la tria dels materials, el rol del docent, etc. Finalment, la quarta i última entrevista l'he fet a la col·laboradora (annex 4.4.) d'aquest espai, la qual també forma part de la realitat que es viu i de la seva organització i neteja, per la qual cosa també vaig considerar necessari conèixer i recollir els seus punts de vista.

Entrevistes Informatives	Persones que han participat en l'entrevista	Objectiu principal	Durada (aprox).	Curs
Equip directiu	Coordinadora de l'espai i responsable de dos grups de 8 infants cadascun (un grup hi va els dilluns i els dijous i l'altre grup els dimarts i els divendres).	L'objectiu principal és conèixer les	60 min	2016/2017
Professorat	Dues mestres responsables de 8 infants cadascuna (una professora hi és els dilluns i els dijous i l'altra els dimarts i els divendres).	opinions i els punts de vista de les persones que treballen i que	40 i 45 min	2016/2017
Equip de suport i neteja	Una col·laboradora que s'encarrega de la neteja dels espais i ajuda en determinats moments del dia, com per exemple durant l'esmorzar.	formen part de l' <i>Areabambini Rossa</i> de Pistola.	13 min	2016/2017

Font: Elaboració pròpia a partir de les transcripcions de les entrevistes.

Finalment, voldria afegir que les diverses entrevistes han estat enregistrades amb una gravadora de veu, la qual cosa m'ha permès transcriure tota la conversa, i així tenir la informació recollida per tal d'analitzar les dades.

d) Diari de camp

El diari de camp (annex 5) m'ha servit per reflexionar sobre tot allò viscut durant la meva estada al centre, i per recollir totes les meves impressions, dubtes, inquietuds i curiositats. Segons Postic i Ketele (1992, p.55), "El diario es una técnica de observación narrativa y retrospectiva que consiste en escribir con lenguaje habitual las propias actividades o ajenas." Així doncs, m'ha donat la possibilitat d'expressar amb total llibertat les meves vivències a l'*Areabambini* Rossa, i alhora complementar les observacions i les entrevistes realitzades.

Finalment, i en relació a aquesta eina de recerca, comentar que no he estructurat res, ja que ha esdevingut un relat obert de tot allò que m'ha cridat la atenció al llarg de la meva estada, i així "poder conèixer i entrar en una realitat poc propera i rica de coneixements" (Postic i Ketele, 1992, p. 54).

Per concloure, voldria afegir que totes les tècniques de recollida de dades exposades anteriorment han estat fonamentals per recollir tota la informació necessària i així donar resposta als objectius de la recerca.

3.1.4. Aspectes ètics

En relació als aspectes ètics de la recerca, voldria comentar que al llarg de tota la recollida de dades aquest apartat ha estat fonamental per tal d'assegurar la confidencialitat de les dades.

En primer lloc, el primer pas va ser demanar les autoritzacions pertinents per tal de poder portar a terme la recerca en aquest centre educatiu, on totes les participants de les entrevistes m'han signat el consentiment informat (annex 6).

Per fer-ho, he seguit el protocol referent en àmbits de recerca de la Universitat de Vic.

En segon lloc, i en relació a les entrevistes, comentar que totes s'han dut a terme al despatx del centre on només érem presents l'entrevistada i jo, i s'han realitzat en moments que no han interferit en hores lectives i sense cap mena de pressa, per tal que l'entrevistada no es sentís pressionada ni condicionada. A més, en tot moment he tingut en compte la confidencialitat i l'anonimat de les persones que han participat en les meves entrevistes, per la qual cosa en cap cas es revela la identitat de la persona entrevistada. També es va demanar el permís per tal d'enregistrar la conversa, explicant en tot moment la importància de poder-la gravar per a la posterior anàlisi de les dades.

Finalment, i en relació a les observacions, comentar que en tot moment he utilitzat noms ficticis, ja que el que m'interessava no era un infant en concret, sinó la seva actitud, el seu joc i el seu moviment per l'espai.

3.1.5. Dificultats de la recerca

Pel que fa a les dificultats que he tingut al llarg de la investigació, només en podria destacar una, tot i que alhora penso que tampoc no m'ha condicionat molt en la meva recollida de dades, i és que vaig haver de posposar una entrevista a una de les mestres. Des del meu punt de vista, considero que una de les característiques que té la feina de mestra és poder ser flexible i penso que en aquest aspecte ho he pogut ser bastant.

El motiu pel qual vaig haver de posposar aquesta entrevista és perquè van succeir certs fets a l'*Areabambini* Rossa, totalment inesperats, que em van obligar a modificar el dia i hora de la trobada amb la mestra. No obstant, tampoc no penso que hagi estat un problema, sinó simplement un petit entrebanc en la recerca.

D'altra banda, i pel que fa a les observacions, comentar que també en vaig haver de posposar quatre, ja que durant una setmana vàrem anar a fer un taller

sobre un conte a *l'Areabambini Gialla*, el qual formava part del projecte que segueixen amb els infants. Tot i això, com he esmentat anteriorment, tampoc no ha estat un gran problema.

3.1.6. Categorització

En relació a aquest apartat, voldria destacar que per tal de poder analitzar les dades va ser essencial organitzar la informació obtinguda mitjançant els diferents instruments de recollida de dades a partir de categories.

De fet, l'anàlisi de dades ha estat una de les tasques més complexes però alhora més motivadores i dinàmiques de la investigació. Per tal de poder fer una anàlisi de tota la informació recollida, vaig crear una graella formada per tots els ítems que tenien en comú les quatre tècniques de recollida de dades. Així doncs, vaig poder identificar algunes categories generals que m'ha permès comparar els diferents punts de vista, i analitzar totes les dades per tal de poder-les triangular i així assolir els objectius marcats de la recerca.

Concretament, he decidit organitzar les temàtiques partint de les idees més generals a aquelles més concretes. És a dir, les primeres categories estan més vinculades a l'observació dels espais, i els últims punts es basen en quines relacions s'estableixen en aquests espais i en els aprenentatges que s'hi produeixen. He trobat adient estructurar-ho així per tal que la informació esdevingui més clara i entenedora i segueixi un fil conductor coherent. Així doncs, he creat quatre categories: primerament, les característiques bàsiques dels espais i materials de *l'Areabambini Rossa*, seguidament els punts forts i febles de la importància de l'organització dels espais, en tercer lloc el rol del docent dins l'espai i, finalment, els espais i materials com a generadors d'aprenentatges i relacions (annex 7).

A continuació, em centraré en l'anàlisi de les dades, per tal de començar a donar resposta als objectius de la recerca.

3.2. Anàlisi de dades i discussió

Aquest apartat fa referència a l'anàlisi de les dades a partir de tota la informació recollida mitjançant els diferents instruments emprats. Per tal d'analitzar-les, em centraré en els quatre blocs esmentats anteriorment: a) les característiques bàsiques dels espais de l'*Areabambini* Rossa, b) els punts forts i febles en l'organització dels espais, c) el rol del docent dins l'espai i, finalment, d) els espais i materials com a generadors d'aprenentatges i relacions. A més a més, tots aquestes categories estan directament lligades amb la fonamentació teòrica, la qual cosa m'ajudarà a cercar unes conclusions concretes i així intentar donar resposta als objectius del treball.

Així doncs, en aquest apartat em centraré en explicar detalladament cada una de les quatre categories d'anàlisi. En primer lloc, exposo que l'espai investigat té unes característiques determinades i específiques que s'han de tenir en compte per tal que els infants puguin explorar i manipular lliurement. Tot seguit, recalco que hi ha una cura especial a l'hora d'organitzar els espais per tal que els nens i nenes puguin sentir-se segurs i puguin desenvolupar-se, amb l'ajuda de l'adult. De fet, el tercer apartat fa referència al rol del docent, el qual és l'encarregat de guiar i proposar nous jocs i aprenentatges i, finalment, el quart i últim apartat correspon a la relació entre els espais i els aprenentatges, per tal que els infants puguin desenvolupar-se cognitivament i socialment.

3.2.1. Els espais i els materials de l'*Areabambini* Rossa. Característiques bàsiques

En aquest primer apartat intento centrar-me en les característiques que té *La Casa Degli Orsi* de l'*Areabambini* Rossa de Pistoia (annex 8)² per tal de poder entendre com estan distribuïts i organitzats els diferents espais educatius que aquesta ofereix. Per fer-ho, he extret informació de les entrevistes, de les

² A l'annex 8 es poden veure les fotos dels espais educatius de *La Casa Degli Orsi*.

observacions i també dels diaris de camp, i així poder tenir una visió global i contrastada de les característiques bàsiques d'aquests espais.

Dit això, cal tenir en compte que *La Casa Degli Orsi* està conformada per dos espais diferenciats: per una banda hi ha l'espai de joc i d'exploració lliure, i per l'altra hi ha un espai més vinculat al joc simbòlic i a la lectura. Tanmateix, i abans de centrar-me en això, també voldria descriure i analitzar com és l'espai del rebedor, el qual també desenvolupa un paper important en el dia a dia al centre i en la relació entre alumnat – famílies – mestres.

En primer lloc, comentar que en el costat esquerre del rebedor hi ha dues butaques petites amb dues cistelles al costat, les quals estan plenes de contes. En aquest cas, les butaques són de la mida dels infants, per tal que hi puguin accedir sense l'ajuda de l'adult. A més, a una de les parets hi ha una gran documentació fotogràfica on apareixen els infants, juntament amb les seves famílies. L'objectiu d'això és fer saber a les famílies que elles també formen part de la realitat que viuen els infants a *La Casa Degli Orsi*.

Seguidament, al costat dret hi ha una barra amb penjadors, on els infants hi poden deixar les jaquetes. Aquestes barres també estan a la mida dels nens i nenes, per tal que puguin ser ells els que, de manera autònoma, puguin agafar i deixar les jaquetes. A més, a sobre d'aquesta barra hi ha una tarima que està dedicada a la documentació per les famílies. És a dir, és un espai destinat a penjar tota la informació important per tal de facilitar la relació família – escola. Finalment, també hi ha un cistell a terra on cada infant hi guarda els seus mitjons, dins d'una bossa, per si vol estar més còmode quan està a *La Casa Degli Orsi*. Per tant, això ens demostra com en aquest espai es fomenta la comoditat, la seguretat i la llibertat de moviment per tal que els infants es sentin com si fossin a casa seva.

A més, tota aquesta distribució del rebedor ens mostra que també es procura tenir molta cura d'aquest espai, i es pretén que tant els infants com les famílies es sentin a gust i acollides. És un espai, doncs, que no només està pensat per als infants, sinó també per les seves famílies i per al benestar de tots i totes en

un moment molt important com és l'acollida o la restitució dels infants (consultar annex 8.1. per veure les fotos corresponents)

Espai de joc i d'exploració lliure

Tot seguit, i deixant enrere el rebedor, entrem pròpiament a l'aula, la qual esdevé un dels espais principals de joc per part dels infants. En aquest cas, i per tal d'accedir-hi, hi ha una porta de vidre transparent que permet connectar més els dos espais.

Un cop a dins i centrant-me en el costat esquerre, comentar que hi ha un espai més polivalent format per dues taules, on els infants hi poden esmorzar o bé també les utilitzen per fer alguna altra activitat. Darrera d'aquestes taules hi ha un prestatge amb diferents caixes, una per a cada infant, que les construeixen a inici de curs juntament amb les famílies. Són caixes reciclades de cartró (la majoria de sabates) i personalitzades per cada família, on els infants hi guarden objectes importants per a ells i que han portat de casa. És un espai destinat únicament pels infants, els quals hi poden estar sols amb la seva caixa, o bé la poden compartir amb altres nens i nenes. Tal i com he comentat, aquestes caixes les fan amb les famílies, perquè aquestes també formen part de l'espai educatiu. L'objectiu és que, d'una manera simbòlica, els infants puguin connectar amb la família encara que no siguin a l'espai (veure annex 8.2.).

Al costat d'aquesta prestatgeria, hi ha un tamboret per tal que els infants puguin enfilarse i agafar la seva caixa. La finalitat d'aquest tamboret és que hi puguin accedir sempre que vulguin i amb total llibertat, i no hagin de recórrer ni dependre constantment de l'adult. Per tant, es pretén fomentar la seva autonomia i el lliure moviment per l'espai (Galardini, 2010).

Per altra banda, i basant-me en el costat dret de l'aula, comentar que hi ha una gran tarima de fusta, destinada principalment al joc. Tot i això, es propicia que els infants hi puguin jugar amb cotxes, ja que hi ha una catifa simulant una

pista i un tobogan de fusta per tal que els infants hi puguin fer baixar cotxes. Per tant, en aquest cas és l'adult l'encarregat d'organitzar aquests materials per reconduir als nens i nenes i portar-los cap a un joc més específic com és el dels cotxes. Tanmateix, si aquest espai no l'utilitzen per a jugar amb cotxes i creen algun altre tipus de joc simbòlic, tampoc no passa res.

A més a més, i a darrera d'aquesta tarima, hi ha una butaca giratòria on els infants l'utilitzen quan volen descansar o bé per jugar conjuntament amb altres infants. També hi ha un altre prestatge que està totalment a l'abast dels nens i nenes on hi ha una gran varietat de material. Concretament, a la part de sota hi ha tres caixes de fusta; una amb figuretes d'animals i tanques per simular una granja, una segona amb vies de fusta per fer una pista per un tren, i a l'última hi ha diferents cotxes de fusta i de metall per jugar a sobre la tarima. A més, també hi ha tubs tallats de cartró de diferents mides i gruixàries, i tubs de plàstic dur i peces de fusta, també de diferents mides. La part de sobre del prestatge està buida per tal que els infants puguin fer construccions, muntar la pista del tren o bé la granja. Tot i això, la majoria de vegades juguen amb aquest material a sobre la tarima o a terra.

El material que ofereix aquest espai és divers però és poc estructurat, tal i com exposa una mestra en una de les entrevistes:

“Com que el material el triem nosaltres, està clar que en relació a una altra gama de materials que ens proposen, fem nosaltres la selecció si es que no partim ja del que tenim en ment comprar o del que tenim pensat posar-hi en un espai en concret(...). Com has pogut veure, els materials que hi ha en els diferents espais són simples i poc estructurats, per tal que els infants puguin desenvolupar la seva imaginació quan juguen.” (Entrevista a la Marta, educadora de l'espai. Veure annex 4.3.)³

³ Tots els noms són ficticis amb la finalitat de garantir la confidencialitat de la informació i l'anonimat de les persones implicades en la investigació.

Espai de joc simbòlic i de lectura

Un altre espai important de joc i exploració es troba al costat dret de la tarima, on hi ha una taula d'exploració de fusta amb sorra. Els infants tenen molt de material al seu abans, al costat de la taula, per tal de poder jugar i explorar. Concretament, hi ha diferents motlles de pastisseria de silicona, vols de plàstic de diferents mides i formes, pales de plàstic i culleres de metall. També hi ha dos ampolles amb esprai per si volen mullar la sorra. Finalment, també hi ha una safata de fusta on a dins hi ha petxines i pedres de diferents mides i colors, i així els infants poden manipular i desenvolupar la seva imaginació jugant amb la sorra. És un espai on els infants hi dediquen molt temps, i el fet que hi hagi tant de material divers fa que el seu temps de joc sigui més extens.

Tal i com evidencia l'Anna, una de les mestres:

“Si veus als infants com juguen amb la sorra, hi presten molta atenció i per temps llargs, cosa no massa normal en aquesta etapa, ja que tendeixen a canviar de joc i d'espai molt ràpid. Això et demostra que els materials naturals, com podria ser també sortir a fora al jardí, jugar amb herba o amb el fang són aquells que de veritat enriqueixen, creen ocasions de reflexió i estimulen la imaginació i la creativitat dels infants, molt més que no pas aquells materials més estructurats.” (veure annex 4.2.)

Davant de la taula d'exploració hi ha el racó de lectura, el qual està format per una catifa i una finestra baixa que serveix de tarima perquè els infants puguin seure i fullejar amb tranquil·litat un conte. A l'esquerra d'aquesta tarima hi ha una estanteria estreta i alta amb diversos compartiments i amb una gran varietat d'històries. En moments determinats del dia, com ara al final del matí, hi ha una gran quantitat d'infants que utilitzen aquest espai per relaxar-se abans que els pares no els vinguin a buscar. És un espai que fomenta un ambient càlid i acollidor per tal que els nens i nenes puguin descansar una estona llegint un conte.

Paral·lelament a tot això, volia comentar que aquest espai també està conformat per un segon pis (veure annex 8.3.). Al costat de l'espai de lectura, hi ha una porta de vidre, transparent també, que ens guia a la cuina però també

a unes escales que són les que ens fan arribar al pis superior. En aquest espai, hi ha una tarima de fusta amb una barca i animals de fusta, representant l'Arca de Noé. A més, també hi ha un mirall amb una cistella amb contes d'animals. Al costat d'aquesta instal·lació hi ha una pista, també de fusta, per fer baixar pilotes de goma de diferents mides.

Tot seguit, hi ha un petit graó que separa aquest espai amb el següent, (tot i així, estan al mateix segon pis tots dos) el qual està dedicat al joc simbòlic. Concretament, al costat esquerre hi ha tres ambients molt diferenciats: el primer consta d'un petit sofà amb coixins i nines de peluix. En el segon hi ha un tocador amb un mirall, roba i sabates. A davant d'aquest, hi ha un llit amb un somier de ferro i amb un matalàs a mida i altura dels infants. Finalment, hi ha simulada una cuina amb coberts, aliments, tasses, plats, etc. A més, hi ha una taula preparada per tal que els infants puguin interactuar entre si. Segons la col·laboradora de l'*Areabambini Rossa*: "Els espais han d'estar fets a la mida dels infants, per tal que aquests puguin tenir la llibertat de jugar en tot moment i amb el que vulguin." (veure annex 4.2.)

Per altra banda, i fixant-me en el costat dret, també es pot diferenciar dos grans ambients: en el primer hi ha una estanteria plena de contes amb un matalàs, amb la finalitat que els infants puguin seure i estar còmodes si volen llegir o mirar un conte. A més a més, de cada conte tenen un objecte representatiu. Això fa que els infants puguin relacionar el conte amb l'objecte i per ells sigui més significatiu, ja que moltes vegades demanen que s'expliqui un conte per l'afecte que tenen cap a l'objecte concret. En general les mestres hi presten molta cura perquè els seus projectes anuals sempre van encaminats a la lectura. Penso que és una manera molt interessant d'acostar als infants a les primeres lectures i que aquests puguin crear un vincle amb aquesta i hi puguin mostrar interès. En el segon ambient també hi ha més contes, i hi ha una taula baixa i rodona amb coixins per seure a terra. A més, també hi ha peces de construcció de fusta, coixins de diferents mides i una varietat d'animals de peluix.

Tanmateix, també hi ha una sèrie de materials més específics que no es troben a l'abast dels infants, com ara retoladors, fulls, tisores, pinzells, cola, etc. El fet que els infants no estiguin a l'abast d'aquest material fa que interaccionin amb les mestres quan volen, per exemple, dibuixar o pintar.

En relació a tot això, comentar que malgrat és l'adult l'encarregat de posar a l'abast dels nens i nenes molt de material divers, són ells i elles els que poden prendre la decisió d'on anar i quin joc fer, i poden escollir si jugar a nivell individual o juntament amb altres infants. Així doncs, tot l'espai i el material està distribuït i organitzat amb l'objectiu de fomentar la seva curiositat, llibertat i autonomia (Vila, 2005).

Com evidència molt bé la Sara, una de les mestres les quals vaig fer l'entrevista:

“Així doncs, els materials que hi ha d'haver en els diferents espais han de ser materials que estimulin als infants però que no ho siguin excessivament, en el sentit que no siguin invasius. Materials que sol·licitin la reflexió i la curiositat, les ganes de jugar dels infants per tal de no crear una sobrecàrrega d'estímuls que ells mateixos no saben gestionar i que els fa cansar en allò que juguen.” (veure annex 4.3.)

Finalment, i per concloure amb aquest primer punt, comentar que els espais que ofereix l'*Areabambini Rossa*, estan pensats de manera intel·ligent i per el tipus de servei que és i que les famílies busquen per l'educació dels seus fills i filles. Són espais adequats, estudiats i renovats per tal de respondre a les exigències i necessitats dels infants. Són espais fets a mida per als infants per tal de desenvolupar-se i crear la seva pròpia identitat (Galardini, 2002).

3.2.2. Importància de l'organització dels espais educatius. Punts forts i febles

En aquest segon apartat he trobat adient centrar-me en la importància que té l'organització dels espais per tal que els infants puguin moure's per l'espai d'una manera lliure i autònoma.

Al llarg de tota la recollida de dades he pogut observar que la cura, la bellesa i l'organització dels espais i dels materials són elements que a l'*Areabambini Rossa* estan estretament lligats. És a dir, les mestres en tot moment pensen en l'organització de l'espai i dels materials, i com aquests poden ajudar al desenvolupament cognitiu i social dels infants. He vist que les mestres, amb els seus actes, també parlen als infants, per exemple amb la cura que tenen a l'hora d'utilitzar un material o bé quan es tracta d'endreçar-lo. A més, no hi ha moment en què la col·laboradora no estigui pendent de recollir o netejar els espais en què els infants han interactuat, mantenint en tot moment l'ordre i l'organització a l'aula.

Tal i com vaig destacar en un diari de camp (veure annex 5):

“Un dels aspectes que m'ha cridat l'atenció d'avui ha estat veure el comportament de la Mireia, una nena de 2 anys i mig. És una nena que li costa interactuar amb la resta i quan veu que hi ha molts nenes i nenes jugant a algun lloc, intenta no estar-s'hi. Es podria dir que té un joc bastant individual. Tot i així, ha estat compartint l'espai de la taula d'experimentació amb altres 3 infants durant uns cinc minuts aproximadament però s'ha cansat bastant ràpid i ha decidit seure a la catifa dels contes. M'he acostat a la taula d'experimentació i he vist que hi havia molt material que no s'utilitzava però que seguia dins la taula. En un moment de la sessió m'he acostat a la taula d'experimentació i he vist que hi havia molt material que no s'utilitzava, però que seguia dins de l'aula. El que m'ha cridat l'atenció és que en el moment en què ha aparegut la Francesca, la col·laboradora de l'espai i ha retirat algun del material que no s'utilitzava, ha tornat a jugar amb la sorra. Tot i així, ha seguit amb el joc solitari que havia començat anteriorment fent un pastís d'aniversari.”

A més, també he pogut observar en diverses ocasions que quan l'espai està desordenat, els infants tendeixen a estar més neguitosos i moure's més sense saber què fer o a on aturar-se per tal de jugar una estona. Així doncs, el que exposa Giovannini (2004) dins Galardini (2004) és totalment cert, i és que els espais mal organitzats porten a que l'infant perduri amb menys curiositat en el joc, mentre que aquells espais ben planificats i ordenats, són capaços de sostenir el nen en la curiositat i motivació pel joc.

En relació a això, i tal i com evidencien en les entrevistes realitzades la Marta, professora de l'espai, i la Francesca, la col·laboradora:

“És fonamental organitzar l'espai, perquè a un nen no el pots posar en una caixa buida, se li ha de proporcionar material simple però pensat que pugui ajudar-lo en un procés de creixement. Per això, és important que els espais s'ordenin amb freqüència, per tal que el joc de l'infant no s'aturi. També és important reflexionar sobre els espais constantment per tal de no desorientar als infants.” (Veure annexos 4.3. i 4.4.)

Així doncs, la Sara també remarca en la seva resposta a una de les preguntes de l'entrevista que encara que es tinguin certs aspectes fixats, certs materials triats, s'ha de tenir en compte que per tal de proposar espais on els nens i nenes puguin desenvolupar-se i créixer amb seguretat i llibertat, els hem de conèixer i oferir-los contextos que permetin satisfer les seves necessitats.

Tot i això, un punt feble que he pogut detectar és que als infants se'ls fa poc partícips en l'organització dels espais. És a dir, quan s'ha de recollir després d'esmorzar o de jugar, els infants recullen una mica però molt poc, perquè ja saben que hi ha la figura de la col·laboradora que sempre està darrera seu per tal d'ordenar allò que han utilitzat. Així doncs, per part de la mestra o de la col·laboradora no se li dóna massa importància al fet que els infants endrecin els materials o els espais després de jugar, ja que ja hi ha una persona encarregada de fer-ho.

Per tal de finalitzar amb aquesta categoria, puc afirmar que és molt important que els espais i els materials estiguin ben ordenats i organitzats, no només per tal de fomentar en els infants una cura i una bellesa envers aquests, sinó també per tal que els nens i nenes puguin sentir-se segurs i organitzats dins d'aquell espai (Galardini, 2004).

3.2.3. El rol del docent dins l'espai

En relació a aquest apartat, comentar que el rol del docent és un element fonamental, ja que és una de les peces clau per tal que els infants puguin tenir un bon creixement i desenvolupament tant a nivell cognitiu com social. Concretament, i a partir de l'anàlisi de les dades, he pogut identificar que cada

mestra té la seva manera de fer i d'interactuar amb els infants. Tot i això, comparteixen l'objectiu de participar en el joc dels infants.

El fet que aquests adults participin en el joc fa que hi hagi més continuïtat en aquest i que els infants puguin desenvolupar la seva imaginació i creativitat. L'adult és empàtic, suggereix noves idees per a nous jocs, els ajuda a inventar i a imaginar i els fa propostes amb materials per tal que puguin iniciar un nou joc, però també sap quan no ha d'actuar. És a dir, l'adult participa del joc de l'infant però sense dirigir-lo.

En relació a això, i a partir d'una de les meves pròpies experiències vaig poder veure com els infants ja et busquen per tal que juguis amb ells. Per tant, des del primer moment els nens i nenes et fan partícips del seu joc, però, tal i com he dit anteriorment, és fonamental no dirigir-lo, sinó simplement oferir noves oportunitats.

“Avui he participat en un moment extraordinari a l'espai de dalt (a l'espai de joc simbòlic i de lectura). He tingut la sort de poder-me quedar sola amb un grup d'infants durant uns 40 minuts, ja que la Maria havia d'atendre a una delegació de mestres belgues que venien a visitar *l'Areabambini Rossa*. (...) Mentre els infants seguien el seu joc, ha vingut la Martina, una nena amb una gran capacitat imaginativa i creativa en el seu joc i m'ha dit que tenia una mica de son. Com que anteriorment, ja havia vist com jugaven al joc que normalment fan en aquest espai, n'hi diuen “il gioco delle bambine” (el joc de les nenes), li he suggerit si volia estirar-se al matalàs i si volia que li portes una manta. M'ha respòs que sí, que volia que li portés la manta per tapar-la abans d'adormir-se. Tres nenes més del grup s'han afegit al matalàs, ja que també volien que les tapés amb la manta. Seguidament, com fan sempre, m'han demanat a veure si les podia ajudar a fer un Pínic. Jo m'he ofert a portar diferents objectes que podrien fer-los falta i elles em deien què era el que necessitaven.” (veure annex 5)

És per aquesta raó que el docent ha d'estar sempre en constant reflexió sobre allò que fa i allò que proposa als infants, la qual cosa els permetrà oferir nous contextos de joc i experiències satisfactòries per als infants (Galardini, 2010). De fet, durant la meva estada al centre vaig tenir la sort de poder participar en alguna de les trobades entre docents, les quals tenien com a objectiu la millora d'algun dels espais o materials que ofereixen als infants. Per tant, he pogut

comprovar en primer persona com tenen molta cura i com observen si allò que han afegit funciona i de quina manera.

“Fa dos dies, a l'espai d'exploració de la taula de sorra, van afegir una safata de petxines i una altra amb pedres, per tal que els infants, si volien, podien jugar-hi amb la sorra. Avui, mentre la Sara la Marta i l'Anna parlaven, he vist que anotaven algunes de les coses que havien succeït amb els infants i les petxines. Parlaven que han vist que elles havien proposat aquell material perquè els infants l'exploressin a la taula de sorra, però en Josep, n'ha anat a buscar una i se l'ha emportat amb els cotxes, que és a on estava jugant ell. En aquell moment l'Anna, li ha dit: - com és que t'emportes la petxina amb els cotxes? I ell l'hi ha respòs: - perquè vull anar a la platja i vull anar-hi amb cotxe. Llavors, l'Anna, ha deixat fer a en Josep amb total tranquil·litat. Es veia com en Josep jugava amb la petxina i els cotxes molt aficionat. Després, entre elles, reflexionaven i pensaven que potser faltaria afegir algun altre material relacionat amb els cotxes (veure annex 5).

Aquesta evidència permet veure que, malgrat com a docents incorporem material amb un objectiu concret, és possible que els infants no només l'utilitzin amb aquella finalitat, sinó que inventin i experimentin noves propostes. Així doncs, cal reflexionar sempre en allò que fem com a docents, i repensar i reflexionar sobre si allò que s'està fent s'està fent bé i fins a quin punt (Vila, 2010).

Finalment, i per concloure amb aquest apartat, he pogut observar que l'adult participa en el joc dels infants, ofereix material per tal que puguin innovar i crear nous jocs, però tot i així el seu rol és d'observador i de guia del procés d'aprenentatge dels infants.

3.2.4. Els espais i els materials com a generadors d'aprenentatges

Finalment, aquest últim apartat correspon a la idea que els espais i els materials poden generar aprenentatges per a tots els infants, la qual cosa em permetrà donar resposta a la pregunta d'investigació. Al llarg de tota la meua investigació i de tota la recollida de dades he pogut experimentar com l'organització dels espais i dels materials, el rol del docent i les característiques que tenen els espais, generen aprenentatges. Aquesta aprenentatges, però, poden ser de dos tipus: aprenentatges cognitius i aprenentatges socials.

Com molt bé afirma una de les professores, la Sara, a l'entrevista:

“Penso que aquests espais afavoreixen el desenvolupament dels infants, sense pensar tant a l'aspecte cognitiu del desenvolupament d'aquests, ja que se sap que l'aprenentatge en els infants així petits, prové de dins una relació, una relació que ha de ser rica, que ha de ser gratificant per a ells.” (Veure annex 4.3.)

Així doncs, el que he pogut observar és que l'adult com a referent proporciona estratègies als infants per tal que aquests puguin relacionar-se i consolidar aprenentatges a través d'una relació. Tot i així, no només és feina de l'adult, sinó que l'espai també ha d'ajudar a que s'estableixin relacions. “L'espai ha de ser acollidor, ha de parlar als infants i que no només estigui al cap de les persones, sinó també al cor”, tal i com diu la Marta (veure annex 4.3.). Així doncs, com a docents és fonamental repensar la distribució de l'aula i dels materials (Vila, 2010) tenint present quins tipus d'aprenentatges volem fomentar i com ho volem mostrar als infants.

Tanmateix, al llarg de les observacions he pogut comprovar com en funció de l'adult, les relacions que apareixen a l'aula són unes o en són unes altres. Per tant, la influència que tenen els adults en el joc i en les intervencions dels infants fa que aquests actuïn i interactuïn amb els seus companys d'una manera o d'una altra (Mayer et al., 1997, dins de Musatti i Mayer, 2003).

A continuació, em centraré en les principals conclusions de la meva recerca i posaré en relació totes les dades recollides amb els principals referents teòrics, amb la finalitat de donar resposta als objectius de la investigació.

4. Conclusions

En aquest apartat exposaré les principals conclusions a les que he arribat a partir de la recerca a *l'Areabambini Rossa* de Pistoia. En primer lloc, intentaré donar resposta a la pregunta inicial del treball, i repassaré el grau d'assoliment dels objectius. Seguidament, em centraré en algunes limitacions que he tingut al llarg del procés d'investigació, així com també destacaré algunes perspectives de futur sobre temes que han quedat oberts i que es podrien continuar investigant. Per últim, intentaré vincular tota la recerca amb el Grau de Mestra en Educació Infantil, i així mostrar què m'ha aportat aquesta investigació en la meva formació com a mestra.

Prenent com a punt de partida la pregunta general del treball, és a dir, *com els espais educatius influeixen en l'aprenentatge dels infants*, m'agradaria comentar que el primer pas ha estat conèixer i descriure els espais i els materials que ofereix *l'Areabambini Rossa* per tal de poder iniciar la meva recerca. Així doncs, a trets generals, puc afirmar que l'organització dels espais i dels materials influeix en l'aprenentatge dels infants, ja que els dona més o menys possibilitats d'adquirir nous aprenentatges a partir del joc, així com també de generar relacions entre iguals i amb l'adult. Per tant, una bona organització d'aquests espais, amb materials ben pensats i planificats, ajuda a l'infant a desenvolupar-se tant a nivell cognitiu com social. Tot i això, i per tal de poder certificar aquesta justificació, a continuació exposaré una sèrie de conclusions vinculades amb els diversos objectius de la recerca, així com també exposaré el grau d'assoliment.

En relació al primer objectiu, *Identificar els diferents espais de l'Areabambini Rossa de Pistoia*, comentar que aquest objectiu s'ha assolit totalment, ja que el fet de poder identificar els espais que proposa *La Casa Degli Orsi* m'ha permès seguir endavant amb la meva recerca i poder, seguidament, descriure aquests espais i materials per tal de veure com influeixen en l'aprenentatge dels nens i nenes.

Tal i com he esmentat anteriorment, abans de començar amb la recerca ja sabia que els espais que volia investigar eren els que oferia *l'Areabambini Rossa* de Pistoia, especialment els de *La Casa Degli Orsi*.

Així doncs, i seguint amb el marc teòric establert, els espais que ofereix aquest centre educatiu satisfan necessitats bastant diferents, per a infants també diferents. Puc afirmar que he assolit l'objectiu, ja que he pogut identificar els espais que proposa *l'Areabambini Rossa*, com són els espais de joc d'experimentació i de joc simbòlic, com he exposat anteriorment a l'anàlisi de dades.

Pel que fa al segon objectiu, *Descriure i reflexionar sobre els materials que hi ha en cada un dels espais*, destacar que aquest també està totalment assolit, ja que al llarg de tota la recollida de dades vaig poder descriure els diferents espais i materials, la qual cosa ha estat fonamental per poder reflexionar sobre les accions que s'hi produïen, les activitats que s'hi creaven, els jocs que apareixien, etc.

Per fer-ho, vaig dissenyar, a part de la graella d'observació, un seguit d'entrevistes per tal de conèixer els punts de vista de les diferents persones que treballen i que formen part de la realitat de *l'Areabambini Rossa*. Aquestes entrevistes m'han ajudat a comprendre els motius pels quals els espais i els materials estan organitzats d'aquella manera concreta, i m'han permès conèixer tota la feina que hi ha al darrera en el moment de planificar un espai educatiu. Així doncs, i per tal de donar resposta a aquest segon objectiu, ha estat essencial l'observació directa, el diari de camp i les entrevistes, la qual cosa m'ha permès analitzar i triangular bé les dades.

Finalment, i en relació al tercer objectiu, *Analitzar com els espais educatius seleccionats influeixen en l'aprenentatge dels infants*, comentar que el grau d'assoliment és parcial. En aquest cas, voldria dir que aquesta ha estat una de les parts més complexes i alhora, segons el meu punt de vista, més atractives de la recerca, ja que he pogut esbrinar quins elements poden arribar a condicionar i influir en l'aprenentatge dels infants. És a dir, a partir de l'anàlisi

de les dades he pogut detectar com l'organització dels espais i dels materials, la tipologia d'aquests, l'ordre a l'aula, el rol del docent i les relacions entre iguals, entre altres factors, poden influir en el propi procés d'aprenentatge.

Dit això, i per tal de poder donar resposta a aquest tercer objectiu, vaig trobar adient formular una graella d'anàlisi a partir de tota la informació recollida. Concretament, vaig crear quatre blocs generals que apareixien de manera recurrent en totes les dades, i a partir d'aquesta graella vaig poder identificar uns resultats concrets que m'han permès afirmar que l'aprenentatge dels nens i nenes ve condicionat per l'organització i la planificació dels espais i dels materials, on el rol del docent és fonamental per propiciar no només aprenentatges cognitius, sinó també afectius i relacionals.

Tot i això, el grau d'assoliment d'aquest objectiu ha estat parcial, ja que és cert que els infants adquireixen aprenentatges gràcies a l'organització dels espais i dels materials i que aquests poden ser cognitius i també socials. El que no he pogut analitzar en profunditat han estat els coneixements cognitius, ja que la meua pregunta de recerca anava més encaminada en com influeix l'organització dels espais i materials en l'aprenentatge dels infants i no en quins aprenentatges cognitius assoleixen els infants en una organització/distribució específica dels espais i materials.

Paral·lelament a això, voldria destacar quines han estat les limitacions amb les quals he hagut de fer front durant la realització del treball i que han acabat marcant el camí de la investigació, així com també destacar les principals perspectives de futur.

Des del meu punt de vista, considero que la principal limitació que he tingut ha estat a nivell temporal, ja que m'hagués agradat continuar explorant i investigant sobre aquesta temàtica, però no he tingut suficient temps per fer-ho, ja que el meu principal objectiu era entregar el treball abans de finalitzar aquest curs escolar.

No obstant això, no he tingut cap altra limitació que m'hagi condicionat a l'hora de portar a terme la meva investigació. De fet, hi ha hagut factors que m'han ajudat molt al llarg de tota la recerca, com ara la relació amb les educadores o amb les famílies. Penso que el fet de conèixer l'espai i les mestres gràcies a les pràctiques del curs anterior m'ha estat de gran ajuda, no només en el meu dia a dia al centre, sinó també per tal d'aprofundir més en la meva recerca.

Finalment, i en relació a les perspectives de futur, considero que aquesta investigació es podria deixar oberta i ampliar recollint dades sobre el col·lectiu de les famílies. En més d'una ocasió he esmentat que en un espai educatiu com el de l'*Areabambini Rossa* les famílies són un dels pilars fonamentals per tal de seguir un procés consolidat i de desenvolupament per als infants. No podem obviar ni deixar de banda a les famílies en el procés d'aprenentatge dels nens i nenes, les quals tenen una gran responsabilitat i compromís, juntament amb els docents. Per aquest motiu, penso que seria molt interessant continuar la recerca recollint les opinions dels pares i mares dels infants que conformen aquest espai educatiu i així crear, de manera conjunta, propostes de millora sobre alguns dels aspectes que conformen aquest centre.

D'altra banda, penso que també podria ser molt interessant aprofundir sobre quins aprenentatges cognitius s'assoleixen amb infants de 0 a 3 anys amb una bona organització d'espais i selecció de materials.

Per concloure, voldria remarcar la importància que ha tingut aquesta recerca per la meva formació, tant en els quatre anys de carrera com amb la realitat que em tocarà viure com a mestra. Aquesta investigació m'ha fet aprofundir en una temàtica que encara que la trobés molt atractiva, en desconeixia molts aspectes. Així doncs, considero que em serà fonamental per tal d'iniciar la meva etapa com a mestra, i reflexionar sobre tots aquests aspectes que influeixen en el dia a dia a l'aula i en l'aprenentatge dels infants. Tot i així, remarco que encara em queda molt per aprendre, però espero que la nova aventura que començaré ara m'ensenyi dia rere dia.

5. Referències bibliogràfiques

Alcina, J. (1994). *Aprender a investigar: métodos de trabajo para la redacción de tesis doctorales*. Madrid: Compañía literaria SL.

Autoria compartida (2004). *La carta dei servizi educativa di Pistoia*. Pistoia: Assessorato all'Educazione e allà formazione. Comune di Pistoia.

Bernal, M., Vila, B. (2010). Las escuelas infantiles de Pistoia. *Cuadernos de Pedagogía*, 397, 1-12.

Bronfenbrenner, U. (2002). *Ecologia dello sviluppo umano*. Bologna: Il Mulino.

Cabanellas, I., Eslava, C., Fornasa, W., Hoyuelos, A., Polonio, R., Tejada, M. (2005). *Territorios de la infancia: diálogos entre arquitectura y pedagogía*. Barcelona: Graó.

Cappellini, D. (2014). *Lo spazio Piccolissimi*. Manuscrit no publicat. Areabambini Rossa, Pistoia, Itàlia.

Cappellini, D. (2015). *Vivències i experiències de l'Areabambini Rossa de Pistoia*. Manuscrit no publicat. Areabambini Rossa, Pistoia, Itàlia.

De Ketele, J., Postic, M. (1992). *Observar las situaciones educativas*. Madrid: Narcea.

Galardini, A. (2001). Abitare la scuola: Biglietto d'ingresso. *Rivista scuola dell'infanzia*, 31, 1.

Galardini, A. (2004). *Crescere al nido*. Roma: Carocci.

Galardini, A. (2010). *Una pedagogia del buon gusto*. Milano: Tipomozza.

Galardini, A., Giovannini D., Musatti, T. (1993). Areabambini: i nuovi servizi educativi per l'infanzia a Pistoia. *Rivista Bambini*, 1, 3-7.

Galimberti, U. (1979). *Psichiatria e Fenomenologia*. Milano: Feltrinelli.

Giovaninni, D. (2004). I bambini tra loro: la vita di gruppo nel nido. I le attività al nido. Dins A. Galardini., *crescere al nido* (p. 87-125). Roma: Carocci.

Hirsh-pasek, K., Michnick, R. (2005). *Einstein nunca memorizó, aprendió jugando*. Madrid: Ediciones Martinez Roca, SA.

Instituto Comprensivo di Bernareggio (2016). *Normativa scolastica, raccolta completa sulle leggi della scuola italiana*. Consultat 20 Gener 2017, des de <http://icbernareggio.it/leggi/>

Ministero dell'Instruzione dell'Università e della Ricerca (2012). *Indicazioni nazionali per il curriculum della scuola dell'infanzia e del primo ciclo d'istruzione*. Roma.

Morrison, G. (2005). *Educación infantil*, Madrid: Pearson Educación, SA.

Musatti, T i Mayer, S. (2005). *Il coordinamento dei servizi educativi per l'infanzia: una funzione emergente in Italia e in Europa*. Bergamo: Junior.

Pistoia. (1978). Dins *Gran Enciclopèdia catalana*, S.A. (Vol. 18, p.77). Barcelona: Enciclopèdia Catalana.

Pública Instruzione (2016). *Il sistema scolastico in Italia*. Consultat 24 de desembre de 2016, des de <http://archivio.pubblica.istruzione.it>

Rodriguez-Moguel, E. (2005). *Metodología de la investigación: la creatividad, el rigor de estudio y la integridad son factores que transforman al estudiante en un profesionalista de éxito*. Mèxic: Universidad Juárez Autónoma de Tabasco.

Rodríguez, G. , Gil, J. y García, E. (1996). *Métodos de investigación cualitativa*. Málaga: Aljibe.

Stake, R. (2007). *Investigacion con estudio de casos*. Madrid: Morata.

Simons, H. (2011). *El estudio de caso: teoria y práctica*. Madrid: Morata.

Vila, B. (2010). *Material sensorial (0 – 3 años): Manipulación y experimentación*. Barcelona: Graó.

Wolters, K. (2016). *Leggi d'Italia*. Consultat 29 de març de 2017, des de <http://online.leggiditalia.it/>

Yuni, J., Urbano, C. (2006). *Técnicas para investigar y formular proyectos de investigación*. Córdoba. Rep. Argentina: Editorial Brujas.

ANNEXOS

TREBALL FINAL DE GRAU

Índex

1. Carta dels serveis educatius de Pistoia.....	53
2. Documents de centre.....	66
3. Observacions.....	70
3.1. Model de graella d'observació.....	70
3.2. Observacions grup d'infants 1.....	72
3.3. Observacions grup d'infants 2.....	88
3.4. Observacions grup d'infants 3.....	104
3.5. Observacions grup d'infants 4.....	119
4. Entrevistes.....	135
4.1. Models d'entrevistes.....	135
4.2. Transcripció entrevista coordinadora de <i>l'Areabambini Rossa</i>	139
4.3. Transcripció entrevistes de les mestres de <i>l'Areabambini Rossa</i>	144
4.4. Transcripció entrevista col·laboradora de <i>l'Areabambini Rossa</i>	161
5. Diari de camp.....	164
6. Aspectes ètics en la recerca – Autoritzacions.....	172
7. Graella d'anàlisi i discussió de les dades obtingudes.....	176
8. Fotos dels espais educatius de <i>La Casa Degli Orsi</i>	177
8.1. Fotos del rebedor.....	177
8.2. Fotos de l'espai de joc i d'exploració lliure.....	179
8.3. Fotos de l'espai de joc simbòlic i de lectura.....	182

1. Carta dels serveis educatius de Pistoia

COSTRUIRE INSIEME UNA CARTA DEI SERVIZI?

*Egle Becchi,
Anna Bondioli,
Monica Ferrari*

Con i servizi educativi per l'infanzia di Pistoia eravamo in contatto da anni 1. Il nostro lavoro, nel campo della valutazione di contesto, si era rivolto soprattutto alle insegnanti delle scuole per i bimbi dai tre ai sei anni. Avevamo lavorato impegnandoci a "fare insieme", in un continuo confronto, discussione, definizione con coloro che, a vario livello, operavano nelle scuole. La divisione delle parti non aveva avuto intoppi: sapevamo sia noi che le colleghe pistoiesi, che tutte avevamo voglia di imparare, che non c'erano volontà egemoniche tra committenti e coloro cui un compito era stato affidato, che ognuna di noi sapeva qualcosa di più e qualcosa di meno delle altre, e che ci trovavamo a Pistoia per fare qualcosa di nuovo e importante insieme. Ma mentre nel centro toscano si mettevano a punto delle iniziative grandi e piccole per i bambini - e per i grandi cui questi sono variamente affidati - a noi toccava una parte affatto sui generis: scrivere di quello che si era fatto insieme. Questa differenza noi la vivevamo a volte con disagio: ci sembrava che l'opera della penna, con tutto l'insieme di mediazioni e di distanze rispetto al fare educativo, ma anche alla sua capacità di informare un pubblico cui non era stato possibile vedere - in tempo reale o in immagini - la realtà che si veniva valutando, caricasse il nostro rapporto di elementi estranei all'accordo che, agli esordi e lungo strada, si era venuto stabilendo. D'altro canto, eravamo pur sempre persuase che occorreva che quanto veniva fatto, progettato, socializzato al di là del contesto che lo ospitava come proprio servizio, venisse espresso in forma discorsiva, tale da poter uscire non solo dai limiti locali, ma anche dalla mera fruizione del vedere - immagini fisse o in movimento, con le loro puntuali didascalie-, modo primario di informazione anche nel caso dei migliori esempi nostrani di servizi per la primissima e prima infanzia. La pagina scritta poteva garantire un'emancipazione dall'hic et nunc del racconto di episodi particolari, di eventi assai specifici, di incidenze di singoli e di desideri e volontà della committenza, per muoversi - in direzione più ampia - verso un'audience più articolata, fatta non solo di operatori dei servizi per l'infanzia, ma anche di pedagogisti, responsabili politici, personaggi interessati a quanto avviene nel sociale. Solo così ci sembrava possibile conservare quanto - e non era certo poco - l'immaginazione educativa di enti locali quali Pistoia aveva messo in pratica per i bambini di centri italiani. Era nel discorso, o, più precisamente, nel discorso depositato nel testo scritto - e pubblicato - che la comunicazione di tali esperienze avrebbe trovato la sua conferma, la sua salvaguardia, la sua verifica civile. L'incarico della stesura di una Carta dei servizi educativi - che si inserisce in un

progetto di ricerca sulle reti civiche avviato dall'Istituto Gemelli-Musatti di Milano - ci è sembrato un modo interessante per raccordare il lavoro di valutazione della qualità fatto insieme agli operatori pistoiesi anche in passato con una ulteriore riflessione sui servizi che ne restituisse un'immagine socializzabile.. Non basta: ci è parsa un'occasione preziosa per escogitare una strategia complessiva di co-costruzione scritta di un documento che fosse ritratto di una realtà pedagogico- sociale, della sua vicenda, delle sue tensioni, e esprimesse al contempo, la soggettività e lo stile di chi è impegnato nella gestione e nel perfezionamento di tale realtà. È toccato a noi tre- che già avevamo avuto esperienza di messa a punto di Carte dei servizi per altri Comuni 2 - dare avvio a una prima stesura del documento, che andava poi discussa e definita insieme. Progressivamente, nei nostri comuni intenti, la redazione di singole parti del testo doveva essere fatta da ognuno, singolarmente o a piccoli gruppi, e poi letta e discussa, fino ad arrivare a un testo concordato. Gli intenti hanno avuto un esito felice: nei numerosi incontri a Pistoia che, insieme, a coppie, singolarmente, abbiamo fatto fra il 2003 e il 2004, la scrittura dei vari paragrafi della Carta dei servizi è stata fatta progressivamente , da entrambe le parti, in modo che i perfezionamenti del documento avvenivano discutendo la pagina scritta a più mani. Si è arrivate quindi alla stesura definitiva della Carta - dopo la lettura da parte dei rappresentanti dei genitori e delle educatrici e insegnanti- in modo coniugato. Questo non è stato vissuto da parte nostra come una dimissione da un compito squisitamente accademico, quello di scrivere, di mettere sulla pagina idee che esprimessero la "filosofia" sottesa alle azioni, affidate per delega sociale e professionale , ad altre figure della realtà educativa. Ma è stato esperito - il che ci appare, a conti fatti, di grande importanza e tale da offrire spunto per riflessioni su una pedagogia dell'educare, tutta da definire e collocare in uno spazio di riguardo nella cultura formativa - anche come un compito nuovo nell' agenda di lavoro dei servizi civici pistoiesi per l'infanzia. Occorreva, per riprendere le parole di Annalia Galardini, presto fatte proprie dalle altre responsabili e dalle rappresentanti delle operatrici dei servizi, che accanto al perfezionamento delle idee e delle pratiche educative, incessante, sempre più bello , ma sovente esposto alle vicende drammatiche e frenanti dei tagli finanziari agli enti locali, intervenisse , in prima persona, un'assunzione di responsabilità scrittoria . Occorreva un accostamento della pagina scritta alla voce e all'immagine, e soprattutto una presa in carico di compiti di verbalizzazione non solo orale, fino allora affidati a figure estranee, anche se intrinsecamente collaborative , del lavoro pedagogico cittadino. Il superamento di deleghe, nella stesura della Carta dei servizi educativi, rappresenta l'incipit di una dilatazione non indifferente dell'ambito di lavoro delle colleghe pistoiesi; e, nel contempo, per noi, la conferma delle possibilità di mettere a punto delle strategie funzionali a quella pedagogia dell'educare fin qui pensata da noi e solo sporadicamente esperita. Ma se per il Comune di Pistoia la costruzione della Carta dei servizi ha costituito un punto di inizio per una pratica fin qui abbastanza inedita, per noi la discussione puntuale di prime stesure del documento, seguita da letture in comune ad alta voce, da correzioni scritte che correivano per e-mail , ha posto questioni di senso non solo relativamente al lessico utilizzato quanto piuttosto circa una operazione dello scrivere che è importante per chi vuole riflettere sul fare e costruire un percorso di cui altri dovranno conoscere le tappe e gli intenti.

La scrittura, potremmo dire, non serve solo a questo, serve anche a cambiare quello che si fa attivando un'operazione di decentramento che parte dalla "oggettivazione" (per riprendere le parole di una educatrice) di quello che si fa e di quello che si dice di quello che si fa. Queste alcune osservazioni, a nostro avviso cruciali, sul fare un documento destinato a una diffusione plurimediale- via stampa e via rete informatica-. Ci è sembrato necessario esporle brevemente, non solo e non tanto come paradigma per una costruzione di una Carta dei servizi educativi, che autentichi la qualità collaborativa, propria di un testo emesso da un ente pubblico, e ne garantisca la natura politica, quanto anche quale sperimentazione di come alla sua fattura possano prender parte soggetti plurimi, quali responsabili dei servizi e specialisti di teoria dell' educazione. L' esperienza non è conclusa: la Carta verrà arricchita di informazioni sui servizi e sulla loro fruizione nel 2004-2005, verrà presentata alla cittadinanza, verrà messa in rete, avrà sperabilmente degli interlocutori -occorre pensare all'invito che li chiamerà a tale intervento-, sarà bene venga seguita anche in questa sua vicenda. Ma questa è una storia futura, tutta da progettare.

1. Dal 1992-1993 era stata avviata un'esperienza di ricerca formazione che ha condotto, tra l'altro, alla pubblicazione di un testo dal titolo 'Valutare e Valutarsi' (Becchi, Bondioli, 1997).
2. Abbiamo infatti partecipato ad un'esperienza di costruzione della 'Carta dei servizi' del Comuni di Fiorano, Formigine, Maranello e Sassuolo.

IL SISTEMA DEI SERVIZI EDUCATIVI PER L'INFANZIA 0-10 E LA LORO CARTA

La Carta dei servizi è un documento reso obbligatorio dalla direttiva del Presidente del Consiglio dei Ministri del 27 gennaio 1941. In particolare la Carta dei servizi della scuola (DPCM 7 giugno 1995) ribadisce per questo specifico settore aspetti costitutivi della qualità e dell'autonomia. Essa definisce il complesso sistema delle relazioni che si instaurano tra chi eroga il servizio e chi ne fruisce; nella fattispecie i servizi educativi per la primissima e prima infanzia - con estensioni in alcuni casi anche alla scuola primaria - e i genitori dei bambini che si avvalgono del servizio, gli operatori dei servizi stessi, le altre agenzie formative e non del territorio. La Carta, che vuole essere espressione di trasparenza e di miglioramento partecipato dell'offerta, mette in luce quegli impegni che vincolano ed insieme uniscono tutti coloro che sono implicati nell'operatività di un determinato servizio.

Nella Carta vengono evidenziate le concrete modalità dell'offerta, ma anche di una fruizione che è insieme occasione di crescita e di valutazione costante della qualità del servizio: essa è costruita collaborativamente dai responsabili del servizio e dalle famiglie; viene aggiornata periodicamente sulla base di verifiche e di valutazioni; è presentata pubblicamente in modo da attivare domande e proposte da parte dei soggetti interessati ed è sempre a disposizione del cittadino.

La Carta dei servizi educativi per l' infanzia del Comune di Pistoia ha una sua genesi peculiare che la differenzia da altri documenti analoghi. Essa è, certamente, un atto dovuto per legge, ma è anche un progetto di sviluppo e di affermazione dei nidi, delle scuole dell'infanzia, delle areebambini.

La scelta dell'Amministrazione Comunale non è stata solo quella di costruire un documento partecipato che renda conto dell'esistente e che consenta un confronto costante con l'utenza, ma anche quella di costruire un percorso interattivo di riflessione che continui anche dopo la messa a punto preliminare e la diffusione del documento. In questo modo si è voluto porre l'accento sul processo di confronto e di scambio che sta alla base della costruzione del documento stesso, e, soprattutto, su quello che si aprirà in seguito alla sua diffusione e alla sua messa in rete. La costruzione della Carta dei servizi fa parte di un progetto di ricerca che ha al suo centro il tema della partecipazione e della condivisione di una cultura della qualità dei servizi per la prima infanzia. Essa fa tesoro della storia locale dei servizi educativi dell'infanzia del Comune di Pistoia³ e si ispira a molteplici fonti, alcune di carattere sovranazionale, altre proprie del nostro Paese.

- I principi della Convenzione ONU sui diritti del fanciullo (L.176/1991)
- I targets messi a punto nel 1996 dalla Rete per l'infanzia della Comunità Europea
- Gli articoli 3,33 e 34 della Costituzione italiana
- La legge n.62 del 2000 sul tema della parità scolastica
- La legge n. 32 del 2002 della Regione Toscana
- Il Manuale di valutazione (1998) prodotto dalla Regione Toscana

Questa Carta tiene conto di tutte queste indicazioni e sollecitazioni civili e pedagogiche, perché nel loro insieme tali servizi educativi si propongono di offrire ai bambini di età compresa tra 0 e 10 anni e alle loro famiglie opportunità di crescita comune, organizzando per l'infanzia ambienti educativi di vita quotidiana ad essa favorevoli. I servizi educativi per l'infanzia del Comune di Pistoia sono un sistema variegato e complesso che nel tempo ha acquisito una sua peculiare fisionomia e che comprende nidi d'infanzia, scuole per l'infanzia, areebambini, laboratori. Ad oggi i servizi comunali sono 34 (10 asili nido, 14 scuole dell'infanzia, 4 areebambini, 6 laboratori). I nidi accolgono il 24 ½ bambini dai 3 mesi ai 3 anni, le scuole dell'infanzia accolgono il 54% dei bambini da 3 a 6 anni e le areebambini insieme ai laboratori ospitano ogni anno circa 4000 bambini. Nel loro insieme tali servizi costituiscono un sistema di rete, supportato dalla attività del coordinamento pedagogico, cui si salda l'attività di un Centro Risorse⁴.

Si tratta di una realtà peculiare che si è venuta via via strutturando negli anni e che è in continuo divenire, una complessa rete che sta alla base della vita di ogni singolo servizio e che tutti li sostiene in un percorso di reciproca influenza.

I PRINCIPI ISPIRATORI

- L'educazione dell'infanzia pistoiese avviene nel macrocontesto della città e del suo territorio, in alcuni luoghi deputati, gli asili nido, le scuole dell'infanzia, le areebambini, dove vengono realizzate esperienze formative specifiche;

- L'istituire a macrocontesto educativo l'intera Pistoia significa farla partecipare all'impresa pedagogica che è destinata elettivamente all'infanzia.

In questa impresa pedagogica vengono coinvolti gli specialisti (educatori Nelle azioni indicate nella Carta dei servizi educativi per l'infanzia, il Comune di Pistoia si ispira ai principi sotto segnati;

1. Eguaglianza, Diversità, Condivisione, Trasparenza.

Tutto il sistema di servizi per i bambini e le loro famiglie è fondato sull'eguaglianza, la quale è garantita grazie ad una serie di atti normativi e di interventi concreti che si radicano nell'offerta formativa, volti a costruire un progetto imparziale di crescita, rispettoso dei singoli e dei gruppi di cui essi fanno parte.

La diversità di singoli e di gruppi è considerata una risorsa per le varie istituzioni, per i singoli utenti, per i gruppi cui essi appartengono. Il rispetto della differenza nei ritmi di crescita dei bambini, l'inserimento e il sostegno dei bambini "diversamente abili" e delle loro famiglie, la valorizzazione delle culture differenti sono considerate, nel sistema formativo del Comune di Pistoia, un'opportunità che offre occasione per costruire nuove professionalità a livello degli operatori e per ripensare il piano annuale delle attività educative dentro i singoli gruppi di bambini.

Le insegnanti definiscono il piano delle attività educative. Le famiglie partecipano a tale elaborazione in occasioni specifiche, contribuiscono alla sua realizzazione e alla sua verifica.

I criteri di ammissione e di gestione delle liste di attesa, le scelte operate nei progetti pedagogici dei diversi servizi, gli esiti delle verifiche e delle eventuali valutazioni sono realizzati in piena trasparenza, esplicitati e resi noti.

2. Coerenza nell'organizzazione dei contesti di crescita.

La centralità del bambino e della sua crescita, concetti forti nell'impostazione e nella pratica dei servizi, rende necessaria l'organizzazione di una serie di occasioni coerenti di sviluppo e di condivisione. Esse si riferiscono alle relazioni tra la famiglia e le istituzioni educative per l'infanzia gestite dal Comune, tra il servizio per bambini di età inferiore e quello per bambini più grandi - fino alla scuola elementare -, tra nidi, scuole dell'infanzia, areebambini e laboratori.

La coerenza e la continuità dell'offerta si esplicano anche in una organizzazione del tempo (della giornata, della settimana, del mese, dell'anno) e in un'attenzione verso il singolo bambino e il gruppo di cui questi fa parte.

Il tempo dell'istituzione, il tempo del singolo e il tempo del gruppo non sono lasciati al caso ma vengono progettati, calibrati, valutati e ripensati.

La coerenza e la continuità dell'offerta si fondano sui seguenti aspetti : sul rapporto numerico adulti-bambini che consente tempi distesi e dimensioni calibrate nei gruppi, sull'inserimento programmato e organizzato di bambini "nuovi".

Anche la complessiva ecologia urbana dei servizi per l'infanzia è un potenziale ambiente di crescita. Pertanto il Comune ha cura che la città, grande spazio sociale attento, disponibile e tutelante per il bambino, sia capace di offrire attività formative, luoghi e tempi in cui gli operatori possano continuare, intensificare, innovare il loro lavoro pedagogico, dove lo scambio culturale tra

piccoli e grandi sia indissolubilmente intrecciato con l'arricchimento professionale degli adulti che ne hanno cura.

3. Professionalità, aggiornamento, autonomia e collegialità del lavoro pedagogico.

La competenza professionale degli operatori è un dato fondante della qualità del servizio. Da questa esigenza consegue una selezione accurata del personale e, una volta in servizio, l'organizzazione di un'offerta periodica di aggiornamento, diversificata anche sulla base delle esigenze degli operatori. Tale offerta è sensibile alla discussione presente nella comunità scientifica e coinvolge genitori e cittadini in occasioni mirate.

4. Una pedagogia per l'infanzia.

La definizione di una pedagogia per l'infanzia coerente e radicata nella storia del servizio e della città viene assunta come principio qualificante i servizi educativi comunali. Si tratta di una pedagogia che

- non nasce da una teoria definita a priori;
- ha presupposti in una pratica intorno a cui si articolano le riflessioni degli operatori a tutti i livelli;
- tiene conto dell'impegno di autovalutazione compiuto in un recente passato e ancora in corso;
- si arricchisce del lavoro di ricerca scientifica che ha trovato nei servizi educativi per l'infanzia un importante laboratorio nonché di riflessioni fatte dai suoi operatori in occasione di convegni, visite, presentazioni in contesti italiani e stranieri;
- non si presenta come compiuta, bensì come frutto di un'elaborazione continua e partecipata, essa si sviluppa e struttura man mano che viene verificata nella concretezza delle esperienze, nel confronto di scambi e di incontri.

Tale pedagogia ha alcune idee-chiave, che sono

L'intera città, come luogo di vita e di cultura, è al servizio dei bambini e costituisce una risorsa per la loro educazione. Tutti i cittadini ne sono responsabili.

Più in dettaglio

- Insegnanti, personale ausiliario, coordinatori, dirigenti del servizio, esperti interni ed esterni e le famiglie, che in questa opera partecipata trovano occasione per coltivare la loro competenza educativa. I cittadini in genere sono messi al corrente di quanto avviene nei servizi per l'infanzia. Tutti questi soggetti si trovano così impegnati in un'opera di pedagogia sociale attraverso incontri, materiale di informazione, partecipazione a programmi educativi.
- Si tratta quindi di un programma di pedagogia della città nel significato più ampio della locuzione.

I servizi educativi per l'infanzia sono concepiti come luoghi accoglienti nei quali ciascun bambino può trovare occasioni e risorse di crescita.

Più in dettaglio

- Nello sfondo educativo della città, i singoli servizi si propongono come luoghi di vita per i bambini che li frequentano, pensati "a loro misura", ricchi di proposte che stimolano il desiderio di fare e partecipare, festosi e accoglienti.
- Tali servizi sono luoghi di vita ma anche contesti di crescita nei quali i bambini possono arricchire e ampliare la propria esperienza, trovarvi supporti per elaborarla e articolarla, ciascuno con il proprio ritmo e le proprie peculiarità.
- I servizi educativi promuovono una crescita senza forzature dove l'imparare è frutto di condivisione e di riflessione sull'esperienza e di cui l'apporto dei compagni e la mediazione dell'adulto costituiscono i presupposti di fondo.
- Una crescita a tutto tondo, non solo cognitiva, ma anche, e soprattutto, emozionale e sociale, così che ogni bambino possa avviarsi ad un autoriconoscimento positivo attraverso la relazione con i compagni e l'ascolto accogliente dell'adulto.
- Una crescita che ha luogo attraverso forme di apprendimento non stereotipate, ma che sollecitano la curiosità, l'esplorazione, il pensiero divergente, la cooperazione.
- Una crescita che trova alimento nel dialogo tra adulto e bambino e tra bambini e nel gioco come situazione di pieno coinvolgimento, libera combinazione di significati e reinterpretazione dell'esperienza.
- Una crescita che non vuole essere misurata in termini di prestazioni o di prodotti ma che si evidenzia nella sempre maggiore fiducia che il bambino acquisisce in sé e negli altri, negli interessi che manifesta, nelle attività in cui dimostra di impegnarsi, nelle relazioni che intesse e nei legami che instaura.
- Una crescita, infine, che è frutto di un'attenta regia educativa orientata ad articolare, arricchire ed espandere l'esperienza, le conoscenze, le abilità di ciascun bambino attraverso la partecipazione, condivisa con l'adulto, a situazioni coinvolgenti, aperte, ricche di stimoli delle quali il bambino sia il protagonista attivo.

L'educazione coltiva specialmente l'iniziativa del bambino nel dare senso al mondo.

Più in dettaglio

- Le proposte ai bambini hanno un filo rosso che le collega, esprimibile nel concetto che l'esperienza va interpretata per trarne un significato e che anche i bambini possono essere avviati a tale interpretazione attraverso il gioco, l'esercizio della fantasia, l'espressione simbolica di vissuti e emozioni.

- Tale pedagogia del simbolico vede gli stessi bambini dare forma all'esperienza attraverso i propri mezzi espressivi, l'esercizio della riflessione, lo scambio sociale della conoscenza.

L'educazione coltiva il gusto estetico dei bambini.

Più in dettaglio

- Grazie alla cura degli ambienti, degli arredi, del materiale, di una didattica del "saper vedere", della preparazione degli educatori, di esperienze artistiche specifiche, si curano con particolare attenzione la fruizione e la produzione infantile di cose belle.
- Intrecciata a queste stimolazioni è l'attenzione prestata al modo di vedere il mondo da parte dei bambini e la scelta e l'offerta dalla cultura adulta e dalla tradizione locale di ciò che può arricchire la mente e la vita emozionale infantile: libri, racconti, monumenti, opere d' arte, musei, feste, per farne spunti e modelli per l'elaborazione infantile, in una pedagogia del buon gusto che è cifra dell'esperienza educativa pistoiese.

L'educazione è, insieme, dei piccoli e dei grandi.

Più in dettaglio

- Operazioni di questo tipo coinvolgono figure educative, cui sono offerte sistematicamente guida e stimolo, occasioni e risorse per una crescita di competenza pedagogica, nella persuasione che l'adulto per educare il bambino non può limitarsi ad apprendere dal bambino ma impara in incontri con altri adulti dotati di saperi diversi.
- La formazione nei servizi pistoiesi ha una primaria connotazione relazionale. In essa rapporti fra pari, fra bambini e adulti e fra adulti servono ad acquisire abitudini di ascolto e di collaborazione e favoriscono il senso di sicurezza, grazie a esperienze continue di dialogo, supporto e stimolo alla costruzione della propria identità.

L'educazione infantile ha una sua specificità.

Più in dettaglio

- I modelli di tale pedagogia non vanno cercati in altre istituzioni formative di grado più elevato. Compito attuale della pedagogia per l'infanzia pistoiese è quello di definire dei modelli autonomi e complementari per ogni segmento del sistema formativo, dove il nido non è propedeutico alla scuola dell'infanzia e questa non è meramente preparatoria rispetto alla scuola elementare.
- A ogni suo livello evolutivo il bambino deve poter esperire aspetti diversi e coerenti di un modello pedagogico che va precisato in modo sempre più dettagliato sul piano teorico, attuato e verificato su quello delle possibilità pratiche.

L'educazione per i bambini di Pistoia si realizza attraverso

- la costruzione di una competenza pedagogica degli operatori dei servizi e delle famiglie, che devono agire in modo sinergico per garantire continuità alla crescita del bambino;
- la partecipazione attiva delle famiglie alla vita dei servizi, per garantire la reciproca conoscenza dei rispettivi modelli educativi e della loro messa in atto;
- la formazione di base e continua del personale, che venga aggiornato sul piano educativo e didattico, soddisfatto nelle sue specifiche domande culturali, riconosciuto e sostenuto nelle sue iniziative personali e di gruppo;
- la documentazione di quanto grandi e piccoli fanno nei "luoghi" educativi, che consenta al bambino di riconoscersi nelle testimonianze del suo fare, all'adulto di programmare in modo sistematico i propri interventi, di garantire a entrambe queste figure dei servizi il gusto del dire e dare segni di sé.

Tali idee chiave si traducono nei piani educativi annuali dove vengono verificate.

A questo fine il Comune di Pistoia si impegna a

- offrire supporto e guida agli operatori nella documentazione periodica e nella redazione di una relazione pedagogica scritta, annuale e collettiva circa la messa in atto del progetto educativo nella loro particolare istituzione; di tale relazione si fa oggetto di riflessione condivisa per darsi traguardi e prospettive;
- avviare, sostenere e realizzare un itinerario continuo di autoverifica e di autovalutazione del servizio, ivi inclusa la stessa Carta dei servizi educativi per l'infanzia. Le verifiche e valutazioni avvengono in maniera sistematica e alla luce di criteri condivisi. Il percorso di autoverifica e di autovalutazione della qualità di ogni singolo servizio e del sistema in cui è inserito divengono occasione di formazione permanente per gli operatori, oltre che di confronto con l'utenza.

I RESPONSABILI

Il Comune di Pistoia è responsabile del funzionamento dell'intero sistema dei servizi, sia dal punto di vista della destinazione delle risorse, degli accordi di programma con altre agenzie, della tutela del servizio stesso. Nella concreta applicazione di tale responsabilità vanno fatte queste distinzioni:

- L'ente gestore garantisce la qualità del servizio attraverso l'allestimento di una organizzazione complessiva che ha il suo cuore nella struttura di coordinamento, che non trascura aspetti della vita quotidiana nei singoli servizi e che li lega in un sistema. L'ente gestore, attraverso il supporto tecnico del coordinamento, sovrintende alla vita di tale sistema, modula l'offerta verificandola e perfezionandola costantemente in risposta alle esigenze dei cittadini.
- La struttura di coordinamento⁵ garantisce il radicamento della qualità nella realtà quotidiana dei singoli servizi. Costruisce con gli operatori un

percorso continuo di crescita che si fonda su un interscambio con le famiglie e con i cittadini. Sostiene la messa a punto del piano annuale delle attività educative di ogni singola istituzione che si ispira alle Idee chiave di una pedagogia per l'infanzia pistoiese di cui si è già detto al punto 4.

- Gli insegnanti si occupano della qualità della vita dentro le singole strutture e sono responsabili, insieme alla struttura di coordinamento, della messa a punto e dell'attuazione del piano annuale delle attività educative.
- Il personale ausiliario condivide il processo ideativo e gli impegni che consentono di esprimere tale piano nella vita quotidiana delle singole strutture, nella piena consapevolezza della responsabilità comune verso il benessere del bambino e di tutti coloro che hanno a che fare con il servizio.
- Tutti coloro che si rapportano per diversi motivi ai servizi pistoiesi (esperti esterni, ricercatori) cooperano di fatto a una sempre più articolata definizione delle Idee chiave che ispirano la prassi educativa, in un'ottica di continuo interscambio con gli operatori e con la struttura di coordinamento.
- Questo implica scambio di informazioni e reciproca conoscenza tra operatori e famiglie oltre che rispetto delle regole della partecipazione.
- I cittadini del Comune di Pistoia vengono informati sul sistema dei servizi, che a livello cittadino offre occasioni di crescita oltre che di tutela dell'infanzia e di promozione dei suoi diritti di cittadinanza.
- Ad essi compete il diritto-dovere del sostegno delle iniziative a tutela dei diritti dell'infanzia.

LE GARANZIE

I principi che ispirano l'organizzazione e la gestione dei servizi per l'infanzia del Comune di Pistoia si concretizzano in attività ed esperienze grazie a una serie di condizioni che l'Amministrazione si impegna a garantire. Esse riguardano:

1. Gli interventi a favore della formazione permanente degli operatori

Per garantire la formazione permanente degli operatori, il Comune di Pistoia organizza annualmente corsi e seminari su temi e ambiti concordati, svolti da figure del coordinamento o da esperti esterni, destinando per questo una quota dell'orario di lavoro di ciascun operatore. Sollecita inoltre gli operatori a partecipare a una serie di iniziative di carattere culturale organizzate dal Comune e li informa relativamente ad altre attività di aggiornamento professionali e culturali non direttamente gestite ma ritenute utili a fini formativi.

2. Il mantenimento di un adeguato rapporto numerico adulto-bambino

Sono assicurati tempi di presenza degli educatori e insegnanti in ciascun servizio al fine di favorire l'esperienza sociale e cognitiva dei bambini attraverso un lavoro per piccoli gruppi; personalizzare il rapporto degli educatori con i singoli bambini e le loro famiglie;

l'organizzare i tempi quotidiani secondo principi di continuità e regolarità. Per garantire la creazione di un clima di fiducia e la possibilità di instaurare legami affettivi tra adulti e bambini, ci si impegna ad assicurare la continuità e la stabilità delle figure educative.

3. Gli interventi a favore della partecipazione delle famiglie alla realizzazione del progetto pedagogico

Il coinvolgimento dei genitori nel lavoro pedagogico con i bambini è considerato un punto di forza dei servizi per l'infanzia comunali. Per garantire continuità e coerenza all'azione educativa in ambito familiare e nei servizi, sono previsti, in ogni realtà, sia momenti assembleari sia momenti individualizzati, rivolti ai genitori, per discutere, insieme agli operatori, di tematiche pedagogiche, definire piani d'azione condivisi, valutare i progressi dei bambini e la realizzazione del progetto pedagogico, individuare soluzioni e strategie di intervento, personalizzate o comuni, ai problemi via via sollevati e messi a fuoco. Uno degli strumenti più significativi per promuovere la partecipazione è il Comitato di gestione, istituito ogni anno nei diversi servizi educativi.

4. L'allestimento e la cura degli spazi per le attività educative.

Nella consapevolezza che gli spazi in cui hanno luogo le esperienze educative hanno un valore simbolico e affettivo per chi li frequenta e che la loro organizzazione influenza fortemente le modalità dell'esperienza sociale e delle relazioni, il Comune di Pistoia dedica particolare attenzione all'allestimento degli ambienti che ospitano i servizi. Arredi e materiali vengono scelti, disposti e organizzati in modo da essere funzionali non solo allo svolgimento delle attività quotidiane ma anche alla sollecitazione dei bambini al gioco e a un'ampia gamma di attività educative (centri di interesse, angoli, laboratori). La consapevolezza che lo spazio non è solo un contenitore di esperienze ma è un tramite pregnante di apprendimenti sociali e culturali, ha dato luogo ad allestimenti che, nel tempo, sono stati arricchiti e ripensati. Ciò ha permesso di costruire veri e propri "modelli" di ambientazione, che rivelano un'intenzionale finalità pedagogica e un'attenzione al benessere dei bambini e degli adulti.

LA GESTIONE DEI RAPPORTI CON L'UTENZA

In un sistema di servizi in rete che sono occasione di crescita per la municipalità, la gestione trasparente dei rapporti con l'utenza è elemento essenziale e sostegno alla partecipazione.

1. Informazioni circa i servizi

Gli uffici competenti del Comune costituiscono, nel loro insieme, un sistema informativo che ha più finalità: quella di rendere evidenti le caratteristiche costitutive del servizio e la modulazione dell'offerta, quella di costituire un gruppo di referenti cui ci si possa rivolgere per qualunque problema inerente la vita del servizio. Tale sistema è tuttavia anche base di una reale comunicazione con l'utenza potenziale ed effettiva e tra i servizi nell'intento di promuovere, a partire dal noto, processi di scambio, di confronto, di condivisione di esperienze e di significati.

A canali informativi di tipo più tradizionale (brochures, iniziative pubbliche, giornate di apertura dei servizi alla città) si saldano altre modalità ed altri mezzi. Attraverso il sistema informativo (che si avvale anche della rete civica) è possibile attivare un interscambio essenziale per informazioni di ritorno (dall'utenza al Comune) circa il servizio. La stessa Carta dei servizi si inserisce in questo sistema informativo che deve essere continuamente verificato e perfezionato.

2. Regolamentazione dell'accesso e contribuzione degli utenti

La regolamentazione per l'accesso ai servizi viene periodicamente aggiornata e i criteri che regolano l'accesso alla diversa tipologia di servizi sono esplicitati. La partecipazione economica degli utenti è regolata dal disciplinare per i servizi scolastici.

3. Momenti della condivisione

Differenti momenti di condivisione delle scelte progettuali e pedagogiche stanno alla base della vita del servizio e dei rapporti che intercorrono tra i diversi utenti (interni ed esterni) che vi sono implicati. Colloqui con i genitori del singolo bambino, riunioni di sezione che riguardano solo gli operatori, riunioni di sezione aperte ai genitori, assemblee con i genitori che concernono il servizio nel suo complesso, giornate aperte in cui il servizio si fa conoscere, riunioni degli organismi che hanno poteri decisionali più ampi, incontri pubblici a livello cittadino, convegni e seminari con la presenza di esperti fanno parte di una serie di occasioni che, da livelli microsistemici, si dilatano per coinvolgere progressivamente ambienti via via più allargati in una riflessione sul sistema dell'offerta oltre che sulla realtà specifica. Il Comitato di gestione è momento istituzionale della vita partecipativa dei servizi.

VALUTAZIONE E MONITORAGGIO

Il tema della valutazione, dell'autovalutazione e del monitoraggio dei servizi si costituisce come elemento essenziale di un sistema di rete di qualità e si esplica in alcuni momenti.

1. Valutare la qualità del servizio

L'uso di strumenti e metodi di valutazione della qualità dei servizi non è occasione sporadica né recente a Pistoia. Il processo valutativo, che coinvolge a diverso titolo operatori e genitori, viene inteso e proposto come occasione di negoziazione dei significati e degli intenti del progetto pedagogico, si attiva ad opera del coordinamento in maniera periodica e sistematica, anche in collaborazione con esperti esterni. Una serie molteplice di ragioni sta alla base di questo percorso che si avvale di osservazioni in situazione e di incontri di discussione. Si vuole infatti condividere una cultura della valutazione formativa al fine di:

- garantire una costante crescita professionale agli operatori, costruire un lessico pedagogico comune tra servizi di differente tipologia e con le famiglie,

- mettere a punto un piano delle priorità d'intervento, oltre che un piano d'aggiornamento mirato,
- orientare il miglioramento verso obiettivi compartecipati e negoziati.

2. Proporre miglioramenti e segnalare disservizi

L'Amministrazione negli Uffici competenti accoglie e recepisce tutte le segnalazioni di disservizi e di problemi relative alle strutture di cui è responsabile. L'Amministrazione opera al fine di rispondere con sollecitudine a tali segnalazioni e attiva soluzioni migliorative dopo una discussione mirata con le figure responsabili. Si predispongono occasioni e strumenti utili a sondare la percezione dell'utenza circa il servizio erogato al fine di costruire un percorso valutativo che vada oltre la semplice segnalazione del disservizio e il reclamo. L'Amministrazione è costantemente disponibile a recepire proposte migliorative circa il servizio oltre che a diffondere tali proposte tra gli operatori, perché, nelle sedi opportune, valutino la fattibilità delle proposte stesse e la coerenza con il progetto pedagogico del servizio.

3. Valutare la qualità delle informazioni contenute nella Carta dei servizi

La stessa Carta dei servizi è un documento che ha una funzione strumentale rispetto al tema della valutazione della qualità. La costruzione partecipata della Carta è occasione di riflessione su quello che si fa e su quello che si potrebbe fare per migliorare. La messa in rete della Carta consente una più ampia diffusione del documento e la costante comunicazione con l'utenza che, attraverso la Carta, ha l'occasione di verificare la rispondenza del servizio a quanto viene dichiarato e "pattuito" nel documento. Attraverso periodiche occasioni di confronto e grazie alle risposte degli utenti che consultano il documento in rete si discute della qualità delle informazioni contenute nella Carta che viene valutata non solo per la rispondenza effettiva ad un certo quadro del servizio nel concreto ma anche per l'efficacia comunicativa.

ATTUAZIONE DELLA CARTA E INDICAZIONE DELLE PROCEDURE DI REVISIONE DELLA STESSA

Con la presente Carta l'Amministrazione dà attuazione con effetto immediato alle disposizioni in essa contenute. Si prevede una periodica revisione della Carta non solo attraverso un confronto interno al servizio, occasioni di discussione che coinvolgano tutti coloro che sono interessati alla vita del servizio e momenti di condivisione negli organismi gestionali responsabili, ma anche sulla base delle segnalazioni on line degli utenti. A tal fine si inserisce il documento nella rete civica e si avvia un forum di discussione aperto a tutti i cittadini. Nell' edizione della Carta dei servizi messa in rete, oltre a una struttura ipertestuale, dove le note del testo qui riprodotto diventano "finestre ", segue la presentazione dettagliata dei singoli servizi e delle notizie circa l'orario, le rette, i trasporti, i luoghi di informazione per l' utenza.

2. Documents de centre

a) Document Areabambini Rossa – Casa Degli Orsi

AREABAMBINI ROSSA CASA DEGLI ORSI

Entrando all'Area Bambini **Rossa** si trova scritto: questo “è il luogo relazione dove grandi e piccini si incontrano per condividere pensieri, emozioni e sentimenti, dove l'esperienza di ognuno di arricchisce dell'esperienza dell'altro”. E' un luogo dedicato alla famiglia, un luogo che si pone l'obiettivo di accompagnare i genitori nella loro esperienza di crescita di un bambino. L'area rossa offre alle famiglie due tipologie di spazi: la Casa degli Orsi e lo Spazio Piccolissimi.

La Casa degli Orsi è uno spazio gioco per bambini di età compresa tra i 18 e i 36 mesi che viene frequentato alcuni giorni alla settimana per un orario massimo di 4 ore. Questa tipologia di servizio educativo va ad ampliare la proposta tradizionale dell'Asilo nido rivolgendosi a quelle famiglie che esprimono non tanto un bisogno di custodia, ma piuttosto cercano un luogo dove il proprio bambino possa compiere prime esperienze di socializzazione e di gioco. Una delle caratteristiche indispensabili dello spazio gioco, insieme alla flessibilità organizzativa, è senza dubbio la buona qualità dello spazio; ci sono materiali adeguati, scelti con attenzione e disposti in maniera giusta, capaci di sostenere il gioco del bambino e di mettere in moto processi di apprendimento. Lo spazio gioco viene vissuto per poche ore e non in modo continuativo, quindi l'organizzazione dello spazio, i materiali, le proposte fatte ai bambini devono essere accattivanti, capaci di catturare la curiosità del bambini e determinare situazioni di grande piacevolezza e divertimento. Allo stesso tempo non deve essere un'esperienza mordi e fuggi, ma un'esperienza ludica intensa fatta di attività organizzate in modo da facilitare l'esplorazione dei materiali e la possibilità di un gioco condiviso. Un'esperienza scandita da alcuni rituali, come il momento della colazione, che sottolineano la dimensione collettiva che il bambino impara a vivere allo spazio gioco. Siamo qui per imparare a stare insieme, per fare cose importanti, è questo il messaggio consegnato ai bambini. Un luogo dove non c'è solo il mio, ma c'è il nostro, dove il bambino può provare il piacere delle relazioni, il gusto di fare da solo, la condivisione con i compagni di gioco. Il distacco dalle figure familiari è graduale e concordato con i genitori: vengono accolti e rispettati i tempi di ciascun bambino e sostenuti i genitori nella scelta che decidono di compiere.

Le proposte che vengono fatte ai bambini alla Casa degli Orsi sono molto importanti perché fanno leggere alla famiglia nuovi modi di giocare, di stare con gli altri, di vivere gli affetti. Osservare un contesto così organizzato e pensato sollecita i genitori a riflettere su ciò di cui hanno bisogno i bambini per poter esprimere le loro potenzialità. I genitori hanno un'occasione unica frequentando questo servizio: guardare il proprio bambino insieme ad altri bambini. Si impara che non c'è solo il proprio bambino e che anche gli altri sono speciali come lui, inoltre si scopre che il bambino può fare molte cose e che ha bisogno insieme all'affetto e alla protezione per crescere ha bisogno di autonomia e di fiducia. E'

un importante opportunità quella che viene data ai genitori, quella di condividere questa esperienza con altri adulti che come loro sono alle prese con le ansie e le difficoltà che accompagnano la crescita di un bambino. Oltre ad avere la possibilità di vedere il proprio bambino tra i bambini, alle famiglie vengono date molteplici possibilità per incontrarsi tra loro. Negli anni la partecipazione dei genitori della Casa degli Orsi è stata sostenuta ed alimentata proponendo via via modalità di incontro tali da soddisfare sempre di più le esigenze delle famiglie stesse. Incontri per fare insieme, incontri per approfondire tematiche importanti o per condividere pensieri intorno all'infanzia ma non solo, pomeriggi bambini e genitori per fare e giocare insieme o per ascoltare storie, momenti di festa aperti all'intera rete familiare.

Cose piccole e concrete da fare insieme, da vivere insieme, con tempi e modalità flessibili ed informali: questi sono le occasioni che vengono offerte alle famiglie dello spazio gioco. Cose piccole e concrete dalle quali nasce il desiderio di partecipare ed insieme il piacere di esserci.

E' solo quando si innesca il desiderio che possiamo riuscire insieme alle famiglie ad aprire nuovi spazi di possibilità di incontro per crescere non solo come genitori, ma anche come persone.

b) document *Buone Pratiche*

Area Bambini Rossa Buone Pratiche

Casa degli Orsi

Tutte le richieste dei genitori spesso confluiscono essenzialmente sul modo di essere e di vivere in famiglia.

Le parole dei genitori sempre più spesso raccontano la loro difficoltà a collocarsi rispetto al ruolo genitoriale e spesso sentirsi disarmati di fronte al proprio bambino; a tali richieste di "aiuto" abbiamo compreso che non servono tanto delle risposte, infatti oggi è fin troppo facile per i genitori reperire delle risposte "usa e getta", servono invece delle occasioni concrete "per sporcarsi le mani" insieme ai propri bambini e ad altre famiglie.

Scegliere di essere accanto ai genitori e di accompagnarli nella relazione con il proprio bambino, perché, anche se faticoso, è solo attraverso la relazione che si capisce tutto ciò che serve.

Da qui nasce la nostra esperienza con le famiglie della Casa degli Orsi dell'Area Bambini Rossa del Comune di Pistoia: la proposta di percorsi che si intrecciano con e senza i bambini, perché solo accogliendo davvero la forte richiesta dei genitori di *avere tempo* per stare con il proprio figlio si può poi riuscire ad andare oltre.

Cose piccole e concrete da fare insieme, da vivere insieme, con tempi e modalità flessibili ed informali: questi sono i pomeriggi che offriamo alle nostre famiglie. Cose piccole e concrete dalle quali nasce il desiderio di partecipare, ma forse è più giusto farlo insieme, perché come ci raccontano le parole di una mamma: "... in un primo momento sono rimasta quasi spiazzata, ho trovato calore e accoglienza al punto che poi mi sono fatta trascinare". E' solo quando si innesca il desiderio che possiamo riuscire insieme alle famiglie ad aprire

nuovi spazi di possibilità per crescere non solo come genitori ma anche come persone.

c) Document Relazione con le famiglie

Creare relazioni: la partecipazione delle famiglie

Il coinvolgimento dei genitori icoloaré con i bambini è un punto di forza dei servizi per l'infanzia del Comune di Pistoia, è una delle idee chiave, insieme ico cura degli spazi, la relazione tra adulti e bambini e la formazione degli insegnanti, che ne ha determinato la buona icoloa.

Una presenza attiva e icoloaréa si costruisce giorno per giorno creando un clima sociale sereno che favorisce lo scambio e la condivisione; infatti la ricchezza quotidiana degli scambi e del confronto tra educatrici e genitori offre al bambino l'immagine di una vita adulta improntata al dialogo e all'ascolto.

Questa trama di relazioni positive fa icolo i bambini circondati da persone che hanno icolo in se stesse e che credono fortemente in ciò che stanno costruendo giorno dopo giorno.

I nidi, le scuole dell'infanzia e le aree bambini sono prima di tutto luoghi di vita in comune nei quali bambini, educatrici e genitori sono impegnati a prendersi cura dell'andamento di questa "casa" ma anche a condividere progetti.

I servizi educativi per l'infanzia sono per le famiglie e i bambini luoghi dove ci si sente a proprio agio, luoghi buoni dove ci si sente ascoltati e non giudicati. Perché ciò avvenga un impegno particolare è posto nella costruzione di rapporti positivi tra gli adulti e tra adulti e bambini dando vita ico a un clima di collaborazione e amicizia; il bambino e il genitore trovano in questi luoghi esempi di socialità icoloaré: ciò che passa e ciò che si respira.

Per molti genitori l'esperienza della partecipazione ico vita di un servizio educativo vuol ico icolo all'interno di una rete di rapporti e di sostegni che magari un tempo potevano trovare nel vicinato o nella famiglia allargata, ma anche sperimentare per la prima volta una forma di partecipazione icolo, compiere un esercizio di cittadinanza attiva.

Ciò si realizza soprattutto perché nei luoghi educativi i genitori vivono una forma di socialità gentile, luoghi nei quali viene attribuito alle relazioni un valore altissimo. Alla luce di tutto ciò è per questo che le relazioni con le famiglie non sono un accessorio da aggiungere ico pratica educativa quotidiana con il bambino, ma sono una parte rilevante dell'intero progetto educativo dei servizi per l'infanzia di Pistoia.

E' solo ico che i nidi, le scuole dell'infanzia e le aree bambini non solo sono capaci di sostenere la crescita dei bambini ma anche di promuovere una consapevole assunzione di responsabilità educativa nei genitori, cioè sono luoghi di condivisione di responsabilità con le famiglie nella costruzione di alleanze icol intorno ai bambini.

Creare alleanze, tessere relazioni a icolo dalla condivisione dell'esperienza educativa che sta icolo il proprio bambino, per poi riuscire ad andare oltre. Essere capaci di icolo con i genitori non solo del proprio bambino ma dei bambini e di ciò che accade nella dimensione cittadina in cui vivono, far sì che essi abbiano la possibilità di allargare i propri orizzonti sentendosi però sicuri perché sostenuti da un contesto di relazioni positive.

Creare relazioni, appartenere e condividere sono tre elementi che giocano un ruolo determinante nel solo per realizzare dei servizi educativi di *piccola*, ma anche per costruire luoghi dove si è felici e motivati a partecipare e ad essere coinvolti. La partecipazione diventa *una* scelta spontanea e consapevole proprio perché sorretta da una cornice di socialità positiva e incoraggiante.

Questo clima di partecipazione trova nel Comitato di gestione l'organismo fondamentale per ricevere forma, supporto e slancio.

Il Comitato di gestione ha il compito di promuovere la partecipazione delle famiglie come appunto viene sottolineato nella Carta dei servizi, inoltre attraverso questo organismo si dà forza e *piccola* all'idea che è *una* base dell'esperienza educativa di Pistoia e cioè che i servizi educativi per l'infanzia sono luoghi di partecipazione e di scambio e che l'educazione è un processo continuo di dialogo e di ascolto tra bambini, educatrici e genitori.

Lavorare insieme ai Comitati di gestione permette alle educatrici di avere un ulteriore strumento per dialogare con le famiglie e *piccolo* luoghi dove si respira un clima condiviso, quindi anche l'esperienza dei Comitati di gestione va a sostenere quell'immagine che viene *piccolo* ai bambini di una vita adulta capace di coltivare il piacere dell'essere insieme.

Negli ultimi anni i Comitati di gestione dei vari servizi educativi per l'infanzia hanno affrontato e approfondito varie tematiche come per esempio famiglie tra loro, l'accoglienza dei bambini e delle famiglie straniere, i bambini e la città; infine dal desiderio di conoscersi, di confrontarsi, di scambiare idee e di trovare nuove forme di partecipazione *una* vita dei servizi nasce un'altra esperienza: la realizzazione di una newsletter "Impronte".

Essa voleva essere un ulteriore strumento per dialogare con le famiglie, un "messaggero" della comunicazione e della condivisione, un contributo per rendere ancora più trasparente il progetto educativo di Pistoia. Ogni numero ha affrontato tematiche diverse raccontandole attraverso le parole dei bambini, dei genitori, dell'educatrici e dei responsabili dei servizi. La realizzazione di questo giornale è avvenuta attraverso una *piccol* di incontri nei quali educatrici e genitori si sono confrontati sulla scelta di un tema, si sono occupati della raccolta e selezione del materiale e infine del lavoro di redazione.

Impronte è stata l'espressione di una realtà dove la partecipazione nei servizi è praticata e considerata una responsabilità che ci si *piccolo* nei confronti dei bambini, inoltre è l'espressione di una comunità e di un tessuto di cittadini consapevoli che si riconoscano in una *piccol* di valori e scelte culturali come appunto il considerare l'infanzia come un valore che permette a tutta la città di arricchirsi e di crescere. Alla base di tutto questo c'è la forte convinzione che le famiglie hanno molte cose da *piccolo* se sappiamo ascoltarle, molte risorse da *piccolo* se sappiamo *piccolo* uno spazio di vero confronto.

"La cassetta degli attrezzi" è il titolo dell'iniziativa che negli anni passati ha previsto incontri di formazione tra genitori ed insegnanti, ce lo ha suggerito Gianni Rodari, che alcuni anni fa, in un *piccolo* opuscolo ha raccolto suggerimenti e sollecitazioni per i genitori.

I percorsi prevedevano occasioni di riflessione e laboratori con esperti e intendendo sollecitare il protagonismo e l'inventiva delle famiglie e delle insegnanti nella costruzione di opportunità concrete e di modi diversi di stare insieme tra adulti e bambini

3. Observacions

1. Model de graella d'observació

Dia:

Hora:

Mestra referent:

Grup:

Espai:

Col·laboradora:

2. Observació de l'espai

1. Descripció de l'activitat: (inici, desenvolupament de l'activitat i tancament)
2. Continguts que es treballen: (aprenentatges que es volen promoure en l'espai en concret, com actuen els infants mentre estan manipulant els materials de l'espai en concret)
3. Material: (descripció del material, tipologia, quantitat, si els infants utilitzen el material segons com l'ha dissenyat l'adult o ho fan d'una altra manera, etc.).
4. Organització de l'espai: (com està distribuït l'espai, situació de l'alumnat en aquest espai, fer un petit esquema / dibuix de la distribució de l'espai, total d'alumnat que hi ha en aquest espai concret, etc.) en el cas que hi hagi canvis en l'organització de l'espai: (hi ha nou material respecte a la sessió anterior?, l'organització de l'espai i dels materials és diferent, per què? Qui ha estat l'encarregat de fer aquests canvis, els alumnes, els docents...)
5. Limitacions que pot presentar l'espai: (s'aprofiten bé tots els racons de l'aula?, hi ha en algun moment que l'espai limiti les accions dels infants?)

2. Observació de les relacions i el clima en l'espai:

1. Rol dels infants: (com es comporten els infants?; utilitzen els materials

segons com els han organitzat els adults?; donen un altre ús diferent en els materials; mal ús dels materials, etc.)

2. Relació entre iguals: (l'espai fomenta que els infants es relacionin?; hi ha problemes de comportament o crides d'atenció...)
3. Rol del docent: (si intervé, com ho fa?; quin és el seu paper dins l'aula...)
4. Relació entre alumnat – docent: (com es relacionen amb els infants, juguen amb ells, amb quin to de veu es dirigeixen cap a ells, fomenten els aprenentatges a partir del joc, els fan reflexionar...)
5. Relació entre professorat: (en cas que hi hagi més d'un professor a l'aula)
6. Clima a l'aula: (hi ha un bon ambient, el clima és distès i agradable...)

3. Altres observacions

3. Fotos: de l'espai, el material, de les relacions dels infants amb l'espai, amb iguals, amb el docent, etc. Sempre hi quan hi hagi el permís.
4. Diari de camp: explicació diària i detallada de les sessions, activitats, sensacions i percepcions que tinc al llarg de la sessió observada, inquietuds, preguntes per reflexionar sobre una idea concreta, etc.

3.2. Observacions grup d'infants 1

Dia: 6/2/17 – dilluns

Hora: 10:15-11:15

Mestra referent: Deborak

Grup: dilluns i dijous

Espai: joc simbòlic i lectura

Col·laboradora: no

1. Observació de l'espai

1. Descripció de l'activitat: (inici, desenvolupament de l'activitat i tancament)

Els infants estan jugant lliurement dins l'espai de joc simbòlic i de lectura. Avui els infants estan tots a seure al voltant de la taula per fer l'esmorzar. (n'hi ha 4) mentre que els altres 4 llegeixen un llibre amb la mestra referent. Els infants s'han anat movent per l'espai i canviant el seu tipus de joc però seguien tenint la mateixa idea de joc, és a dir, els que jugaven a cuinetes, després han preparat el llit per fer adormir a la nina i els que llegien contes, han pogut estar escoltant 4 contes i després s'han quedat a l'espai on es llegeixen els contes.

2. Continguts que es treballen: (aprenentatges que es volen promoure en l'espai en concret, com actuen els infants mentre estan manipulant els materials de l'espai en concret)

En aquest espai es volen promoure rutines que tenen els infants en el seu dia a dia (la lectura, l'hora d'anar a dormir, temps de relaxació, cuina o el canvi de roba) excepte en alguna ocasió, els infants fan un bon ús del material i l'usen per com està pensat perquè hi juguin. És un tipus de joc una mica complex per l'edat que tenen, però aquest grup s'ha adaptat molt bé en els tipus de joc que s'hi proposen.

3. Material: (descripció del material, tipologia, quantitat, si els infants utilitzen el material segons com l'ha dissenyat l'adult o ho fan d'una altra manera, etc.).

Hi ha molta varietat de material i amb qualitat, és a dir, hi ha diferent material que fa que sigui més real per als infants. Esta tot fet a la seva mida, petit, per tal que sigui més significatiu per a ells. El material està utilitzat tal i com l'ha dissenyat l'adult. Tot i que sempre sorgeixen jocs espontanis amb diferents propòsits. Hi ha una nena que utilitza unes bosses de roba on hi posa animals de fusta i els transporta fins a la cuineta.

4. Organització de l'espai: (com està distribuït l'espai, situació de l'alumnat en aquest espai, fer un petit esquema / dibuix de la distribució de l'espai, total d'alumnat que hi ha en aquest espai concret, etc.) en el cas que hi hagi canvis en l'organització de l'espai: (hi ha nou material respecte a la sessió anterior?, l'organització de l'espai i dels materials és diferent, per què? Qui ha estat l'encarregat de fer aquests canvis, els alumnes, els docents..

Els infants ocupen tot l'espai de joc simbòlic. El 90% de l'estona que han jugat, ho han fet ocupant aquest espai. l'espai de l'entrada només l'han utilitzat al final de la sessió quan ja havíem de tornar cap a la part de joc de baix. On hi ha un joc més d'exploració lliure.

El fet que hagi set el primer dia d'observació, no he vist canvis en l'espai.

5. Limitacions que pot presentar l'espai: (s'aprofiten bé tots els racons de l'aula?, hi ha en algun moment que l'espai limiti les accions dels infants?)

Tots els racons que hi ha dels diversos jocs proposats, estan ben aprofitats, és a dir l'espai no proposa limitacions a nivell espacial. En aquest cas, hi ha molta cohesió de grup i els infants es senten molt còmodes al jugar amb els seus iguals.

2. Observació de les relacions i el clima en l'espai:

1. Rol dels infants: (com es comporten els infants?; utilitzen els materials segons com els han organitzat els adults?; donen un altre ús diferent en els materials; mal ús dels materials, etc.)

La majoria de vegades juguen quasi bé tots junts, i per l'edat que tenen, el seu joc és bastant continu. Utilitzen el material segons l'ha dissenyat l'adult excepte en moments esporàdics, com el que he anomenat anteriorment d'una nena que utilitzava una bossa de roba per a transportar animals. La bossa normalment està situada al costat de la cuineta per si volen anar a fer la compra, però en aquell moment a la nena li servia per transportar els animals d'un espai a l'altre.

2. Relació entre iguals: (l'espai fomenta que els infants es relacionin?; hi ha problemes de comportament o crides d'atenció...)

La relació d'aquest grup és molt bona. Tenen molta cohesió de grup, ja que quasi bé sempre juguen tots molt junts. A més a més que l'espai fomenta que hi hagi una lliure circulació, però també que es realitzin activitats/jocs en petit grup.

Normalment no hi ha problemes de comportament, però quan és així, la mestra dóna un toc d'atenció, però sense cridar. El to de veu que utilitza és suau però sec. Això fa que sigui entenedor per els infants.

3. Rol del docent: (si intervé, com ho fa?; quin és el seu paper dins l'aula...)

El docent intervé jugant amb els infants per tal que aquests es relacionin entre ells i amb ella. El fet que la mestra jugui amb ells fa que els infants tinguin més continuïtat en el joc.

El seu paper dins l'aula és de joc amb els infants però també sap quan s'ha de separar d'aquest i observar les diverses situacions que aquests proposen.

4. Relació entre alumnat – docent: (com es relacionen amb els infants, juguen amb ells, amb quin to de veu es dirigeixen cap a ells, fomenten els aprenentatges a partir del joc, els fan reflexionar...)

Les relacions que s'estableixen a l'aula són de total confiança entre adults i infants. La mestra forma part del seu joc i el seu to de veu és suau i transmet tranquil·litat i seguretat per tal que els infants es sentin a gust. La mestra promou els aprenentatges a través del joc i proposa preguntes per tal de generar reflexions.

5. Relació entre professorat: (en cas que hi hagi més d'un professor a l'aula)

No hi ha cap altre adult a l'aula

6. Clima a l'aula: (hi ha un bon ambient, el clima és distès i agradable...)

Clima tranquil i agradable quan es llegeix, sobretot, es transmet molta calma. És un grup en el que normalment es llegeix molt. Hi ha algun infant que és més mogut que la resta i fa que el clima es dispersi una mica. Tot i així el clima és de tranquil·litat i seguretat per als infants.

3. Altres observacions

1. Fotos: de l'espai, el material, de les relacions dels infants amb l'espai, amb iguals, amb el docent, etc. Sempre hi ha quan hi hagi el permís.
2. Diari de camp: explicació diària i detallada de les sessions, activitats, sensacions i percepcions que tinc al llarg de la sessió observada, inquietuds, preguntes per reflexionar sobre una idea concreta, etc.

Dia: 9/2/17 – dijous
Hora: 10:15-11:15
Mestra referent: Deborak

Grup: dilluns i dijous
Espai: joc lliure i d'exploració
Col·laboradora: sí

1. Observació de l'espai

1. Descripció de l'activitat: (inici, desenvolupament de l'activitat i tancament)

Els infants estan jugant lliurement dins l'espai d'exploració i de joc lliure. És un grup d'infants que els crida molt l'atenció la lectura i la meitat del grup, és a dir 4 infants, estan pendents de l'explicació d'un conte mentre els altres juguen a la taula d'experimentació de sorra. La sessió ha anat variant i els infants també han jugat a la tarima de fusta amb la pista del tren i els animals, però ho han fet quasi al final del matí.

2. Continguts que es treballen: (aprenentatges que es volen promoure en l'espai en concret, com actuen els infants mentre estan manipulant els materials de l'espai en concret)

En aquest espai es vol promoure la llibertat en els infants ja que les propostes de joc i aprenentatge són més lliures i no tant estructurades com a l'altre espai. aquest grup d'infants tenen bastanta continuïtat en el seu joc, tot i que el fet d'estar en aquest espai, l'atenció és una mica més dispersa respecte a quan estan a l'espai de joc simbòlic i de lectura.

3. Material: (descripció del material, tipologia, quantitat, si els infants utilitzen el material segons com l'ha dissenyat l'adult o ho fan d'una altra manera, etc.).

El material que es proposa en aquest espai també és de qualitat però hi ha més varietat que en l'altre espai, és a dir, el material que proposa aquest espai és més divers i menys estructurat. Això permet als infants que puguin tenir

més oportunitats de joc i que aquest sigui més creatiu i imaginari. El material està utilitzat de la manera que l'ha dissenyat l'adult però en algun moment determinat els infants l'utilitzen per altres finalitats.

4. Organització de l'espai: (com està distribuït l'espai, situació de l'alumnat en aquest espai, fer un petit esquema / dibuix de la distribució de l'espai, total d'alumnat que hi ha en aquest espai concret, etc.) en el cas que hi hagi canvis en l'organització de l'espai: (hi ha nou material respecte a la sessió anterior?, l'organització de l'espai i dels materials és diferent, per què? Qui ha estat l'encarregat de fer aquests canvis, els alumnes, els docents..)

Els infants ocupen tot l'espai de joc. Quasi bé durant tot el matí han jugat a la mateixa zona, és a dir, els infants que jugaven a la taula d'experimentació, s'han quedat allà i els que estaven a la tarima o a l'espai de lectura també. El rebedor l'han utilitzat poc, ja que com vaig poder veure a la sessió anterior, són un grup d'infants que tendeixen a estar bastant junts.

El fet que hagi set el primer dia d'observació en aquest espai, no hi he vist canvis.

5. Limitacions que pot presentar l'espai: (s'aprofiten bé tots els racons de l'aula?, hi ha en algun moment que l'espai limiti les accions dels infants?)

Tots els racons que hi ha dels diversos jocs proposats, estan ben aprofitats, és a dir no hi ha limitacions a nivell espacial. En aquest cas, hi ha molta cohesió de grup i els infants es senten molt còmodes al jugar amb els seus iguals.

2. Observació de les relacions i el clima en l'espai:

1. Rol dels infants: (com es comporten els infants?; utilitzen els materials segons com els han organitzat els adults?; donen un altre ús diferent en els materials; mal ús dels materials, etc.)

La majoria de vegades juguen quasi bé tots junts, i per l'edat que tenen, el seu joc és bastant continu. Tot i així, remarco que el fet d'estar en aquest espai i no en el de joc simbòlic, el seu rol és una mica més dispers, és adir, he pogut veure que no tenen tanta concentració en el joc. Utilitzen el material segons l'ha dissenyat l'adult. Generalment no hi ha un mal ús en el material, ja que en algun cas en el qual la mestra ha vist que no es tractava el material amb la cura que n'hauria de tenir, ha cridat l'atenció.

2. Relació entre iguals: (l'espai fomenta que els infants es relacionin?; hi ha problemes de comportament o crides d'atenció...)

La relació d'aquest grup és molt bona. Tenen molta cohesió de grup, ja que quasi bé sempre juguen tots molt junts. A més a més que l'espai fomenta que hi hagi una lliure circulació, però també que es realitzin activitats/jocs en petit grup.

Normalment no hi ha problemes de comportament, però quan és així, la mestra dóna un toc d'atenció, però sense cridar. El to de veu que utilitza és suau però sec. Això fa que sigui entenedor per els infants.

Remarcar que en aquest espai, el fet que sigui més ampli i que el material no sigui tant estructurat, fa que aquest grup d'infants tendeixi a estar una mica més agitat. Tot i així, com he anomenat anteriorment, és un grup d'infants que tendeix a estar molt cohesionat.

3. Rol del docent: (si intervé, com ho fa?; quin és el seu paper dins l'aula...)

El docent intervé jugant amb els infants per tal que aquests es relacionin entre ells i amb ella. El fet que la mestra jugui amb ells fa que els infants tinguin més continuïtat en el joc.

El seu paper dins l'aula és de joc amb els infants però també sap quan s'ha de separar d'aquest i observar les diverses situacions que aquests proposen.

4. Relació entre alumnat – docent: (com es relacionen amb els infants, juguen amb ells, amb quin to de veu es dirigeixen cap a ells, fomenten els aprenentatges a partir del joc, els fan reflexionar...)

Les relacions que s'estableixen a l'aula són de total confiança entre adults i infants. La mestra forma part del seu joc i el seu to de veu és suau i transmet tranquil·litat i seguretat per tal que els infants es sentin a gust. La mestra promou els aprenentatges a través del joc i proposa preguntes per tal de generar reflexions.

5. Relació entre professorat: (en cas que hi hagi més d'un professor a l'aula)

En aquest cas, com que l'espai és a la secció de baix, hi ha la col·laboradora. La relació que hi ha entre adults és molt bona i tenen molta sintonia. La col·laboradora en molts moments del matí, intervé, també en el joc dels infants.

6. Clima a l'aula: (hi ha un bon ambient, el clima és distès i agradable...)

Clima tranquil i agradable quan es llegeix, sobretot, es transmet molta calma. És un grup en el que normalment es llegeix molt. Hi ha algun infant que és més mogut que la resta i fa que el clima es dispersi una mica. Tot i així el clima és de tranquil·litat i seguretat per als infants.

3. Altres observacions

1. Fotos: de l'espai, el material, de les relacions dels infants amb l'espai, amb iguals, amb el docent, etc. Sempre hi quan hi hagi el permís.
2. Diari de camp: explicació diària i detallada de les sessions, activitats, sensacions i percepcions que tinc al llarg de la sessió observada, inquietuds, preguntes per reflexionar sobre una idea concreta, etc.

Dia: 13/2/17 – dilluns
Hora: 10:15-11:15
Mestra referent: Deborak

Grup: dilluns i dijous
Espai: joc simbòlic i lectura
Col·laboradora: no

1. Observació de l'espai

1. Descripció de l'activitat: (inici, desenvolupament de l'activitat i tancament)

Els infants estan jugant lliurement dins l'espai de joc simbòlic i de lectura. Com els altres dies que han utilitzat aquest espai, tendeixen a seguir el mateix rol, és a dir, els infants estan habituats a jugar en aquest espai. No hi ha una activitat específica, és a dir, els infants juguen lliurement en l'espai. durant la sessió, els que estaven jugant amb la cuina o bé fent adormir la nina, han estat tota l'hora de joc en el mateix espai. en canvi els que han començat amb la lectura, quan ja no hi ha volgut estar més, s'han ajuntat amb la resta, és a dir, amb el joc simbòlic.

2. Continguts que es treballen: (aprenentatges que es volen promoure en l'espai en concret, com actuen els infants mentre estan manipulant els materials de l'espai en concret)

En aquest espai es volen promoure rutines que tenen els infants en el seu dia a dia (la lectura, l'hora d'anar a dormir, temps de relaxació, cuina o el canvi de roba) excepte en alguna ocasió, els infants fan un bon ús del material i l'usen per com està pensat perquè hi juguin. És un tipus de joc una mica complex per l'edat que tenen, però aquest grup s'ha adaptat molt bé en els tipus de joc que s'hi proposen.

3. Material: (descripció del material, tipologia, quantitat, si els infants utilitzen el material segons com l'ha dissenyat l'adult o ho fan d'una altra

manera, etc.).

Hi ha molta varietat de material i de qualitat, és a dir, hi ha diferent material que fa que sigui més real per als infants. Esta tot fet a la seva mida, petit, per tal que sigui més significatiu per a ells. El material està utilitzat tal i com l'ha dissenyat l'adult. Tot i que sempre sorgeixen jocs espontanis amb diferents propòsits. El tipus de material que presenta aquesta secció de joc és més estructurat, ja que està destinat al joc simbòlic.

4. Organització de l'espai: (com està distribuït l'espai, situació de l'alumnat en aquest espai, fer un petit esquema / dibuix de la distribució de l'espai, total d'alumnat que hi ha en aquest espai concret, etc.) en el cas que hi hagi canvis en l'organització de l'espai: (hi ha nou material respecte a la sessió anterior?, l'organització de l'espai i dels materials és diferent, per què? Qui ha estat l'encarregat de fer aquests canvis, els alumnes, els docents..

Els infants ocupen tot l'espai de joc simbòlic. El 90% de l'estona que han jugat, ho han fet ocupant aquest espai. l'espai de l'entrada només l'han utilitzat al final de la sessió quan ja havíem de tornar cap a la part de joc de baix. On hi ha un joc més d'exploració lliure.

El fet que hagi set el primer dia d'observació, no he vist canvis en l'espai.

5. Limitacions que pot presentar l'espai: (s'aprofiten bé tots els racons de l'aula?, hi ha en algun moment que l'espai limiti les accions dels infants?)

Tots els racons que hi ha dels diversos jocs proposats, estan ben aprofitats, és a dir l'espai no proposa limitacions a nivell espacial. En aquest cas, hi ha molta cohesió de grup i els infants es senten molt còmodes al jugar amb els seus iguals.

2. Observació de les relacions i el clima en l'espai:

1. Rol dels infants: (com es comporten els infants?; utilitzen els materials segons com els han organitzat els adults?; donen un altre ús diferent en els materials; mal ús dels materials, etc.)

La majoria de vegades juguen quasi bé tots junts, i per l'edat que tenen, el seu joc és bastant continu. Utilitzen el material segons l'ha dissenyat l'adult excepte en moments esporàdics.

2. Relació entre iguals: (l'espai fomenta que els infants es relacionin?; hi ha problemes de comportament o crides d'atenció...)

La relació d'aquest grup és molt bona. Tenen molta cohesió de grup, ja que quasi bé sempre juguen tots molt junts. A més a més que l'espai fomenta que hi hagi una lliure circulació, però també que es realitzin activitats/jocs en petit grup.

Normalment no hi ha problemes de comportament, però quan és així, la mestra dóna un toc d'atenció, però sense cridar. El to de veu que utilitza és suau però sec. Això fa que sigui entenedor per els infants.

3. Rol del docent: (si intervé, com ho fa?; quin és el seu paper dins l'aula...)

El docent intervé jugant amb els infants per tal que aquests es relacionin entre ells i amb ella. El fet que la mestra jugui amb ells fa que els infants tinguin més continuïtat en el joc.

El seu paper dins l'aula és de joc amb els infants però també sap quan s'ha de separar d'aquest i observar les diverses situacions que aquests proposen.

4. Relació entre alumnat – docent: (com es relacionen amb els infants, juguen amb ells, amb quin to de veu es dirigeixen cap a ells, fomenten els aprenentatges a partir del joc, els fan reflexionar...)

Les relacions que s'estableixen a l'aula són de total confiança entre adults i infants. La mestra forma part del seu joc i el seu to de veu és suau i transmet tranquil·litat i seguretat per tal que els infants es sentin a gust. La mestra promou els aprenentatges a través del joc i proposa preguntes per tal de generar reflexions.

5. Relació entre professorat: (en cas que hi hagi més d'un professor a l'aula)

No hi ha cap altre adult a l'aula

6. Clima a l'aula: (hi ha un bon ambient, el clima és distès i agradable...)

Clima tranquil i agradable quan es llegeix, sobretot, es transmet molta calma. És un grup en el que normalment es llegeix molt. Hi ha algun infant que és més mogut que la resta i fa que el clima es dispersi una mica. Tot i així el clima és de tranquil·litat i seguretat per als infants.

3. Altres observacions

1. Fotos: de l'espai, el material, de les relacions dels infants amb l'espai, amb iguals, amb el docent, etc. Sempre hi ha quan hi hagi el permís.
2. Diari de camp: explicació diària i detallada de les sessions, activitats, sensacions i percepcions que tinc al llarg de la sessió observada, inquietuds, preguntes per reflexionar sobre una idea concreta, etc.

Dia: 16/2/17 – dijous
Hora: 10:15-11:15
Mestra referent: Deborak

Grup: dilluns i dijous
Espai: joc lliure i d'exploració
Col·laboradora: sí

1. Observació de l'espai

1. Descripció de l'activitat: (inici, desenvolupament de l'activitat i tancament)

Els infants estan jugant lliurement dins l'espai d'exploració i de joc lliure. És un grup d'infants que els crida molt l'atenció la lectura i normalment la meitat del grup prefereixen escoltar la història que explica la mestra que jugar amb la tarima de fusta i els cotxes o la taula de sorra. Durant el matí han canviat molt poc sovint el seu joc.

2. Continguts que es treballen: (aprenentatges que es volen promoure en l'espai en concret, com actuen els infants mentre estan manipulant els materials de l'espai en concret)

En aquest espai es vol promoure la llibertat en els infants ja que les propostes de joc i aprenentatge són més lliures i no tant estructurades com a l'altre espai. aquest grup d'infants tenen bastanta continuïtat en el seu joc, tot i que el fet d'estar en aquest espai, l'atenció és una mica més dispersa respecte a quan estan a l'espai de joc simbòlic i de lectura.

3. Material: (descripció del material, tipologia, quantitat, si els infants utilitzen el material segons com l'ha dissenyat l'adult o ho fan d'una altra manera, etc.).

El material que es proposa en aquest espai també és de qualitat però hi ha més varietat que en l'altre espai, és a dir, el material que proposa aquest espai és més divers i menys estructurat. Això permet als infants que puguin tenir més oportunitats de joc i que aquest sigui més creatiu i imaginari. El material està utilitzat de la manera que l'ha dissenyat l'adult però en algun moment determinat els infants l'utilitzen per altres finalitats.

4. Organització de l'espai: (com està distribuït l'espai, situació de l'alumnat en aquest espai, fer un petit esquema / dibuix de la distribució de l'espai, total d'alumnat que hi ha en aquest espai concret, etc.) en el cas que hi hagi canvis en l'organització de l'espai: (hi ha nou material respecte a la sessió anterior?, l'organització de l'espai i dels materials és diferent, per què? Qui ha estat l'encarregat de fer aquests canvis, els alumnes, els docents..)

Els infants ocupen tot l'espai de joc. Quasi bé durant tot el matí han jugat a la mateixa zona, és a dir, els infants que jugaven a la taula d'experimentació, s'han quedat allà i els que estaven a la tarima o a l'espai de lectura també. Aquesta vegada, el rebedor l'han utilitzat més que en l'altre sessió.

No he vist canvis en la organització de l'espai.

5. Limitacions que pot presentar l'espai: (s'aprofiten bé tots els racons de l'aula?, hi ha en algun moment que l'espai limiti les accions dels infants?)

Tots els racons que hi ha dels diversos jocs proposats, estan ben aprofitats, és a dir no hi ha limitacions a nivell espacial. En aquest cas, hi ha molta cohesió de grup i els infants es senten molt còmodes al jugar amb els seus iguals.

2. Observació de les relacions i el clima en l'espai:

1. Rol dels infants: (com es comporten els infants?; utilitzen els materials segons com els han organitzat els adults?; donen un altre ús diferent en els materials; mal ús dels materials, etc.)

La majoria de vegades juguen quasi bé tots junts, i per l'edat que tenen, el seu joc és bastant continu. Tot i així, remarco que el fet d'estar en aquest espai i no en el de joc simbòlic, el seu rol és una mica més dispers, és a dir, he pogut

veure que no tenen tanta concentració en el joc. Tot i així, tendeixen a estar molta estona en un mateix espai de joc. Utilitzen el material segons l'ha dissenyat l'adult. Generalment no hi ha un mal ús en el material, ja que en algun cas en el qual la mestra ha vist que no es tractava el material amb la cura que n'hauria de tenir, ha cridat l'atenció.

2. Relació entre iguals: (l'espai fomenta que els infants es relacionin?; hi ha problemes de comportament o crides d'atenció...)

La relació d'aquest grup és molt bona. Tenen molta cohesió de grup, ja que quasi bé sempre juguen tots molt junts. A més a més que l'espai fomenta que hi hagi una lliure circulació, però també que es realitzin activitats/jocs en petit grup. Saben esperar a que un company els hi deixi allò que esta fent servir i tenen clar que les coses a l'escola, s'han de compartir, que no són només seves.

Normalment no hi ha problemes de comportament, però quan és així, la mestra dóna un toc d'atenció, però sense cridar. El to de veu que utilitza és suau però sec. Això fa que sigui entenedor per els infants.

Remarcar que en aquest espai, el fet que sigui més ampli i que el material no sigui tant estructurat, fa que aquest grup d'infants tendeixi a estar una mica més agitat. Tot i així, com he anomenat anteriorment, és un grup d'infants que tendeix a estar molt cohesionat.

3. Rol del docent: (si intervé, com ho fa?; quin és el seu paper dins l'aula...)

El docent intervé jugant amb els infants per tal que aquests es relacionin entre ells i amb ella. El fet que la mestra jugui amb ells fa que els infants tinguin més continuïtat en el joc.

El seu paper dins l'aula és de joc amb els infants però també sap quan s'ha de separar d'aquest i observar les diverses situacions que aquests proposen.

4. Relació entre alumnat – docent: (com es relacionen amb els infants,

juguen amb ells, amb quin to de veu es dirigeixen cap a ells, fomenten els aprenentatges a partir del joc, els fan reflexionar...)

Les relacions que s'estableixen a l'aula són de total confiança entre adults i infants. La mestra forma part del seu joc i el seu to de veu és suau i transmet tranquil·litat i seguretat per tal que els infants es sentin a gust. La mestra promou els aprenentatges a través del joc i proposa preguntes per tal de generar reflexions.

5. Relació entre professorat: (en cas que hi hagi més d'un professor a l'aula)

En aquest cas, com que l'espai és a la secció de baix, hi ha la col·laboradora. La relació que hi ha entre adults és molt bona i tenen molta sintonia. La col·laboradora en molts moments del matí, intervé, també en el joc dels infants.

6. Clima a l'aula: (hi ha un bon ambient, el clima és distès i agradable...)

Clima tranquil i agradable quan es llegeix, sobretot, es transmet molta calma i els infants, es senten segurs.

3. Altres observacions

1. Fotos: de l'espai, el material, de les relacions dels infants amb l'espai, amb iguals, amb el docent, etc. Sempre hi quan hi hagi el permís.
2. Diari de camp: explicació diària i detallada de les sessions, activitats, sensacions i percepcions que tinc al llarg de la sessió observada, inquietuds, preguntes per reflexionar sobre una idea concreta, etc.

3.3. Observacions grup d'infants 2

Dia: 7/2/17 – dimarts
Hora: 10:15-11:15
Mestra referent: Deborak

Grup: dimarts i divendres
Espai: joc lliure i d'exploració
Col·laboradora: sí

1. Observació de l'espai

1. Descripció de l'activitat: (inici, desenvolupament de l'activitat i tancament)

Els infants estan jugant lliurement dins l'espai d'exploració i de joc lliure. És un grup d'infants que són molt imaginatius en el seu joc. Predominen les nenes en aquest grup i això fa que juguin molt juntes. Normalment són 9 infants i d'aquests, 6 són nenes. Tenen una cohesió de grup bastant forta, tot i així, també hi ha molt joc individual. El joc que tenen és continu durant tota la sessió. No tendeixen a canviar molt d'espai.

2. Continguts que es treballen: (aprenentatges que es volen promoure en l'espai en concret, com actuen els infants mentre estan manipulant els materials de l'espai en concret)

En aquest espai es vol promoure la llibertat en els infants ja que les propostes de joc i aprenentatge són més lliures i no tant estructurades com a l'altre espai. aquest grup d'infants tenen bastanta continuïtat en el seu joc, tot i que el fet d'estar en aquest espai, l'atenció és una mica més dispersa respecte a quan estan a l'espai de joc simbòlic i de lectura.

3. Material: (descripció del material, tipologia, quantitat, si els infants utilitzen el material segons com l'ha dissenyat l'adult o ho fan d'una altra manera, etc.).

El material que es proposa en aquest espai també és de qualitat però hi ha més varietat que en l'altre espai, és a dir, el material que proposa aquest espai

és més divers i menys estructurat. Això permet als infants que puguin tenir més oportunitats de joc i que aquest sigui més creatiu i imaginari. El material està utilitzat de la manera que l'ha dissenyat l'adult però en algun moment determinat els infants l'utilitzen per altres finalitats.

4. Organització de l'espai: (com està distribuït l'espai, situació de l'alumnat en aquest espai, fer un petit esquema / dibuix de la distribució de l'espai, total d'alumnat que hi ha en aquest espai concret, etc.) en el cas que hi hagi canvis en l'organització de l'espai: (hi ha nou material respecte a la sessió anterior?, l'organització de l'espai i dels materials és diferent, per què? Qui ha estat l'encarregat de fer aquests canvis, els alumnes, els docents..

Els infants ocupen tot l'espai de joc. Quasi bé durant tot el matí han jugat a la mateixa zona, és a dir, els infants que jugaven a la taula d'experimentació, s'han quedat allà i els que estaven a la tarima o a l'espai de lectura també. Aquesta vegada, el rebedor l'han utilitzat més que en l'altre sessió. No he vist canvis en la organització de l'espai.

5. Limitacions que pot presentar l'espai: (s'aprofiten bé tots els racons de l'aula?, hi ha en algun moment que l'espai limiti les accions dels infants?)

Tots els racons que hi ha dels diversos jocs proposats, estan ben aprofitats, és a dir no hi ha limitacions a nivell espacial. En aquest cas, hi ha molta cohesió de grup i els infants es senten molt còmodes al jugar amb els seus iguals.

2. Observació de les relacions i el clima en l'espai:

1. Rol dels infants: (com es comporten els infants?; utilitzen els materials segons com els han organitzat els adults?; donen un altre ús diferent en els materials; mal ús dels materials, etc.)

La majoria de vegades juguen quasi bé tots junts, les nenes d'aquest grup tenen molta cohesió i normalment juguen molt juntes. Per l'edat que tenen, el seu joc és bastant continu. Tendeixen a estar molta estona en un mateix espai de joc. Utilitzen el material segons l'ha dissenyat l'adult. Generalment no hi ha un mal ús en el material, ja que en algun cas en el qual la mestra ha vist que no es tractava el material amb la cura que n'hauria de tenir, ha cridat l'atenció.

2. Relació entre iguals: (l'espai fomenta que els infants es relacionin?; hi ha problemes de comportament o crides d'atenció...)

La relació d'aquest grup també és molt bona. Tenen molta cohesió de grup, ja que quasi bé sempre juguen tots molt junts. A més a més que l'espai fomenta que hi hagi una lliure circulació, però també que es realitzin activitats/jocs en petit grup. Normalment no hi ha problemes de comportament, però quan és així, la mestra dóna un toc d'atenció, però sense cridar. El to de veu que utilitza és suau però sec. Això fa que sigui entenedor per els infants.

3. Rol del docent: (si intervé, com ho fa?; quin és el seu paper dins l'aula...)

El docent intervé jugant amb els infants per tal que aquests es relacionin entre ells i amb ella. El fet que la mestra jugui amb ells fa que els infants tinguin més continuïtat en el joc.

El seu paper dins l'aula és de joc amb els infants però també sap quan s'ha de separar d'aquest i observar les diverses situacions que aquests proposen.

4. Relació entre alumnat – docent: (com es relacionen amb els infants, juguen amb ells, amb quin to de veu es dirigeixen cap a ells, fomenten els aprenentatges a partir del joc, els fan reflexionar...)

Les relacions que s'estableixen a l'aula són de total confiança entre adults i infants. La mestra forma part del seu joc i el seu to de veu és suau i transmet

tranquil·litat i seguretat per tal que els infants es sentin a gust. La mestra promou els aprenentatges a través del joc i proposa preguntes per tal de generar reflexions.

5. Relació entre professorat: (en cas que hi hagi més d'un professor a l'aula)

En aquest cas, com que l'espai és a la secció de baix, hi ha la col·laboradora. La relació que hi ha entre adults és molt bona i tenen molta sintonia. La col·laboradora en molts moments del matí, intervé, també en el joc dels infants.

6. Clima a l'aula: (hi ha un bon ambient, el clima és distès i agradable...)

El clima en aquest grup és una mica més actiu, és a dir, no es respira tanta calma com en l'altre grup. Tot i així en cap moment de la sessió, els infants s'han agitat.

3. Altres observacions

1. Fotos: de l'espai, el material, de les relacions dels infants amb l'espai, amb iguals, amb el docent, etc. Sempre hi quan hi hagi el permís.
2. Diari de camp: explicació diària i detallada de les sessions, activitats, sensacions i percepcions que tinc al llarg de la sessió observada, inquietuds, preguntes per reflexionar sobre una idea concreta, etc.

Dia: 10/2/17 – divendres
Hora: 10:15-11:15
Mestra referent: Deborak

Grup: dimarts i divendres
Espai: joc simbòlic i lectura
Col·laboradora: no

1. Observació de l'espai

1. Descripció de l'activitat: (inici, desenvolupament de l'activitat i

tancament)

Els infants estan jugant lliurement dins l'espai de joc simbòlic i de lectura. Com els altres dies que han utilitzat aquest espai, tendeixen a seguir el mateix rol, és a dir, els infants estan habituats a jugar en aquest espai. No hi ha una activitat específica, és a dir, els infants juguen lliurement en l'espai. durant la sessió, els que estaven jugant amb la cuina o bé fent adormir la nina, han estat tota l'hora de joc en el mateix espai. en canvi els que han començat amb la lectura, quan ja no hi ha volgut estar més, s'han ajuntat amb la resta, és a dir, amb el joc simbòlic.

Es nota que els agrada estar en aquest espai perquè com he dit anteriorment, els fa estar tranquils i segurs en tot allò que fan.

2. Continguts que es treballen: (aprenentatges que es volen promoure en l'espai en concret, com actuen els infants mentre estan manipulant els materials de l'espai en concret)

En aquest espai es volen promoure rutines que tenen els infants en el seu dia a dia (la lectura, l'hora d'anar a dormir, temps de relaxació, cuina o el canvi de roba) excepte en alguna ocasió, els infants fan un bon ús del material i l'usen per com està pensat perquè hi juguin. És un tipus de joc una mica complex per l'edat que tenen, però aquest grup s'ha adaptat molt bé en els tipus de joc que s'hi proposen.

3. Material: (descripció del material, tipologia, quantitat, si els infants utilitzen el material segons com l'ha dissenyat l'adult o ho fan d'una altra manera, etc.).

Hi ha molta varietat de material i de qualitat, és a dir, hi ha diferent material que fa que sigui més real per als infants. Esta tot fet a la seva mida, petit, per tal que sigui més significatiu per a ells. El material està utilitzat tal i com l'ha dissenyat l'adult. Tot i que sempre sorgeixen jocs espontanis amb diferents propòsits. El tipus de material que presenta aquesta secció de joc és més estructurat, ja que està destinat al joc simbòlic.

4. Organització de l'espai: (com està distribuït l'espai, situació de l'alumnat en aquest espai, fer un petit esquema / dibuix de la distribució de l'espai, total d'alumnat que hi ha en aquest espai concret, etc.) en el cas que hi hagi canvis en l'organització de l'espai: (hi ha nou material respecte a la sessió anterior?, l'organització de l'espai i dels materials és diferent, per què? Qui ha estat l'encarregat de fer aquests canvis, els alumnes, els docents..)

Els infants ocupen tot l'espai de joc però normalment solen estar-se més en la zona de lectura i de joc simbòlic. Els agrada molt jugar en aquest espai i es nota que és un espai que el viuen perquè estan més tranquils en aquesta secció que en la secció de joc més lliure. La majoria es centren a l'espai central que aquest ofereix que és a on hi ha el puff de la zona de lectura.

5. Limitacions que pot presentar l'espai: (s'aprofiten bé tots els racons de l'aula?, hi ha en algun moment que l'espai limiti les accions dels infants?)

Tots els racons que hi ha dels diversos jocs proposats, estan ben aprofitats, és a dir l'espai no proposa limitacions a nivell espacial. En aquest cas, hi ha molta cohesió de grup i els infants es senten molt còmodes al jugar amb els seus iguals.

2. Observació de les relacions i el clima en l'espai:

1. Rol dels infants: (com es comporten els infants?; utilitzen els materials segons com els han organitzat els adults?; donen un altre ús diferent en els materials; mal ús dels materials, etc.)

La majoria de vegades juguen quasi bé tots junts, i per l'edat que tenen, el seu joc és bastant continu. També perquè com he anomenat anteriorment, les que predominen són nenes, per tant fa que s'questes si que tinguin una molt bona cohesió i a més a més quan es tracta de jugar en aquest espai. tenen molta

continuïtat en el joc simbòlic. Utilitzen el material segons l'ha dissenyat l'adult excepte en moments esporàdics.

2. Relació entre iguals: (l'espai fomenta que els infants es relacionin?; hi ha problemes de comportament o crides d'atenció...)

La relació d'aquest grup també és molt bona. A més a més que l'espai fomenta que hi hagi una lliure circulació, però també que es realitzin activitats/jocs en petit grup.

Normalment no hi ha problemes de comportament, però quan és així, la mestra dóna un toc d'atenció, però sense cridar. El to de veu que utilitza és suau però sec. Això fa que sigui entenedor per els infants.

3. Rol del docent: (si intervé, com ho fa?; quin és el seu paper dins l'aula...)

El docent intervé jugant amb els infants per tal que aquests es relacionin entre ells i amb ella. El fet que la mestra jugui amb ells fa que els infants tinguin més continuïtat en el joc.

El seu paper dins l'aula és de joc amb els infants però també sap quan s'ha de separar d'aquest i observar les diverses situacions que aquests proposen.

El rol del docent, sol ser sempre el mateix en totes les sessions, és a dir, no canvia quasi mai. En algun moment que ha canviat, ha estat just per cridar l'atenció quan hi ha algun tipus de mal ús del material o poca cura envers aquest.

4. Relació entre alumnat – docent: (com es relacionen amb els infants, juguen amb ells, amb quin to de veu es dirigeixen cap a ells, fomenten els aprenentatges a partir del joc, els fan reflexionar...)

Les relacions que s'estableixen a l'aula són de total confiança entre adults i infants. La mestra forma part del seu joc i el seu to de veu és suau i transmet tranquil·litat i seguretat per tal que els infants es sentin a gust. La mestra promou els aprenentatges a través del joc i proposa preguntes per tal de

generar reflexions.

5. Relació entre professorat: (en cas que hi hagi més d'un professor a l'aula)

No hi ha cap altre adult a l'aula

6. Clima a l'aula: (hi ha un bon ambient, el clima és distès i agradable...)

Clima tranquil i agradable quan es llegeix, sobretot, es transmet molta calma.

3. Altres observacions

1. Fotos: de l'espai, el material, de les relacions dels infants amb l'espai, amb iguals, amb el docent, etc. Sempre hi ha quan hi hagi el permís.
2. Diari de camp: explicació diària i detallada de les sessions, activitats, sensacions i percepcions que tinc al llarg de la sessió observada, inquietuds, preguntes per reflexionar sobre una idea concreta, etc.

Dia: 14/2/17 – dimarts
Hora: 10:15-11:15
Mestra referent: Deborak

Grup: dimarts i divendres
Espai: joc lliure i d'exploració
Col·laboradora: sí

1. Observació de l'espai

1. Descripció de l'activitat: (inici, desenvolupament de l'activitat i tancament)

Els infants estan jugant lliurement dins l'espai d'exploració i de joc lliure. És un grup d'infants que són molt imaginatius en el seu joc. Predominen les nenes en aquest grup i això fa que juguin molt juntes. Normalment són 9 infants i d'aquests, 6 són nenes. Tenen una cohesió de grup bastant forta, tot i així, també hi ha molt joc individual. El joc que tenen és continu durant tota la sessió. No tendeixen a canviar molt d'espai sinó mantenir allò que estan fent.

2. Continguts que es treballen: (aprenentatges que es volen promoure en

l'espai en concret, com actuen els infants mentre estan manipulant els materials de l'espai en concret)

En aquest espai es vol promoure la llibertat en els infants ja que les propostes de joc i aprenentatge són més lliures i no tant estructurades com a l'altre espai. aquest grup d'infants tenen bastanta continuïtat en el seu joc, tot i que el fet d'estar en aquest espai, l'atenció és una mica més dispersa respecte a quan estan a l'espai de joc simbòlic i de lectura.

3. Material: (descripció del material, tipologia, quantitat, si els infants utilitzen el material segons com l'ha dissenyat l'adult o ho fan d'una altra manera, etc.).

El material que es proposa en aquest espai també és de qualitat però hi ha més varietat que en l'altre espai, és a dir, el material que proposa aquest espai és més divers i menys estructurat. Això permet als infants que puguin tenir més oportunitats de joc i que aquest sigui més creatiu i imaginari. El material està utilitzat de la manera que l'ha dissenyat l'adult però en algun moment determinat els infants l'utilitzen per altres finalitats. En aquesta sessió s'hi ha afegit material natural perquè els infants puguin jugar amb la taula de sorra. S'hi han afegit pedres i petxines.

4. Organització de l'espai: (com està distribuït l'espai, situació de l'alumnat en aquest espai, fer un petit esquema / dibuix de la distribució de l'espai, total d'alumnat que hi ha en aquest espai concret, etc.) en el cas que hi hagi canvis en l'organització de l'espai: (hi ha nou material respecte a la sessió anterior?, l'organització de l'espai i dels materials és diferent, per què? Qui ha estat l'encarregat de fer aquests canvis, els alumnes, els docents..

Els infants ocupen tot l'espai de joc. Quasi bé durant tot el matí han jugat a la mateixa zona, és a dir, els infants que jugaven a la taula d'experimentació,

s'han quedat allà i els que estaven a la tarima o a l'espai de lectura també. Aquest grup d'infants, però, tendeixen a moure's més per l'espai. No he vist canvis en la organització de l'espai. Però s'ha afegit, com he anomenat anteriorment, material.

5. Limitacions que pot presentar l'espai: (s'aprofiten bé tots els racons de l'aula?, hi ha en algun moment que l'espai limiti les accions dels infants?)

Tots els racons que hi ha dels diversos jocs proposats, estan ben aprofitats, és a dir no hi ha limitacions a nivell espacial. En aquest cas, hi ha molta cohesió de grup i els infants es senten molt còmodes al jugar amb els seus iguals.

2. Observació de les relacions i el clima en l'espai:

1. Rol dels infants: (com es comporten els infants?; utilitzen els materials segons com els han organitzat els adults?; donen un altre ús diferent en els materials; mal ús dels materials, etc.)

La majoria de vegades juguen quasi bé tots junts, les nenes d'aquest grup tenen molta cohesió i normalment juguen molt juntes. Per l'edat que tenen, el seu joc és bastant continu. Tendeixen a estar molta estona en un mateix espai de joc. Utilitzen el material segons l'ha dissenyat l'adult. Generalment no hi ha un mal ús en el material, ja que en algun cas en el qual la mestra ha vist que no es tractava el material amb la cura que n'hauria de tenir, ha cridat l'atenció.

2. Relació entre iguals: (l'espai fomenta que els infants es relacionin?; hi ha problemes de comportament o crides d'atenció...)

La relació d'aquest grup també és molt bona. Tenen molta cohesió de grup, ja que quasi bé sempre juguen tots molt junts. A més a més que l'espai fomenta que hi hagi una lliure circulació, però també que es realitzin activitats/jocs en petit grup. Normalment no hi ha problemes de comportament, però quan és

així, la mestra dóna un toc d'atenció, però sense cridar. El to de veu que utilitza és suau però sec. Això fa que sigui entenedor per els infants.

3. Rol del docent: (si intervé, com ho fa?; quin és el seu paper dins l'aula...)

El docent intervé jugant amb els infants per tal que aquests es relacionin entre ells i amb ella. El fet que la mestra jugui amb ells fa que els infants tinguin més continuïtat en el joc.

El seu paper dins l'aula és de joc amb els infants però també sap quan s'ha de separar d'aquest i observar les diverses situacions que aquests proposen.

4. Relació entre alumnat – docent: (com es relacionen amb els infants, juguen amb ells, amb quin to de veu es dirigeixen cap a ells, fomenten els aprenentatges a partir del joc, els fan reflexionar...)

Les relacions que s'estableixen a l'aula són de total confiança entre adults i infants. La mestra forma part del seu joc i el seu to de veu és suau i transmet tranquil·litat i seguretat per tal que els infants es sentin a gust. La mestra promou els aprenentatges a través del joc i proposa preguntes per tal de generar reflexions.

5. Relació entre professorat: (en cas que hi hagi més d'un professor a l'aula)

En aquest cas, com que l'espai és a la secció de baix, hi ha la col·laboradora. La relació que hi ha entre adults és molt bona i tenen molta sintonia. La col·laboradora en molts moments del matí, intervé, també en el joc dels infants.

6. Clima a l'aula: (hi ha un bon ambient, el clima és distès i agradable...)

El clima en aquest grup és una mica més actiu, és a dir, no es respira tanta calma com en l'altre grup.

3. Altres observacions

3. Fotos: de l'espai, el material, de les relacions dels infants amb l'espai, amb iguals, amb el docent, etc. Sempre hi quan hi hagi el permís.
4. Diari de camp: explicació diària i detallada de les sessions, activitats, sensacions i percepcions que tinc al llarg de la sessió observada, inquietuds, preguntes per reflexionar sobre una idea concreta, etc.

Dia: 17/2/17 – divendres
Hora: 10:15-11:15
Mestra referent: Deborak

Grup: dimarts i divendres
Espai: joc simbòlic i lectura
Col·laboradora: no

1. Observació de l'espai

1. Descripció de l'activitat: (inici, desenvolupament de l'activitat i tancament)

Els infants estan jugant lliurement dins l'espai de joc simbòlic i de lectura. Tendeixen a seguir el mateix rol, és a dir, els infants estan habituats a jugar en aquest espai. No hi ha una activitat específica, és a dir, els infants juguen lliurement en l'espai.

2. Continguts que es treballen: (aprenentatges que es volen promoure en l'espai en concret, com actuen els infants mentre estan manipulant els materials de l'espai en concret)

En aquest espai es volen promoure rutines que tenen els infants en el seu dia a dia (la lectura, l'hora d'anar a dormir, temps de relaxació, cuina o el canvi de

roba) excepte en alguna ocasió, els infants fan un bon ús del material i l'usen per com està pensat perquè hi juguin. És un tipus de joc una mica complex per l'edat que tenen, però aquest grup s'ha adaptat molt bé en els tipus de joc que s'hi proposen.

3. Material: (descripció del material, tipologia, quantitat, si els infants utilitzen el material segons com l'ha dissenyat l'adult o ho fan d'una altra manera, etc.).

Hi ha molta varietat de material i de qualitat, és a dir, hi ha diferent material que fa que sigui més real per als infants. Esta tot fet a la seva mida, petit, per tal que sigui més significatiu per a ells. El material està utilitzat tal i com l'ha dissenyat l'adult. Tot i que sempre sorgeixen jocs espontanis amb diferents propòsits. El tipus de material que presenta aquesta secció de joc és més estructurat, ja que està destinat al joc simbòlic.

4. Organització de l'espai: (com està distribuït l'espai, situació de l'alumnat en aquest espai, fer un petit esquema / dibuix de la distribució de l'espai, total d'alumnat que hi ha en aquest espai concret, etc.) en el cas que hi hagi canvis en l'organització de l'espai: (hi ha nou material respecte a la sessió anterior?, l'organització de l'espai i dels materials és diferent, per què? Qui ha estat l'encarregat de fer aquests canvis, els alumnes, els docents..

Els infants ocupen tot l'espai de joc simbòlic. Aquest grup tendeix a canviar més el seu joc però dintre el joc que tenen, és a dir, els infants que estan jugant a la cuina, segueixen en aquell espai.

En aquest espai no hi ha canvis. La mestra pot canviar l'estructura, per exemple, de la taula de la cuineta, però no hi ha canvis molt bruscs, al contrari, són petits canvis per tal l'infant no es senti perdut en aquell espai.

5. Limitacions que pot presentar l'espai: (s'aprofiten bé tots els racons de l'aula?, hi ha en algun moment que l'espai limiti les accions dels infants?)

Tots els racons que hi ha dels diversos jocs proposats, estan ben aprofitats, és a dir l'espai no proposa limitacions a nivell espacial. En aquest cas, hi ha molta cohesió de grup i els infants es senten molt còmodes al jugar amb els seus iguals.

2. Observació de les relacions i el clima en l'espai:

1. Rol dels infants: (com es comporten els infants?; utilitzen els materials segons com els han organitzat els adults?; donen un altre ús diferent en els materials; mal ús dels materials, etc.)

La majoria de vegades juguen quasi bé tots junts, i per l'edat que tenen, el seu joc és bastant continu. Utilitzen el material segons l'ha dissenyat l'adult excepte en moments esporàdics.

2. Relació entre iguals: (l'espai fomenta que els infants es relacionin?; hi ha problemes de comportament o crides d'atenció...)

La relació d'aquest grup és molt bona. Tenen molta cohesió de grup, ja que quasi bé sempre juguen tots molt junts. A més a més que l'espai fomenta que hi hagi una lliure circulació, però també que es realitzin activitats/jocs en petit grup.

Normalment no hi ha problemes de comportament, però quan és així, la mestra dóna un toc d'atenció, però sense cridar. El to de veu que utilitza és suau però sec. Això fa que sigui entenedor per els infants.

3. Rol del docent: (si intervé, com ho fa?; quin és el seu paper dins l'aula...)

El docent intervé jugant amb els infants per tal que aquests es relacionin entre

ells i amb ella. El fet que la mestra jugui amb ells fa que els infants tinguin més continuïtat en el joc.

El seu paper dins l'aula és de joc amb els infants però també sap quan s'ha de separar d'aquest i observar les diverses situacions que aquests proposen.

4. Relació entre alumnat – docent: (com es relacionen amb els infants, juguen amb ells, amb quin to de veu es dirigeixen cap a ells, fomenten els aprenentatges a partir del joc, els fan reflexionar...)

Les relacions que s'estableixen a l'aula són de total confiança entre adults i infants. La mestra forma part del seu joc i el seu to de veu és suau i transmet tranquil·litat i seguretat per tal que els infants es sentin a gust. La mestra promou els aprenentatges a través del joc i proposa preguntes per tal de generar reflexions.

5. Relació entre professorat: (en cas que hi hagi més d'un professor a l'aula)

No hi ha cap altre adult a l'aula

6. Clima a l'aula: (hi ha un bon ambient, el clima és distès i agradable...)

Clima tranquil i agradable quan es llegeix, sobretot, es transmet molta calma. Tot i així, cal dir que aquest grup és una mica més viu que l'altre, en algun moment si que hi ha més confusió però en cap moment s'altera.

3. Altres observacions

1. Fotos: de l'espai, el material, de les relacions dels infants amb l'espai, amb iguals, amb el docent, etc. Sempre hi quan hi hagi el permís.

2. Diari de camp: explicació diària i detallada de les sessions, activitats, sensacions i percepcions que tinc al llarg de la sessió observada, inquietuds, preguntes per reflexionar sobre una idea concreta, etc.

3.4. Observacions grup d'infants 3

Dia: 20/2/17 – dilluns
Hora: 10:15-11:15
Mestra referent: Stefania

Grup: dilluns i dijous
Espai: joc lliure i d'exploració
Col·laboradora: sí

1. Observació de l'espai

1. Descripció de l'activitat: (inici, desenvolupament de l'activitat i tancament)

Els infants estan jugant lliurement dins l'espai d'exploració i de joc lliure. És un grup d'infants que tenen un joc bastant individual però que en instants concrets també juguen junts. Tenen tendència a moure's molt durant el seu joc. Utilitzen molt el rebedor per jugar.

2. Continguts que es treballen: (aprenentatges que es volen promoure en l'espai en concret, com actuen els infants mentre estan manipulant els materials de l'espai en concret)

En aquest espai es vol promoure la llibertat en els infants ja que les propostes de joc i aprenentatge són més lliures i no tant estructurades com a l'altre espai. Els infants d'aquest grup són vius i els agrada molt explorar. Els infants actuen amb curiositat i atenció en tot allò que exploren i manipulen.

3. Material: (descripció del material, tipologia, quantitat, si els infants utilitzen el material segons com l'ha dissenyat l'adult o ho fan d'una altra manera, etc.).

El material que es proposa en aquest espai també és de qualitat però hi ha més varietat que en l'altre espai, és a dir, el material que proposa aquest espai és més divers i menys estructurat. Això permet als infants que puguin tenir més oportunitats de joc i que aquest sigui més creatiu i imaginari. El material està utilitzat de la manera que l'ha dissenyat l'adult però en algun moment determinat els infants l'utilitzen per altres finalitats.

4. Organització de l'espai: (com està distribuït l'espai, situació de l'alumnat en aquest espai, fer un petit esquema / dibuix de la distribució de

l'espai, total d'alumnat que hi ha en aquest espai concret, etc.) en el cas que hi hagi canvis en l'organització de l'espai: (hi ha nou material respecte a la sessió anterior?, l'organització de l'espai i dels materials és diferent, per què? Qui ha estat l'encarregat de fer aquests canvis, els alumnes, els docents..

Els infants ocupen tot l'espai de joc. Quasi bé durant tot el matí han jugat a la mateixa zona, és a dir, els infants que jugaven a la taula d'experimentació, s'han quedat allà i els que estaven a la tarima o a l'espai de lectura també. Aquesta vegada, aquest grup d'infants els agrada molt jugar al rebedor. No he vist canvis en la organització de l'espai.

5. Limitacions que pot presentar l'espai: (s'aprofiten bé tots els racons de l'aula?, hi ha en algun moment que l'espai limiti les accions dels infants?)

Tots els racons que hi ha dels diversos jocs proposats, estan ben aprofitats, és a dir no hi ha limitacions a nivell espacial. En aquest cas, hi ha molta cohesió de grup i els infants es senten molt còmodes al jugar amb els seus iguals.

2. Observació de les relacions i el clima en l'espai:

1. Rol dels infants: (com es comporten els infants?; utilitzen els materials segons com els han organitzat els adults?; donen un altre ús diferent en els materials; mal ús dels materials, etc.)

Aquest grup d'infants, estan molt acostumats a jugar en petits grups de 2 o 3 infants i el seu joc es desenvolupa en aquests petits grups que formen ells mateixos. Per l'edat que tenen, el seu joc és bastant continu. Tendeixen a estar molta estona en un mateix espai de joc. Utilitzen el material segons l'ha dissenyat l'adult. Generalment no hi ha un mal ús en el material, ja que en algun cas en el qual la mestra ha vist que no es tractava el material amb la

cura que n'hauria de tenir, ha cridat l'atenció.

2. Relació entre iguals: (l'espai fomenta que els infants es relacionin?; hi ha problemes de comportament o crides d'atenció...)

La relació que té aquest grup no és tant cohesionada com els altres grups anteriors, ja que tendeixen a jugar en grupets de 2 o 3 infants o bé sols. Tot i així, saben qui forma el seu grup, és a dir, entre ells es coneixen molt bé tots. L'espai fomenta que es relacionin i que puguin jugar junts. Normalment no hi ha problemes de comportament, però quan és així, la mestra dóna un toc d'atenció, però sense cridar. El to de veu que utilitza és suau però sec. Això fa que sigui entenedor per els infants.

3. Rol del docent: (si intervé, com ho fa?; quin és el seu paper dins l'aula...)

El docent intervé jugant amb els infants per tal que aquests es relacionin entre ells i amb ella. El fet que la mestra jugui amb ells fa que els infants tinguin més continuïtat en el joc.

El seu paper dins l'aula és de joc amb els infants però també sap quan s'ha de separar d'aquest i observar les diverses situacions que aquests proposen.

4. Relació entre alumnat – docent: (com es relacionen amb els infants, juguen amb ells, amb quin to de veu es dirigeixen cap a ells, fomenten els aprenentatges a partir del joc, els fan reflexionar...)

Les relacions que s'estableixen a l'aula són de total confiança entre adults i infants. La mestra forma part del seu joc i el seu to de veu és suau i transmet tranquil·litat i seguretat per tal que els infants es sentin a gust. La mestra promou els aprenentatges a través del joc i proposa preguntes per tal de generar reflexions.

5. Relació entre professorat: (en cas que hi hagi més d'un professor a l'aula)

En aquest cas, com que l'espai és a la secció de baix, hi ha la col·laboradora. La relació que hi ha entre adults és molt bona i tenen molta sintonia. La col·laboradora en molts moments del matí, intervé, també en el joc dels infants.

6. Clima a l'aula: (hi ha un bon ambient, el clima és distès i agradable...)

El clima en aquest grup és una mica més actiu, és a dir, no es respira tanta calma com en l'altre grup.

3. Altres observacions

1. Fotos: de l'espai, el material, de les relacions dels infants amb l'espai, amb iguals, amb el docent, etc. Sempre hi quan hi hagi el permís.
2. Diari de camp: explicació diària i detallada de les sessions, activitats, sensacions i percepcions que tinc al llarg de la sessió observada, inquietuds, preguntes per reflexionar sobre una idea concreta, etc.

Dia: 23/2/17 – dijous
Hora: 10:15-11:15
Mestra referent: Stefania

Grup: dilluns i dijous
Espai: joc simbòlic i lectura
Col·laboradora: no

1. Observació de l'espai

1. Descripció de l'activitat: (inici, desenvolupament de l'activitat i tancament)

Els infants estan jugant lliurement dins l'espai de joc simbòlic i de lectura. He pogut veure que durant tota la sessió els infants han jugat lliurement durant tota l'estona però abans que finalitzés l'hora per tal de poder tornar a la secció

de baix, la mestra ha explicat un conte i ha pogut reunir 7 infants de 9.

6. Continguts que es treballen: (aprenentatges que es volen promoure en l'espai en concret, com actuen els infants mentre estan manipulant els materials de l'espai en concret)

En aquest espai es volen promoure rutines que tenen els infants en el seu dia a dia (la lectura, l'hora d'anar a dormir, temps de relaxació, cuina o el canvi de roba) excepte en alguna ocasió, els infants fan un bon ús del material i l'usen per com està pensat perquè hi juguin. És un tipus de joc una mica complex per l'edat que tenen, però aquest grup s'ha adaptat molt bé en els tipus de joc que s'hi proposen.

7. Material: (descripció del material, tipologia, quantitat, si els infants utilitzen el material segons com l'ha dissenyat l'adult o ho fan d'una altra manera, etc.).

Hi ha molta varietat de material i amb qualitat, és a dir, hi ha diferent material que fa que sigui més real per als infants. Esta tot fet a la seva mida, petit, per tal que sigui més significatiu per a ells. El material està utilitzat tal i com l'ha dissenyat l'adult. Tot i que sempre sorgeixen jocs espontanis amb diferents propòsits. Hi ha una nena que utilitza unes bosses de roba on hi posa animals de fusta i els transporta fins a la cuineta.

8. Organització de l'espai: (com està distribuït l'espai, situació de l'alumnat en aquest espai, fer un petit esquema / dibuix de la distribució de l'espai, total d'alumnat que hi ha en aquest espai concret, etc.) en el cas que hi hagi canvis en l'organització de l'espai: (hi ha nou material respecte a la sessió anterior?, l'organització de l'espai i dels materials és diferent, per què? Qui ha estat l'encarregat de fer aquests canvis, els alumnes, els docents..

Els infants ocupen tot l'espai de joc simbòlic. Comparant amb algun altre grup,

a ells els agrada molt estar-se a l'entrada i jugar amb la barca de fusta i amb la pista de boles. Han anat canviant sovint d'espai, el joc no era massa continu.

9. Limitacions que pot presentar l'espai: (s'aprofiten bé tots els racons de l'aula?, hi ha en algun moment que l'espai limiti les accions dels infants?)

Tots els racons que hi ha dels diversos jocs proposats, estan ben aprofitats, és a dir l'espai no proposa limitacions a nivell espacial. En aquest cas, hi ha molta cohesió de grup i els infants es senten molt còmodes al jugar amb els seus iguals.

2. Observació de les relacions i el clima en l'espai:

1. Rol dels infants: (com es comporten els infants?; utilitzen els materials segons com els han organitzat els adults?; donen un altre ús diferent en els materials; mal ús dels materials, etc.)

El fet que sigui un espai de joc una mica més complex per als infants, aquest grup està més habituat a jugar a l'espai de baix. Tot i així, el joc que tenen té una continuïtat perquè la mestra forma part del seu joc i incita a aquests el segueixin. Utilitzen el material segons l'ha dissenyat l'adult excepte en moments esporàdics.

2. Relació entre iguals: (l'espai fomenta que els infants es relacionin?; hi ha problemes de comportament o crides d'atenció...)

La relació d'aquest grup com he anomenat anteriorment, estan acostumats a jugar en petits grups, d'entre 2 i 3 infants, però en casos esporàdics, com ara quan la mestra llegeix el conte, tenen cohesió una bona cohesió de grup.

Normalment no hi ha problemes de comportament, però quan és així, la mestra dóna un toc d'atenció, però sense cridar. El to de veu que utilitza és suau però sec. Això fa que sigui entenedor per els infants.

3. Rol del docent: (si intervé, com ho fa?; quin és el seu paper dins l'aula...)

El docent intervé jugant amb els infants per tal que aquests es relacionin entre ells i amb ella. El fet que la mestra jugui amb ells fa que els infants tinguin més continuïtat en el joc.

El seu paper dins l'aula és de joc amb els infants però també sap quan s'ha de separar d'aquest i observar les diverses situacions que aquests proposen.

4. Relació entre alumnat – docent: (com es relacionen amb els infants, juguen amb ells, amb quin to de veu es dirigeixen cap a ells, fomenten els aprenentatges a partir del joc, els fan reflexionar...)

Les relacions que s'estableixen a l'aula són de total confiança entre adults i infants. La mestra forma part del seu joc i el seu to de veu és suau i transmet tranquil·litat i seguretat per tal que els infants es sentin a gust. La mestra promou els aprenentatges a través del joc i proposa preguntes per tal de generar reflexions.

5. Relació entre professorat: (en cas que hi hagi més d'un professor a l'aula)

No hi ha cap altre adult a l'aula

6. Clima a l'aula: (hi ha un bon ambient, el clima és distès i agradable...)

Clima tranquil i agradable quan es llegeix, sobretot, es transmet molta calma i això ajuda positivament al joc dels infants.

3. Altres observacions

3. Fotos: de l'espai, el material, de les relacions dels infants amb l'espai, amb iguals, amb el docent, etc. Sempre hi ha quan hi hagi el permís.

4. Diari de camp: explicació diària i detallada de les sessions, activitats, sensacions i percepcions que tinc al llarg de la sessió observada, inquietuds, preguntes per reflexionar sobre una idea concreta, etc.

Dia: 27/2/17 – dilluns
Hora: 10:15-11:15
Mestra referent: Stefania

Grup: dilluns i dijous
Espai: joc lliure i d'exploració
Col·laboradora: sí

1. Observació de l'espai

1. Descripció de l'activitat: (inici, desenvolupament de l'activitat i tancament)

Els infants estan jugant lliurement dins l'espai d'exploració i de joc lliure. És un grup d'infants que tenen un joc bastant individual però que en instants concrets també juguen junts. Tenen tendència a moure's molt durant el seu joc. Utilitzen molt el rebedor per jugar. Avui, també han jugat molt a la taula d'experimentació amb sorra.

2. Continguts que es treballen: (aprenentatges que es volen promoure en l'espai en concret, com actuen els infants mentre estan manipulant els materials de l'espai en concret)

En aquest espai es vol promoure la llibertat en els infants ja que les propostes de joc i aprenentatge són més lliures i no tant estructurades com a l'altre espai. Els infants d'aquest grup són vius i els agrada molt explorar. Els infants actuen amb curiositat i atenció en tot allò que exploren i manipulen.

3. Material: (descripció del material, tipologia, quantitat, si els infants utilitzen el material segons com l'ha dissenyat l'adult o ho fan d'una altra manera, etc.).

El material que es proposa en aquest espai també és de qualitat però hi ha més varietat que en l'altre espai, és a dir, el material que proposa aquest espai és més divers i menys estructurat. Això permet als infants que puguin tenir més oportunitats de joc i que aquest sigui més creatiu i imaginari. El material

està utilitzat de la manera que l'ha dissenyat l'adult però en algun moment determinat els infants l'utilitzen per altres finalitats.

4. Organització de l'espai: (com està distribuït l'espai, situació de l'alumnat en aquest espai, fer un petit esquema / dibuix de la distribució de l'espai, total d'alumnat que hi ha en aquest espai concret, etc.) en el cas que hi hagi canvis en l'organització de l'espai: (hi ha nou material respecte a la sessió anterior?, l'organització de l'espai i dels materials és diferent, per què? Qui ha estat l'encarregat de fer aquests canvis, els alumnes, els docents..

Els infants ocupen tot l'espai de joc. Quasi bé durant tot el matí han jugat a la mateixa zona, és a dir, els infants que jugaven a la taula d'experimentació, s'han quedat allà i els que estaven a la tarima o a l'espai de lectura també. Aquesta vegada, aquest grup d'infants els agrada molt jugar al rebedor i hi han passat molta estona del matí.

No he vist canvis en la organització de l'espai.

5. Limitacions que pot presentar l'espai: (s'aprofiten bé tots els racons de l'aula?, hi ha en algun moment que l'espai limiti les accions dels infants?)

Tots els racons que hi ha dels diversos jocs proposats, estan ben aprofitats, és a dir no hi ha limitacions a nivell espacial. En aquest cas, hi ha molta cohesió de grup i els infants es senten molt còmodes al jugar amb els seus iguals.

2. Observació de les relacions i el clima en l'espai:

1. Rol dels infants: (com es comporten els infants?; utilitzen els materials segons com els han organitzat els adults?; donen un altre ús diferent en els materials; mal ús dels materials, etc.)

Aquest grup d'infants, estan molt acostumats a jugar en petits grups de 2 o 3 infants i el seu joc es desenvolupa en aquests petits grups que formen ells mateixos. Per l'edat que tenen, el seu joc és bastant continu. Tendeixen a estar molta estona en un mateix espai de joc. Utilitzen el material segons l'ha dissenyat l'adult. Generalment no hi ha un mal ús en el material, ja que en algun cas en el qual la mestra ha vist que no es tractava el material amb la cura que n'hauria de tenir, ha cridat l'atenció.

2. Relació entre iguals: (l'espai fomenta que els infants es relacionin?; hi ha problemes de comportament o crides d'atenció...)

La relació que té aquest grup no és tant cohesionada com els altres grups anteriors, ja que tendeixen a jugar en grupets de 2 o 3 infants o bé sols. Tot i així, saben qui forma el seu grup, és a dir, entre ells es coneixen molt bé tots. L'espai fomenta que es relacionin i que puguin jugar junts. Normalment no hi ha problemes de comportament, però quan és així, la mestra dóna un toc d'atenció, però sense cridar. El to de veu que utilitza és suau però sec. Això fa que sigui entenedor per els infants. Són infants que entenen el concepte de compartir i poden esperar el seu torn si és que volen utilitzar un material que en aquell moment l'està utilitzant un company seu .

3. Rol del docent: (si intervé, com ho fa?; quin és el seu paper dins l'aula...)

El docent intervé jugant amb els infants per tal que aquests es relacionin entre ells i amb ella. El fet que la mestra jugui amb ells fa que els infants tinguin més continuïtat en el joc.

El seu paper dins l'aula és de joc amb els infants però també sap quan s'ha de separar d'aquest i observar les diverses situacions que aquests proposen.

4. Relació entre alumnat – docent: (com es relacionen amb els infants, juguen amb ells, amb quin to de veu es dirigeixen cap a ells, fomenten els aprenentatges a partir del joc, els fan reflexionar...)

Les relacions que s'estableixen a l'aula són de total confiança entre adults i infants. La mestra forma part del seu joc i el seu to de veu és suau i transmet tranquil·litat i seguretat per tal que els infants es sentin a gust. La mestra promou els aprenentatges a través del joc i proposa preguntes per tal de generar reflexions.

5. Relació entre professorat: (en cas que hi hagi més d'un professor a l'aula)

En aquest cas, com que l'espai és a la secció de baix, hi ha la col·laboradora. La relació que hi ha entre adults és molt bona i tenen molta sintonia. La col·laboradora en molts moments del matí, intervé, també en el joc dels infants.

6. Clima a l'aula: (hi ha un bon ambient, el clima és distès i agradable...)

El clima en aquest grup és una mica més actiu, és a dir, no es respira tanta calma com en l'altre grup, ja que els infants tendeixen a moure's més per l'espai. Això no vol dir que no hi hagi un clima distès.

3. Altres observacions

1. Fotos: de l'espai, el material, de les relacions dels infants amb l'espai, amb iguals, amb el docent, etc. Sempre hi quan hi hagi el permís.
2. Diari de camp: explicació diària i detallada de les sessions, activitats, sensacions i percepcions que tinc al llarg de la sessió observada, inquietuds, preguntes per reflexionar sobre una idea concreta, etc.

Dia: 2/03/17 – dijous
Hora: 10:15-11:15
Mestra referent: Stefania

Grup: dilluns i dijous
Espai: joc simbòlic i lectura
Col·laboradora: no

1. Observació de l'espai

1. Descripció de l'activitat: (inici, desenvolupament de l'activitat i tancament)

Els infants estan jugant lliurement dins l'espai de joc simbòlic i de lectura. He pogut veure que durant tota la sessió els infants han jugat lliurement durant tota l'estona i com a la sessió anterior en aquest espai, abans que finalitzés l'hora per tal de poder tornar a la secció de baix, la mestra ha explicat un conte i ha pogut reunir 7 infants de 9.

2. Continguts que es treballen: (aprenentatges que es volen promoure en l'espai en concret, com actuen els infants mentre estan manipulant els materials de l'espai en concret)

En aquest espai es volen promoure rutines que tenen els infants en el seu dia a dia (la lectura, l'hora d'anar a dormir, temps de relaxació, cuina o el canvi de roba) excepte en alguna ocasió, els infants fan un bon ús del material i l'usen per com està pensat perquè hi juguin. És un tipus de joc una mica complex per l'edat que tenen, però aquest grup s'ha adaptat molt bé en els tipus de joc que s'hi proposen.

3. Material: (descripció del material, tipologia, quantitat, si els infants utilitzen el material segons com l'ha dissenyat l'adult o ho fan d'una altra manera, etc.).

Hi ha molta varietat de material i amb qualitat, és a dir, hi ha diferent material que fa que sigui més real per als infants. Esta tot fet a la seva mida, petit, per tal que sigui més significatiu per a ells. El material està utilitzat tal i com l'ha dissenyat l'adult. Tot i que sempre sorgeixen jocs espontanis amb diferents propòsits. Hi ha una nena que utilitza unes bosses de roba on hi posa animals de fusta i els transporta fins a la cuineta.

4. Organització de l'espai: (com està distribuït l'espai, situació de l'alumnat

en aquest espai, fer un petit esquema / dibuix de la distribució de l'espai, total d'alumnat que hi ha en aquest espai concret, etc.) en el cas que hi hagi canvis en l'organització de l'espai: (hi ha nou material respecte a la sessió anterior?, l'organització de l'espai i dels materials és diferent, per què? Qui ha estat l'encarregat de fer aquests canvis, els alumnes, els docents..

Així doncs, el rol que tenen els infants en aquest espai, és molt similar al joc de la sessió anterior en aquesta secció. Els infants ocupen tot l'espai de joc simbòlic. Comparant amb algun altre grup, a ells els agrada molt estar-se a l'entrada i jugar amb la barca de fusta i amb la pista de boles. Han anat canviant sovint d'espai, el joc no era massa continu.

5. Limitacions que pot presentar l'espai: (s'aprofiten bé tots els racons de l'aula?, hi ha en algun moment que l'espai limiti les accions dels infants?)

Tots els racons que hi ha dels diversos jocs proposats, estan ben aprofitats, és a dir l'espai no proposa limitacions a nivell espacial. En aquest cas, hi ha molta cohesió de grup i els infants es senten molt còmodes al jugar amb els seus iguals.

2. Observació de les relacions i el clima en l'espai:

1. Rol dels infants: (com es comporten els infants?; utilitzen els materials segons com els han organitzat els adults?; donen un altre ús diferent en els materials; mal ús dels materials, etc.)

El fet que sigui un espai de joc una mica més complex per als infants, aquest grup està més habituat a jugar a l'espai de baix. Tot i així, el joc que tenen té una continuïtat perquè la mestra forma part del seu joc i incita a aquests el segueixin. Utilitzen el material segons l'ha dissenyat l'adult excepte en moments esporàdics.

Tendeixen a compartir el material, però sempre hi ha algun moment en què la mestra ha d'intervenir per tal que puguin compartir.

2. Relació entre iguals: (l'espai fomenta que els infants es relacionin?; hi ha problemes de comportament o crides d'atenció...)

La relació d'aquest grup com he anomenat anteriorment, estan acostumats a jugar en petits grups, d'entre 2 i 3 infants, però en casos esporàdics, com ara quan la mestra llegeix el conte, tenen cohesió una bona cohesió de grup.

Normalment no hi ha problemes de comportament, però quan és així, la mestra dóna un toc d'atenció, però sense cridar. El to de veu que utilitza és suau però sec. Això fa que sigui entenedor per els infants.

3. Rol del docent: (si intervé, com ho fa?; quin és el seu paper dins l'aula...)

El docent intervé jugant amb els infants per tal que aquests es relacionin entre ells i amb ella. El fet que la mestra jugui amb ells fa que els infants tinguin més continuïtat en el joc.

El seu paper dins l'aula és de joc amb els infants però també sap quan s'ha de separar d'aquest i observar les diverses situacions que aquests proposen.

4. Relació entre alumnat – docent: (com es relacionen amb els infants, juguen amb ells, amb quin to de veu es dirigeixen cap a ells, fomenten els aprenentatges a partir del joc, els fan reflexionar...)

Les relacions que s'estableixen a l'aula són de total confiança entre adults i infants. La mestra forma part del seu joc i el seu to de veu és suau i transmet tranquil·litat i seguretat per tal que els infants es sentin a gust. La mestra promou els aprenentatges a través del joc i proposa preguntes per tal de generar reflexions.

5. Relació entre professorat: (en cas que hi hagi més d'un professor a l'aula)

No hi ha cap altre adult a l'aula

6. Clima a l'aula: (hi ha un bon ambient, el clima és distès i agradable...)

Clima tranquil i agradable quan es llegeix, sobretot, es transmet molta calma i això ajuda positivament al joc dels infants.

3. Altres observacions

1. Fotos: de l'espai, el material, de les relacions dels infants amb l'espai, amb iguals, amb el docent, etc. Sempre hi quan hi hagi el permís.
2. Diari de camp: explicació diària i detallada de les sessions, activitats, sensacions i percepcions que tinc al llarg de la sessió observada, inquietuds, preguntes per reflexionar sobre una idea concreta, etc.

3.5. Observacions grup d'infants 4

Dia: 21/2/17 – dimarts
Hora: 10:15-11:15
Mestra referent: Nicoletta

Grup: dimarts i divendres
Espai: joc simbòlic i lectura
Col·laboradora: no

1. Observació de l'espai

1. Descripció de l'activitat: (inici, desenvolupament de l'activitat i tancament)

Els infants estan jugant lliurement dins l'espai de joc simbòlic i de lectura. Aquest grup d'infants estan una mica més agitats en aquest espai, ja que el joc és més complex i més estructurat. No hi ha una activitat específica, és a dir, els infants juguen lliurement en l'espai. durant la sessió, els infants han anat canviant molt constantment en el seu joc, ja que com he anomenat anteriorment, per ells és una mica complex. Els he notat agitats durant tota la sessió.

2. Continguts que es treballen: (aprenentatges que es volen promoure en l'espai en concret, com actuen els infants mentre estan manipulant els materials de l'espai en concret)

En aquest espai es volen promoure rutines que tenen els infants en el seu dia a dia (la lectura, l'hora d'anar a dormir, temps de relaxació, cuina o el canvi de roba) excepte en alguna ocasió, els infants fan un bon ús del material i l'usen per com està pensat perquè hi juguin. És un tipus de joc una mica complex per l'edat que tenen, però aquest grup s'ha adaptat molt bé en els tipus de joc que s'hi proposen.

3. Material: (descripció del material, tipologia, quantitat, si els infants utilitzen el material segons com l'ha dissenyat l'adult o ho fan d'una altra manera, etc.).

Hi ha molta varietat de material i de qualitat, és a dir, hi ha diferent material

que fa que sigui més real per als infants. Esta tot fet a la seva mida, petit, per tal que sigui més significatiu per a ells. El material està utilitzat tal i com l'ha dissenyat l'adult. Tot i que sempre sorgeixen jocs espontanis amb diferents propòsits. El tipus de material que presenta aquesta secció de joc és més estructurat, ja que està destinat al joc simbòlic.

4. Organització de l'espai: (com està distribuït l'espai, situació de l'alumnat en aquest espai, fer un petit esquema / dibuix de la distribució de l'espai, total d'alumnat que hi ha en aquest espai concret, etc.) en el cas que hi hagi canvis en l'organització de l'espai: (hi ha nou material respecte a la sessió anterior?, l'organització de l'espai i dels materials és diferent, per què? Qui ha estat l'encarregat de fer aquests canvis, els alumnes, els docents..

Els infants ocupen tot l'espai de joc, aquest grup si que canvien molt constantment el seu joc i els costa centrar l'atenció en allò que fan en aquest espai perquè hi ha molts estímuls i els costa captar-los. Són un grup d'infants que tendeixen a moure's molt per l'espai i molt constantment.

5. Limitacions que pot presentar l'espai: (s'aprofiten bé tots els racons de l'aula?, hi ha en algun moment que l'espai limiti les accions dels infants?)

Tots els racons que hi ha dels diversos jocs proposats, estan ben aprofitats, tot i així, en aquest grup, el fet que es mouen tant d'un espai a l'altre, potser l'espai és una mica limitat per la seva expressió corporal.

2. Observació de les relacions i el clima en l'espai:

1. Rol dels infants: (com es comporten els infants?; utilitzen els materials segons com els han organitzat els adults?; donen un altre ús diferent en els materials; mal ús dels materials, etc.)

En aquest grup d'infants, predomina molt el joc solitari. De tant en tant, es formen grupets de 2 o 3 infants. Els únics que juguen sempre junts són els 3 infants que són més moguts. No tenen massa continuïtat en el joc, ja que com he anomenat anteriorment, per ells aquest espai hi ha massa estímuls concrets. Tot i així, utilitzen el material segons l'ha dissenyat l'adult excepte en moments esporàdics.

2. Relació entre iguals: (l'espai fomenta que els infants es relacionin?; hi ha problemes de comportament o crides d'atenció...)

La relació d'aquest grup és més dispersa que els altres, però entre els infants, saben qui són els seus companys de grup. Juguen molt individualment, però a vegades, juguen en petits grups de 2 o 3 infants. L'espai fomenta que hi hagi relacions però, com he anat anomenant anteriorment, és un espai que per als infants hi ha massa material estructurat.

Normalment no hi ha problemes de comportament, però quan és així, la mestra dóna un toc d'atenció, però sense cridar. El to de veu que utilitza és suau però sec. Això fa que sigui entenedor per els infants.

3. Rol del docent: (si intervé, com ho fa?; quin és el seu paper dins l'aula...)

El docent intervé jugant amb els infants per tal que aquests es relacionin entre ells i amb ella. El fet que la mestra jugui amb ells fa que els infants tinguin més continuïtat en el joc. En aquest grup, la mestra és molt contundent i segueix molt el joc dels infants, per tal de poder cohesionar una mica més el grup i perquè aquests tinguin una continuïtat en el que fan.

El rol del docent, sol ser sempre el mateix en totes les sessions, és a dir, no canvia quasi mai. En algun moment que ha canviat, ha estat just per cridar l'atenció quan hi ha algun tipus de mal ús del material o poca cura envers aquest.

4. Relació entre alumnat – docent: (com es relacionen amb els infants, juguen amb ells, amb quin to de veu es dirigeixen cap a ells, fomenten

els aprenentatges a partir del joc, els fan reflexionar...)

Les relacions que s'estableixen a l'aula són de total confiança entre adults i infants. La mestra forma part del seu joc i el seu to de veu és suau i transmet tranquil·litat i seguretat per tal que els infants es sentin a gust. La mestra promou els aprenentatges a través del joc i proposa preguntes per tal de generar reflexions.

5. Relació entre professorat: (en cas que hi hagi més d'un professor a l'aula)

No hi ha cap altre adult a l'aula

6. Clima a l'aula: (hi ha un bon ambient, el clima és distès i agradable...)

El clima sol ser agradable, però és un grup d'infants bastant mogut i actiu. Això fa que en certs moments el clima es dispersi amb freqüència, però la mestra intenta sempre que hi hagi un clima calmat.

3. Altres observacions

1. Fotos: de l'espai, el material, de les relacions dels infants amb l'espai, amb iguals, amb el docent, etc. Sempre hi ha quan hi hagi el permís.
2. Diari de camp: explicació diària i detallada de les sessions, activitats, sensacions i percepcions que tinc al llarg de la sessió observada, inquietuds, preguntes per reflexionar sobre una idea concreta, etc.

Dia: 20/2/17 – divendres
Hora: 10:15-11:15
Mestra referent: Nicoletta

Grup: dimarts i divendres
Espai: joc lliure i d'exploració
Col·laboradora: sí

1. Observació de l'espai

1. Descripció de l'activitat: (inici, desenvolupament de l'activitat i tancament)

Els infants estan jugant lliurement dins l'espai d'exploració i de joc lliure. És un grup d'infants que tenen un joc bastant individual. Tenen tendència a moure's molt durant el seu joc i canviar-lo. Utilitzen molt la tarima per jugar amb els cotxes i la pista del tren. Avui, al final de la sessió per tal que l'ambient es calmés una mica, la mestra ha proposat jocs d'encaix tipus puzzle als infants (són peces de plàstic petites per tal que els infants les encaixin i creïn formes).

2. Continguts que es treballen: (aprenentatges que es volen promoure en l'espai en concret, com actuen els infants mentre estan manipulant els materials de l'espai en concret)

En aquest espai es vol promoure la llibertat en els infants ja que les propostes de joc i aprenentatge són més lliures i no tant estructurades com a l'altre espai. Els infants d'aquest grup són vius i els agrada molt explorar. Els infants actuen amb curiositat i atenció en tot allò que exploren i manipulen.

3. Material: (descripció del material, tipologia, quantitat, si els infants utilitzen el material segons com l'ha dissenyat l'adult o ho fan d'una altra manera, etc.).

El material que es proposa en aquest espai també és de qualitat però hi ha més varietat que en l'altre espai, és a dir, el material que proposa aquest espai és més divers i menys estructurat. Això permet als infants que puguin tenir més oportunitats de joc i que aquest sigui més creatiu i imaginari. El material està utilitzat de la manera que l'ha dissenyat l'adult però en algun moment determinat els infants l'utilitzen per altres finalitats.

4. Organització de l'espai: (com està distribuït l'espai, situació de l'alumnat en aquest espai, fer un petit esquema / dibuix de la distribució de l'espai, total d'alumnat que hi ha en aquest espai concret, etc.) en el cas que hi hagi canvis en l'organització de l'espai: (hi ha nou material respecte a la sessió anterior?, l'organització de l'espai i dels materials és diferent, per què? Qui ha estat l'encarregat de fer aquests canvis, els

alumnes, els docents..

Els infants ocupen tot l'espai de joc. durant tot el matí han anat canviant molt sovint d'espai, però els que més han utilitzat han estat la tarima de fusta per jugar a cotxes i a amb la pista del tren i la taula d'experimentació de sorra. No he vist canvis en la organització de l'espai. Les mestres han afegit material per tal que puguin jugar amb la taula de sorra. Han afegit alguna pala i algun rampí.

5. Limitacions que pot presentar l'espai: (s'aprofiten bé tots els racons de l'aula?, hi ha en algun moment que l'espai limiti les accions dels infants?)

Tots els racons que hi ha dels diversos jocs proposats, estan ben aprofitats, és a dir no hi ha limitacions a nivell espacial. En aquest cas, hi ha molta cohesió de grup i els infants es senten molt còmodes al jugar amb els seus iguals.

2. Observació de les relacions i el clima en l'espai:

1. Rol dels infants: (com es comporten els infants?; utilitzen els materials segons com els han organitzat els adults?; donen un altre ús diferent en els materials; mal ús dels materials, etc.)

Aquest grup d'infants, estan molt acostumats a jugar individualment o bé en algun moment esporàdic en petits grups de 2 o 3 infants i el seu joc es desenvolupa en aquests petits grups que formen ells mateixos. En aquest espai el seu joc té més continuïtat que no en l'espai de joc simbòlic, ja que el material és menys estructurat i els agrada més. També perquè es poden moure amb més llibertat, és a dir, hi ha més espai. són infants que necessiten descarregar-se físicament, és a dir, necessiten moure's constantment.

Generalment no hi ha un mal ús en el material, ja que en algun cas en el qual la mestra ha vist que no es tractava el material amb la cura que n'hauria de

tenir, ha cridat l'atenció.

2. Relació entre iguals: (l'espai fomenta que els infants es relacionin?; hi ha problemes de comportament o crides d'atenció...)

La relació que té aquest grup no és tant cohesionada com els altres grups anteriors, ja que tendeixen a jugar en grupets de 2 o 3 infants o bé sols. Tot i així, saben qui forma el seu grup, és a dir, entre ells es coneixen molt bé tots. L'espai fomenta que es relacionin i que puguin jugar junts. Normalment no hi ha problemes de comportament, però quan és així, la mestra dóna un toc d'atenció, però sense cridar. El to de veu que utilitza és suau però sec. Això fa que sigui entenedor per els infants.

3. Rol del docent: (si intervé, com ho fa?; quin és el seu paper dins l'aula...)

El docent intervé jugant amb els infants per tal que aquests es relacionin entre ells i amb ella. El fet que la mestra jugui amb ells fa que els infants tinguin més continuïtat en el joc. El seu paper dins l'aula és de joc amb els infants però també sap quan s'ha de separar d'aquest i observar les diverses situacions que aquests proposen. En aquest cas, aquesta docent està molt present en el joc dels infants per tal que aquests tinguin més continuïtat en el joc.

4. Relació entre alumnat – docent: (com es relacionen amb els infants, juguen amb ells, amb quin to de veu es dirigeixen cap a ells, fomenten els aprenentatges a partir del joc, els fan reflexionar...)

Les relacions que s'estableixen a l'aula són de total confiança entre adults i infants. La mestra forma part del seu joc i el seu to de veu és suau i transmet tranquil·litat i seguretat per tal que els infants es sentin a gust. La mestra promou els aprenentatges a través del joc i proposa preguntes per tal de generar reflexions.

5. Relació entre professorat: (en cas que hi hagi més d'un professor a l'aula)

En aquest cas, com que l'espai és a la secció de baix, hi ha la col·laboradora. La relació que hi ha entre adults és molt bona i tenen molta sintonia. La col·laboradora en molts moments del matí, intervé, també en el joc dels infants.

6. Clima a l'aula: (hi ha un bon ambient, el clima és distès i agradable...)

El clima en aquest grup és una mica més actiu, és a dir, no es respira tanta calma com en l'altre grup.

3. Altres observacions

1. Fotos: de l'espai, el material, de les relacions dels infants amb l'espai, amb iguals, amb el docent, etc. Sempre hi quan hi hagi el permís.
2. Diari de camp: explicació diària i detallada de les sessions, activitats, sensacions i percepcions que tinc al llarg de la sessió observada, inquietuds, preguntes per reflexionar sobre una idea concreta, etc.

Dia: 28/2/17 – dimarts
Hora: 10:15-11:15
Mestra referent: Nicoletta

Grup: dimarts i divendres
Espai: joc simbòlic i lectura
Col·laboradora: no

1. Observació de l'espai

1. Descripció de l'activitat: (inici, desenvolupament de l'activitat i tancament)

Els infants estan jugant lliurement dins l'espai de joc simbòlic i de lectura. Aquest grup d'infants estan una mica més agitats en aquest espai, ja que el joc

és més complex i més estructurat. No hi ha una activitat específica, és a dir, els infants juguen lliurement en l'espai. Durant la sessió, els infants han anat canviant molt constantment en el seu joc, ja que com he anomenat anteriorment i en la sessió anterior en aquest espai, per ells és una mica complex. Els he notat agitats durant tota la sessió. avui la mestra al final de la sessió ha explicat un conte i això ha fet que el clima i la concentració d'aquests envers al llibre, fos més atenta i més calmada.

2. Continguts que es treballen: (aprenentatges que es volen promoure en l'espai en concret, com actuen els infants mentre estan manipulant els materials de l'espai en concret)

En aquest espai es volen promoure rutines que tenen els infants en el seu dia a dia (la lectura, l'hora d'anar a dormir, temps de relaxació, cuina o el canvi de roba) excepte en alguna ocasió, els infants fan un bon ús del material i l'usen per com està pensat perquè hi juguin. És un tipus de joc una mica complex per l'edat que tenen, però aquest grup s'ha adaptat molt bé en els tipus de joc que s'hi proposen.

3. Material: (descripció del material, tipologia, quantitat, si els infants utilitzen el material segons com l'ha dissenyat l'adult o ho fan d'una altra manera, etc.).

Hi ha molta varietat de material i de qualitat, és a dir, hi ha diferent material que fa que sigui més real per als infants. Esta tot fet a la seva mida, petit, per tal que sigui més significatiu per a ells. El material està utilitzat tal i com l'ha dissenyat l'adult. Tot i que sempre sorgeixen jocs espontanis amb diferents propòsits. El tipus de material que presenta aquesta secció de joc és més estructurat, ja que està destinat al joc simbòlic.

4. Organització de l'espai: (com està distribuït l'espai, situació de l'alumnat en aquest espai, fer un petit esquema / dibuix de la distribució de l'espai, total d'alumnat que hi ha en aquest espai concret, etc.) en el cas que hi hagi canvis en l'organització de l'espai: (hi ha nou material

respecte a la sessió anterior?, l'organització de l'espai i dels materials és diferent, per què? Qui ha estat l'encarregat de fer aquests canvis, els alumnes, els docents..

Els infants ocupen tot l'espai de joc, aquest grup si que canvien molt constantment el seu joc i els costa centrar l'atenció en allò que fan en aquest espai perquè hi ha molts estímuls i els costa captar-los. Són un grup d'infants que tendeixen a moure's molt per l'espai i molt constantment.

5. Limitacions que pot presentar l'espai: (s'aprofiten bé tots els racons de l'aula?, hi ha en algun moment que l'espai limiti les accions dels infants?)

Tots els racons que hi ha dels diversos jocs proposats, estan ben aprofitats, tot i així, en aquest grup, el fet que es mouen tant d'un espai a l'altre, potser l'espai és una mica limitat per la seva expressió corporal.

2. Observació de les relacions i el clima en l'espai:

1. Rol dels infants: (com es comporten els infants?; utilitzen els materials segons com els han organitzat els adults?; donen un altre ús diferent en els materials; mal ús dels materials, etc.)

En aquest grup d'infants, predomina molt el joc solitari. De tant en tant, es formen grupets de 2 o 3 infants. Els únics que juguen sempre junts són els 3 infants que són més moguts. No tenen massa continuïtat en el joc, ja que com he anomenat anteriorment, per ells aquest espai hi ha massa estímuls concrets. Tot i així, utilitzen el material segons l'ha dissenyat l'adult excepte en moments esporàdics.

7. Relació entre iguals: (l'espai fomenta que els infants es relacionin?; hi ha problemes de comportament o crides d'atenció...)

La relació d'aquest grup és més dispersa que els altres, però entre els infants,

saben qui son els seus companys de grup. Juguen molt individualment, però a vegades, juguen en petits grups de 2 o 3 infants. L'espai fomenta que hi hagi relacions però, com he anat anomenant anteriorment, és un espai que per als infants hi ha massa material estructurat.

Normalment no hi ha problemes de comportament, però quan és així, la mestra dóna un toc d'atenció, però sense cridar. El to de veu que utilitza és suau però sec. Això fa que sigui entenedor per els infants.

8. Rol del docent: (si intervé, com ho fa?; quin és el seu paper dins l'aula...)

El docent intervé jugant amb els infants per tal que aquests es relacionin entre ells i amb ella. El fet que la mestra jugui amb ells fa que els infants tinguin més continuïtat en el joc. en aquest grup, la mestra és molt contundent i segueix molt el joc dels infants, per tal de poder cohesionar una mica més el grup i perquè aquests tinguin una continuïtat en el que fan. En aquesta sessió, com he anomenat anteriorment, la mestra ha explicat un conte per tal de calmar una mica el clima.

La mestra, aquesta vegada ha intentat extreure algun material per tal que no hi hagués massa estímuls per als infants.

El rol del docent, sol ser sempre el mateix en totes les sessions, és a dir, no canvia quasi mai. En algun moment que ha canviat, ha estat just per cridar l'atenció quan hi ha algun tipus de mal ús del material o poca cura envers aquest.

9. Relació entre alumnat – docent: (com es relacionen amb els infants, juguen amb ells, amb quin to de veu es dirigeixen cap a ells, fomenten els aprenentatges a partir del joc, els fan reflexionar...)

Les relacions que s'estableixen a l'aula són de total confiança entre adults i infants. La mestra forma part del seu joc i el seu to de veu és suau i transmet tranquil·litat i seguretat per tal que els infants es sentin a gust. La mestra promou els aprenentatges a través del joc i proposa preguntes per tal de generar reflexions.

10. Relació entre professorat: (en cas que hi hagi més d'un professor a l'aula)

No hi ha cap altre adult a l'aula

11. Clima a l'aula: (hi ha un bon ambient, el clima és distès i agradable...)

El clima sol ser agradable, però és un grup d'infants bastant mogut i actiu. Això fa que en certs moments el clima es dispersi amb freqüència, però la mestra intenta sempre que hi hagi un clima calmat.

3. Altres observacions

1. Fotos: de l'espai, el material, de les relacions dels infants amb l'espai, amb iguals, amb el docent, etc. Sempre hi quan hi hagi el permís.
2. Diari de camp: explicació diària i detallada de les sessions, activitats, sensacions i percepcions que tinc al llarg de la sessió observada, inquietuds, preguntes per reflexionar sobre una idea concreta, etc.

Dia: 04/03/17 – divendres
Hora: 10:15-11:15
Mestra referent: Nicoletta

Grup: dimarts i divendres
Espai: joc lliure i d'exploració
Col·laboradora: sí

1. Observació de l'espai

1. Descripció de l'activitat: (inici, desenvolupament de l'activitat i tancament)

Els infants estan jugant lliurement dins l'espai d'exploració i de joc lliure. És un grup d'infants que tenen un joc bastant individual. Tenen tendència a moure's molt durant el seu joc i canviar-lo. Utilitzen molt la tarima per jugar amb els cotxes i la pista del tren.

2. Continguts que es treballen: (aprenentatges que es volen promoure en

l'espai en concret, com actuen els infants mentre estan manipulant els materials de l'espai en concret)

En aquest espai es vol promoure la llibertat en els infants ja que les propostes de joc i aprenentatge són més lliures i no tant estructurades com a l'altre espai. Els infants d'aquest grup són vius i els agrada molt explorar. Els infants actuen amb curiositat i atenció en tot allò que exploren i manipulen.

3. Material: (descripció del material, tipologia, quantitat, si els infants utilitzen el material segons com l'ha dissenyat l'adult o ho fan d'una altra manera, etc.).

El material que es proposa en aquest espai també és de qualitat però hi ha més varietat que en l'altre espai, és a dir, el material que proposa aquest espai és més divers i menys estructurat. Això permet als infants que puguin tenir més oportunitats de joc i que aquest sigui més creatiu i imaginari. El material està utilitzat de la manera que l'ha dissenyat l'adult però en algun moment determinat els infants l'utilitzen per altres finalitats.

4. Organització de l'espai: (com està distribuït l'espai, situació de l'alumnat en aquest espai, fer un petit esquema / dibuix de la distribució de l'espai, total d'alumnat que hi ha en aquest espai concret, etc.) en el cas que hi hagi canvis en l'organització de l'espai: (hi ha nou material respecte a la sessió anterior?, l'organització de l'espai i dels materials és diferent, per què? Qui ha estat l'encarregat de fer aquests canvis, els alumnes, els docents..

Els infants ocupen tot l'espai de joc. durant tot el matí han anat canviant molt sovint d'espai, però els que més han utilitzat han estat la tarima de fusta per jugar a cotxes i a amb la pista del tren i la taula d'experimentació de sorra. No he vist canvis en la organització de l'espai.

5. Limitacions que pot presentar l'espai: (s'aprofiten bé tots els racons de l'aula?, hi ha en algun moment que l'espai limiti les accions dels infants?)

Tots els racons que hi ha dels diversos jocs proposats, estan ben aprofitats, és a dir no hi ha limitacions a nivell espacial. En aquest cas, hi ha molta cohesió de grup i els infants es senten molt còmodes al jugar amb els seus iguals.

2. Observació de les relacions i el clima en l'espai:

1. Rol dels infants: (com es comporten els infants?; utilitzen els materials segons com els han organitzat els adults?; donen un altre ús diferent en els materials; mal ús dels materials, etc.)

Com he anomenat en la sessió anterior, aquest grup d'infants, estan molt acostumats a jugar individualment o bé en algun moment esporàdic en petits grups de 2 o 3 infants i el seu joc es desenvolupa en aquests petits grups que formen ells mateixos. En aquest espai el seu joc té més continuïtat que no en l'espai de joc simbòlic, ja que el material és menys estructurat i els agrada més. També perquè es poden moure amb més llibertat, és a dir, hi ha més espai. són infants que necessiten descarregar-se físicament, és a dir, necessiten moure's constantment.

Generalment no hi ha un mal ús en el material, ja que en algun cas en el qual la mestra ha vist que no es tractava el material amb la cura que n'hauria de tenir, ha cridat l'atenció.

2. Relació entre iguals: (l'espai fomenta que els infants es relacionin?; hi ha problemes de comportament o crides d'atenció...)

Com he pogut veure en la sessió anterior, també, la relació que té aquest grup no és tant cohesionada com els altres grups anteriors, ja que tendeixen a jugar en grupets de 2 o 3 infants o bé sols. Tot i així, saben qui forma el seu grup, és a dir, entre ells es coneixen molt bé tots. L'espai fomenta que es relacionin i que puguin jugar junts. Normalment no hi ha problemes de comportament, però quan és així, la mestra dóna un toc d'atenció, però sense cridar. El to de

veu que utilitza és suau però sec. Això fa que sigui entenedor per els infants.

3. Rol del docent: (si intervé, com ho fa?; quin és el seu paper dins l'aula...)

El docent intervé jugant amb els infants per tal que aquests es relacionin entre ells i amb ella. El fet que la mestra jugui amb ells fa que els infants tinguin més continuïtat en el joc. El seu paper dins l'aula és de joc amb els infants però també sap quan s'ha de separar d'aquest i observar les diverses situacions que aquests proposen. En aquest cas, aquesta docent està molt present en el joc dels infants per tal que aquests tinguin més continuïtat en el joc.

4. Relació entre alumnat – docent: (com es relacionen amb els infants, juguen amb ells, amb quin to de veu es dirigeixen cap a ells, fomenten els aprenentatges a partir del joc, els fan reflexionar...)

Les relacions que s'estableixen a l'aula són de total confiança entre adults i infants. La mestra forma part del seu joc i el seu to de veu és suau i transmet tranquil·litat i seguretat per tal que els infants es sentin a gust. La mestra promou els aprenentatges a través del joc i proposa preguntes per tal de generar reflexions.

5. Relació entre professorat: (en cas que hi hagi més d'un professor a l'aula)

En aquest cas, com que l'espai és a la secció de baix, hi ha la col·laboradora. La relació que hi ha entre adults és molt bona i tenen molta sintonia. La col·laboradora en molts moments del matí, intervé, també en el joc dels infants.

6. Clima a l'aula: (hi ha un bon ambient, el clima és distès i agradable...)

El clima en aquest grup és una mica més actiu, és a dir, no es respira tanta

calma com en l'altre grup.

3. Altres observacions

1. Fotos: de l'espai, el material, de les relacions dels infants amb l'espai, amb iguals, amb el docent, etc. Sempre hi quan hi hagi el permís.
2. Diari de camp: explicació diària i detallada de les sessions, activitats, sensacions i percepcions que tinc al llarg de la sessió observada, inquietuds, preguntes per reflexionar sobre una idea concreta, etc.

4. Entrevistes

4.1. Models d'entrevistes emprats

L'entrevista

En el meu treball Final de Grau he trobat adient afegir l'entrevista a l'hora de recollir les dades perquè penso que és una bona eina per tal d'aconseguir més informació a l'hora d'expressar els resultats i per donar resposta als objectius del treball. També per tal de poder saber una mica més del personal que treballa a l'*Area Rossa*, quin és el seu rol i quina és la seva opinió/pensament sobre els ítems els quals em baso a investigar. Finalment, també és un recurs adient per tal de realitzar la triangulació de les dades i comparar la realitat observada amb el discurs teòric dels docents.

Així doncs, realitzaré quatre entrevistes, les quals seran personalitzades segons el càrrec que ocupa cada persona dins l'*Area Rossa*. No obstant, hi haurà preguntes que seran igual per a totes les entrevistes perquè són el focus principal del meu Treball Final de Grau. Així doncs, dues de les entrevistes aniran encarades a les mestres que es responsabilitzen dels grups, l'altra a la col·laboradora, per tal de saber quin és el seu rol envers als infants, i per últim, una entrevista a la coordinadora de l'espai.

Entrevista 1: Coordinadora de l'espai.

Com ja saps, sóc aquí per realitzar el meu Treball Final de Grau, en el qual investigo com les característiques dels espais poden influir en l'aprenentatge dels infants. És per això que he trobat adient fer-te una entrevista, per tal de conèixer diversos aspectes en què treballes que fa que siguin tant importants per al desenvolupament dels nens i nenes. Amb aquesta entrevista vull aconseguir saber quina és la teva mirada pedagògica sobre les característiques dels espais i dels materials, com també quina importància té la teva funció com a mestra dins el grup d'infants. D'altra banda, també

m'agradaria que compartissis amb mi diversos punts de vista i opinions que tens en base als espais i materials i com aquests poden influir o no en els aprenentatges dels nens i nenes.

1. Quin és el càrrec que ocupes dins l'Àrea Rossa?
2. Amb quina finalitat es va crear aquest espai educatiu (Àrea Rossa)? Quins objectius pretén aconseguir?
3. Com definiries els espais de l'Àrea Rossa?
4. A qui està destinat aquest espai? Alumnat, famílies, etc.
5. Qui és el responsable d'organitzar els espais i materials de l'Àrea Rossa?
6. Qui és el responsable d'escollir els materials que han d'anar a cada espai concret? Com es fa el procés de selecció d'aquests materials?
7. L'organització dels espais és una decisió que la preneu vosaltres en petit comitè d'escola i perquè voleu o s'han de consensuar amb el *Comune Di Pistoia*?
8. Quina importància té el fet d'organitzar els espais per l'aprenentatge dels infants?
9. Quines característiques hauria de complir un espai per afavorir els aprenentatges dels nens i nenes? Penses, doncs, que els espais de l'Àrea Rossa, compleixen aquestes característiques?
10. El rol del mestre juga un paper molt important a l'hora de portar a terme l'organització d'un espai. En què es basen les teves eleccions a l'hora d'organitzar l'espai? Quins són els criteris que utilitzes per prendre decisions sobre l'espai?
11. S'utilitza el joc com a eina per tal que els infants aprenguin dins els espais de l'Àrea Rossa? De quina manera es fomenta?
12. Les famílies també són un gran motor a l'hora de tirar endavant projectes. Com es consolida aquesta relació? Quina és la relació que s'estableix amb les famílies?

Entrevista 2: Mestres responsables dels grups.

Sóc aquí per realitzar el meu Treball Final de Grau, en el qual investigo com les característiques dels espais poden influir en l'aprenentatge dels infants. És per això que he trobat adient fer-te una entrevista, per tal de conèixer diversos aspectes en què treballes que fa que siguin tant importants per al desenvolupament dels nens i nenes. Amb aquesta entrevista vull aconseguir saber quina és la teva mirada pedagògica sobre les característiques dels espais i dels materials, com també quina importància té la teva funció com a mestra dins el grup d'infants. D'altra banda, també m'agradaria que compartissis amb mi diversos punts de vista i opinions que tens en base als espais i materials.

1. Quin és el càrrec que ocupes dins l'Àrea Rossa?
2. Fa molt de temps que hi treballes? Quin ha estat el teu recorregut professional abans de treballar a l'Àrea Rossa?
3. Quina importància té, per a tu, l'organització d'un l'espai?
4. Com definiries els espais de l'Àrea Rossa?
5. Quina importància té el fet d'organitzar els espais per l'aprenentatge dels infants?
6. Quines característiques hauria de complir un espai per afavorir els aprenentatges dels nens i nenes? Penses doncs, que els espais de l'Àrea Rossa, compleixen aquestes característiques?
7. Qui és el responsable d'escollir els materials que han d'anar a cada espai en concret? Com es fa el procés de selecció d'aquests materials? Penses que els materials han de tenir unes qualitats específiques per tal que els infants aprenguin?
8. El teu rol és molt important i quan s'ha de treballar quan no hi ha els infants, encara ho és més. En quins criteris et bases a l'hora de preparar les sessions de treball? I a l'hora de preparar els espais?
9. Segueix amb el paper del docent, com és la teva intervenció amb els infants? És només d'acompanyament del procés d'aprenentatge de l'infant?

10. A més a més de les hores lectives amb els infants a l'Àrea Rossa, quina és la teva formació? Fas algun curs per tal de renovar-te pedagògicament? En què consisteix?
11. Les famílies també són un gran motor a l'hora de tirar endavant projectes. Quina relació tens amb aquestes? Com es consolida?

Entrevista 3: Col·laboradores.

Com ja saps, sóc aquí per realitzar el meu Treball Final de Grau, en el qual investigo com les característiques dels espais poden influir en l'aprenentatge dels infants. És per això que he trobat adient fer-te una entrevista, per tal de conèixer diversos aspectes en què treballes que fa que siguin tant importants per al desenvolupament dels nens i nenes. Amb aquesta entrevista vull que m'expliquis quina és la teva experiència a l'Àrea Rossa, ja que la teva figura també és molt important, tant per les mestres com per als infants i les seves famílies. D'altra banda, també m'agradaria que compartissis amb mi diversos punts de vista i opinions que tens en base als espais i materials que hi ha a l'Àrea Rossa.

1. Quin és el càrrec que ocupes dins d'aquest espai? Quin és el teu rol?
2. Quin vincle tens amb les mestres? I amb els infants? I amb les seves famílies?
3. Què en penses dels espais de l'Àrea Rossa? Com me'ls definiries?
4. Creus que és important que hi hagi una bona organització dels espais? Per què?

4.2. Transcripció entrevista coordinadora de *l'Areabambini Rossa*

Laura: - buongiorno Anna, come già sai sono qua per faré la mia tesi di laurea che viene a sappare come si organizzano gli spazi per gli apprendimenti dei bambini. Avevamo trovato bello di faré le esperienze delle interviste. Quale è il tuo ruolo dentro l'areabambini rossa?

Anna: - il ruolo è sempre d'educatrice, nello spazio della Casa Degli Orsi con i bambini dai 18 ai 36 mesi, sia nello spazio piccolissimi che è uno spazio di sostegno allà genitorialità per famiglie che hanno bimbi piccolissimi, da zero a 12 mesi. Il mio ruolo è sempre di educatrice, anche nello spazio dei piccoli non è così, sarebbe più o meno un pochino il facilitatore di relazioni di comunicazione.

Laura: - ci sei da tanto tempo.

Anna: - allora, dopo di aver lavorato per 13 anni al Nido sono arrivata qua all'Areabambini Rossa al 2008, quindi un'opportunità che mi ha molto arricchito professionalmente perché lavorare in due spazi così diversi e così anche diversi dalla mia prima esperienza al Nido mi ha molto arricchito. Sono tanti anni che sto qua, però le esperienze gli ho iniziato a diverso tempo, nel senso, al 2008 ho iniziato a lavorare a la casa degli orsi, e poi, due anni dopo, allò spazio piccolissimi.

Laura: - con quale finalità nasce lo spazio dell'Areabambini Rossa?

Anna: - Allora, lo spazio dell'Areabambini Rossa, nasce con la finalità direi molto ampia, perché da un lato, l'Areabambini Rossa nasce per le nuove esigenze che hanno le famiglie e la prima casa degli orsi, al 1987, nasce con lo scopo di offrire una esperienza diversa a quella dal Nido, una esperienza dell'asilonido che non tutte le famiglie avevano voglia di faré, né la necessita, però volevano offrire ai suoi bambini una esperienza di condivisione e socialità con altri bimbi.

Laura: - come definiresti gli spazi dell'area rossa?

Anna: - la prima parola che mi viene in mente è l'idea di calora, poi sicuramente l'accoglienza, anche spazi luminosi, aperti, secondo me sono tre caratteristiche che rispecchia l'identità dell'Areabambini Rossa, spazi che vogliono alle persone ad entraré, a mettersi comode e ad iniziare a parlare.

Laura: - A chi si rivolge questo luogo?

Anna: questo spazio, sia la casa degli orsi che lo spazio piccolissimi, sono spazi che si offrono allà famiglia intera, genitori, bambini, anche tutte quelle figure che sono intorno nella famiglia, anche i nonni. Accettare pure alle babysitter, perchè forma anche parte della realtà del bambino.

Laura: - chi si fa al momento di organizzare gli spazi e i materiali?

Anna: allora, questa è una domanda bella e molto complessa, perchè direi che bisogna capire che cosa dobbiamo faré con quel spazio e a chi è destinato, a punto se questo spazio è destinato alle famiglie, agli adulti e anche ai bambini, ci devono sentiré comodí tutti due, nel senso, se abbiamo delle poltroncine piccole per i bambini ci dovranno essere anche delle poltroncine grandi per gli adulti. Sia nella casa degli orsi anche allò spazio piccolissimi. Quindi quando si pensa ad organizzare uno spazio dobbiamo pensaré allà nostra utenza, anche gli arredi devono rispechiare le esigenze dei bambini anche degli adulti insieme. Chiaramente poi si pensiamo allà casa degli orsi e poi allò spazio piccolissimi pensiamo ad uno spazio che deve essere fruibile per il bambino, materiali messi allà sua portata, arredi chiaramente a sua misura dove tutto è raggiungibile, anche c'è uno spazio del noi dove possiamo giocare insieme ma c'è anche uno spazio dove ci posso essere solo io, quindi anche luoghi dove il bambino possa isolarsi ed stare da solo oppure con un solo amico. Quindi piccole sedute magari col·locate in un angolo. Ci deve essere anche lo spazio del mio, del personale, la mia scaolina, la mia cestina, quindi è importante anche per rafforzare l'identità del bambino che non deve essere smarrita in un posto come è l'Areabambini Rossa. parlando un pochino anche sui materiali, dobbiamo proporre materiali che sviluppano l'apprendimento nei bambini che sollecitano un apprendimento. Giochi posti nello stesso luogo, suddivisi anche come dimensioni e col·locharlo in uno spazio divertente per un bambino, che attrae al bambino. Esempio: sassi colorati in un contenuto trasparente. Accorgimenti che bisogna tenere conto per organizzare uno spazio. Ora mi viene in mente anche gli scaffali piu alti, che secondo me ci devono essere perchè ci sono delle cose, giocare con gli acquarelle, lasciarli allà sua portata, non peremerebbe che loro si creassero lo spazio gusto per potergli usare quindi è giusto che siano collocato piu alti quindi per Potter chiedere all'adulto e che questo sia quello che decidí. Nel momento giusto, se si può colorare. Direi anche che il fatto di stare in alto, creano la curiosita e il sollecito del bambino, e

dopo chiedono quando lo possiamo usare? Le cose in alto non sono cose proibite, sono soce speciali che devono venir usate in mommenti speciali. Uno spazio ben predisposto ti aiuta a sostenere ai bambini nel suo percorso di apprendimento.

Laura: - come si fa il processo di selezioni di questi matteriali? In che mommento si decidí di prendere una pedana di legno e non di plàstica?

Anna: - noi privilegiamo matteriali di origine naturale perché a mio avviso trasmettono anche piu calore e una scelta ètica, anche perchè, secondo me, il legno è una cosa piu vicina a la natura umana che invece la plàstica, quindi sicuramente ad un bambino trasmette molto di piu, sollecita molto di piu l'atenzione del bambino. Giocare con un trennino in legno e molto piu stimolante che giocare con un trennino di plàstica, propio anche a livello motorio, quando lo prendi in mano, il legno ti trasmette gia una cosa diversa e questo un bambino lo percepisce. D'altro lato, diré che la plàstica anche la usiamo, le palette che utilizziamo nella sabia sono di plàstica però sono sempre materiale di recupero, nel senso sono cose che avevamo a casa che gli abbiamo dato una seconda vita, e questo è anche importante farlo capire ai bambini, anzi, loro lo capiscono perché sono cose che loro gli vedono a casa.

Laura: - l'organizzazione degli spazi e una decisione che la fate voi come educatrici ?

Anna: - allora gli spazi come noi gli organizziamo anche che che cosa ci mettiamo dentro è pure una decisione solo nostra, delle educatrici, e una scelta dell'equip che sta lavorando in quel luogo. Però abbiamo l'approvazione della coordinadora pedagògica. Però direi che c'è molta loberta con questo di allestire lo spazio come vogliamo sempre riguardando che sia uno spazio pedagogico quindi in questo noi abbiamo molta liberta. Poi sai li spazi cambiano, comunque gli spazi sono luoghi di vita, penso che gli spazi non devono rimanere sempre uguali. I bambini ti impongono di cambiare gli spazi, percé tu come insegnante lo vedi nel momento in cui loro hanno esaurito le possibilitá d'esplorare quel intorno d'apprendimento legato a quel luogo, quindi c'è bisogno che le insegnanti ripensano a quel luogo, non cambiandolo del tutto perche il bambino si sentirebbe perso, ma capire quale cosa si deve cambiare perchè ci sia un percorso nell'apprendimento del bambino.

Laura: - come dovrebbero essere gli spazi perfetti perché un bambino possa apprendere?

Anna: - direi primamente non troppo piano di cose perché questo porterebbe al bambino ad essere trastornato, un luogo anche direi avere le giuste cose, nella giusta misura e nella giusta quantità, non ci deve essere un gioco per ciascuno perché i bambini non vengono a giocare da soli, ma anche non ci devono essere pochi giochi perché questo alimenterebbe i conflitti. Che sono naturali i conflitti perché ti fanno capire quale è il tuo turno e quanto devi aspettare, ma non deve essere sempre. Devono anche essere bilanciati di quantità prevedere una quantità giusta degli oggetti non troppi e non troppo pochi, catalogati, predisposti sempre nello stesso modo, per i bambini è importante perché per loro è rassicurante, perché io trovo quel gioco sempre nello stesso posto e poi gli posso trasportare però è importante che il bambino lo trova sempre nello stesso posto. Anche direi che uno spazio deve essere bello, che ci siano immagini dove il bambino possa vedere cosa accade in quel luogo dove lui abita. A Pistoia noi abbiamo molta considerazione alla documentazione, avere delle belle foto dei bambini che giocano insieme, fa capire al bambino che quel luogo è per lui, che potrà giocare e potrà divertirsi insieme a tanti altri bambini

Laura: - quali sono le strategie per fomentare il gioco, che è l'attività fondamentale per l'apprendimento?

Anna: - direi che all'interno dei nostri spazi, il gioco è una cosa che ci accompagna durante tutta la giornata. Per me il gioco è una cosa che accompagna le esperienze dei bambini sempre, dal momento in cui apriamo la porta nella mattina e parliamo con le sue famiglie, inizia già il gioco, quindi il gioco è quello strumento che noi forniamo ai bambini per apprendere. L'elemento giocoso è l'elemento che più aiuta al bambino ad apprendere però ti ripeto, non è una cosa legata ad un momento preciso.

Il gioco crea apprendimento cognitivo ma pure un apprendimento relazionale. Ogni momento è il momento giusto per sostenere il gioco del bambino perché per lui è apprendimento anche quando ti può sembrare che non è un momento di gioco.

Laura: - finalmente, si sa che le famiglie sono un motore principale per questo spazio, non solo per portare nuove esperienze anche per quelle che sono già

iniziate da voi educatrici, quindi vorrei sapere come si arricchisce questa relazione e anche le relazione che si stabiliscano tra loro?

Anna: - allora, tu Laura lo sai bene, e qualcosa in cui noi lavoriamo tanto, il legame con le famiglie e anche tra le famiglie perchè quello che a noi ci piace sottolineare che il nostro scopo non è soltanto quello di creare legami con le famiglie ma anche che tra loro ci sia una relazione. Questo è l'obiettivo più alto che possiamo raggiungere. Abbiamo strategie anche perchè con gli anni abbiamo visto che c'era bisogno di fare più formazioni su questo e le abbiamo fatte. Abbiamo delle strategie, anche con l'esperienza. Il primo step direi che sarebbe creare un legame con la famiglia, quindi creare un legame di fiducia, creare un legame d'affetto, e questo solo si può creare proponendo delle occasioni. Più occasioni creammo, più creammo questo legame con le famiglie. Perché non è la famiglia che non vuole partecipare, è chiaro, sei tu come struttura educativa come portarle a partecipare, quindi il nostro obiettivo è stato quello negli ultimi anni di capire quali erano le migliori strategie affinché una famiglia partecipasse in piano e avesse piacere di partecipare perché il motore che muove tutto è la piacevolezza, il sapere che qui ci può stare bene insieme quindi bisogna creare delle situazioni piacevoli. Per creare queste opportunità, dobbiamo anche essere flessibili, nel senso, sappiamo che i genitori lavorano, quindi creare delle occasioni non solo nel pomeriggio, ma anche durante tutta la serata, così loro, potranno scegliere quando venire.

4.3. Transcripció entrevistes de les mestres de *l'Areabambini Rossa*

a) Entrevista Sara

Laura: - come già sai sono qua per faré la mia tesi e nella quale investigo come le caratteristiche degli spazi possono influire nell'apprendimento dei bambini. E per questo che ho pensato che sarebbe importante faré delle interviste con voi e per conoscere diversi aspetti nei quali voi lavorate che fanno che i bambini possono apprendere nella maniera in cui apprendono. Quindi mi piacerebbe iniziare con una domanda semplice: qual è il tuo ruolo nell'area rossa?

Sara: - allora il mio ruolo nell'area rossa è educativo, io sono una educatrice quindi una insegnante. Non è che ci lavoro da tanto all'area rossa solo da 4 anni. Però il mio percorso professionale dura da 39 anni ormai. Io ho iniziato nell'asilo Nido, quindi la mia formazione primaria è stata nel Nido. Io ho un titolo di Studio come maestra in più però con una laurea di assistente sociale quindi un campo completamente diverso. Quindi io entro nel Nido lavoro diversi anni nel Nido in via dei salici uno dei primi nidi aperti a Pistoia successivamente con un progetto specifico insieme a due colleghe apriamo un'altro piccolo Nido che è l'arcobaleno e rimango lì fino al '99, dopo di che chiedo un trasferimento nella scuola dell'infanzia perché per problemi organizzativi questo trasferimento mi è stato possibile di farlo e ho lavorato allà filastrocca per 14 anni, quindi la mia formazione parte dal Nido e come dici tu si completa nella scuola dell'infanzia perché ho avuto l'opportunità e la fortuna di lavorare con delle colleghe molto molto brave. Dopo di che mi sono resa conto un po' negli ultimi anni del mio lavoro allà filastrocca che le famiglie avevano bisogno di un accompagnamento un pochino diverso nel senso che le vedevo un pochino di più in sofferenza, non riuscivo bene a capire che cosa mi stesse sfuggendo e mi fu offerta la possibilità di venire all'area rossa e siccome sapevo questo spazio molto dedica attenzione alle famiglie l'ho colto, ho fatto un colloquio e sono arrivata all'area.

Laura: - secondo te quale importanza ha l'organizzazione dello spazio educativo?

Sara: - tantissimo perché non si può solo abbozzare degli spazi per i bambini. Io tra l'altro come ti dicevo prima avendo lavorato per tanti anni nella scuola dell'infanzia la filastrocca, non so se l'hai vista o avrai l'opportunità di vederla è organizzata con degli spazi molto definiti ovviamente accoglie altre età di bambini però all'area rossa io ho trovato questa attenzione proprio per l'organizzazione degli spazi per la scelta di materiale e quindi lo trovo fondamentalmente importante, sia per il bambino che per l'educatore, per l'adulto.

Laura: allora, come definiresti gli spazi dell'area rossa?

Stefi: adeguatissimi, pensati, studiati, anche rinnovati e attenti alle esigenze dei bambini .

Laura: - okay, pensi anche per esempio che come hai detto prima che le famiglie sono molto importanti, secondo loro se ci fosse qualche problema, potrebbero anche aiutare a fare queste rinnovazioni degli spazi?

Sara: - allora senti, io credo che gli incontri con le famiglie è importantissimo. Rispetto ad una tua proposta di suggerimento di rinnovarli penso che sia più responsabilità dell'educatrice perché conosce ai bambini, anche le esigenze dei bambini poi questo è uno spazio molto particolare, i bambini di anno in anno cambiano, c'è la famiglia ha un ruolo, ma un altro ruolo rispetto alla decisione se fare o non fare determinati spazi.

Laura: - per esempio, da noi è diverso, nel senso penso che per parte vostra si potrebbero fare queste cose, queste decisioni, nel senso molte volte da noi i genitori non capiscono perché l'educatrice ha fatto in quel modo ma neanche l'educatrice sta lì a sentire cosa vogliono o di cosa hanno bisogno le famiglie.

Sara: - allora, alcuni suggerimenti ci possono anche venire dalle famiglie, dai genitori, e noi li accogliamo anche e se ne fa tesoro capisci? Però non è che ti danno, non è che noi cerchiamo anche dei suggerimenti dei genitori, magari un aiuto se vogliamo rivedere uno spazio però non è poi una decisione solamente sua.

Laura: - che importanza ha il fatto di organizzare gli spazi per l'apprendimento dei bambini?

Sara: - ma è fondamentale perché ad un bambino non lo puoi mettere in una scatola vuota, è fondamentale darle del materiale ma anche semplice però pensato che possa aiutare a quel bambino in un percorso di crescita, quindi io

non sono per tanti materiali e te lo vedi anche all'area sono quei due o tre spazi ben organizzati e sempre riordinati questo è fondamentale, poi non sono per l'abbondanza di tanti materiali devo dirti una cosa ho visitato con molto interesse a proposito di materiali, una scuola in bologna, una scuola particolare, una scuola che aveva Nido e scuola dell'infanzia. La scelta dei coordinatori della scuola era quella di togliere tutto il materiale strutturato, c'è bambole, animali, ed introdurre materiale più semplice, meno strutturato quindi non trovavi incastri, costruzioni di legno. Mi ha colpito molto quella scuola perché una scuola per altro bellissima eh, molto bella, però mi ha colpito molto il fatto che si fossero sottratti materiali strutturati per introdurre cose più semplici, per esempio nell'angolo della cucina, del gioco simbolico i bambini avevano pentolini, cucchiai di legno, poche cose mi ha colpito veramente tanto mi ha fatto pensare all'importanza e all'attenzione che l'educatore deve avere rispetto agli spazi che andiamo a proporre, a volte si pensa che spazi ricchi ricchi di materiale daranno più frutti, ma invece non è sempre così.

Laura: - allora, pensi che gli spazi dell'area rossa raggiungono le caratteristiche giuste proprio perché i bambini si possano sviluppare.

Sara: - sì, sicuramente sì, ora per esempio siamo un attimino a riflettere sopra lo spazio del travaso perché i bambini tendono, come tu hai visto per esempio a portare la sabbia un po' dovunque quindi ci siamo posti il problema di come supportare i bambini questo ecco perché la costruzione di queste altre due scatole di legno che con qui si prevede un gioco ulteriore di travaso al tavolo. E siamo nella idea di cambiare, ampliare proprio la vasca del travaso. E questo ce lo suggeriscono i bambini

Laura: - sì, infatti in quello che fanno

Sara: - per come la utilizzano, sì

Laura: - e come lo decidete voi a l'ora di scegliere qualche materiale, c'è un responsabile che lo fa?

Sara: - non c'è un responsabile, tu l'hai visto Laura la scelta è fatta insieme perché ognuna di noi osserva il proprio gruppo e capisce come si muove un bambino e quali sono le esigenze di quel gruppo di bambini e quindi confrontandoci si arriva diciamo ad una idea unica da mettere, d'attuare. Poi magari, non so io posso avere più in mano l'aspetto creativo, c'è l'aspetto

artistico e piu mio, lo vedi delle tante cose che facció però questo mio sapere si confronta sempre s'integra sempre con il sapere delle mie colleghe.

Laura: - avete un processo di selezione di materiali?

Sara: - a volte si, nel senso , si come lo scegliamo noi e chiaro rispetto ad un altra gamma di materiali che ci propongono, facciamo anche noi la selezione senno partiamo gia con l'idea di che cosa acquistare o di che cosa mettere in quello spazio piuttosto che un'altra cosa, però vedi, i materiali sono semplice e poco strutturati

Laura: - si però hanno delle qualitat specifiche

Sara: - hanno della qualitat e delle caratteristiche che rispondono a quello che i bambini ti chiedono ma anche all'obiettivo che noi abbiamo da raggiungere

Laura: - per esempio, si dovete compraré un passeggino e c'e ne uno di plàstica ed uno di legno sicuramente prenderete quello di legno.

Sara: - si si c'è chiaro che poi la scelta del materiale e anche importante anche per come è fatto l'oggetto. Un passeggino di legno ci piace di piu rispetto ad uno piu commerciale che magari con l'utilizzo che ci fanno i bambini si possono sciappare te poi lo vedi l'attenzione che c'è anche in tutti questi spazi che sono spazi pensati anni fa non è che ogni anno cambiano hai visto però vengono arricchiti ovviamente.

Laura: - anche secundo me penso che il fatto che i bambini lo sanno che le cose si devono trattare per bene. Questo è anche molto importante

Sara: - infatti, e sai come passa questo messaggio? Questo messaggio passa anche attraverso il faré dell'aduto perché se l'aduto e una persona che poi, riordina i giochi il bambino lo vede quindi ora e molto piccolo lo vedi no, se invita al bambino a riordinare anche i giochi sono piccoli, insomma poche cose riescono a faré però il fatto di edere che tu hai atenzione per quel gioco per quel oggetto e quel oggetto i bambini lo ritrovano sempre nello stesso posto quindi il fatto de vedere lo spazio organizzato sempre, anche come la settimana precedente, aiuta molto ai bambini ad orientarsi.

Laura: - anche penso ad organizzarsi loro stessi

Sara: - certo, anche a loro stessi. Nella scuola dell'infanzia il passo successivo quale è ? che gli spazi cosi ben organizzati, alcuni si organizzano propio con i bambini e quindi rimangono cosi ma poi il bambino è investito in prima persona a riordinare quello spazio li.

Laura: - capito. Pensi che i materiali devono avere delle qualitat específique perché i bambini possono apprendere?

Sara: - certo, si,

Laura: - il tuo ruolo è molto importante quindi quando lavori senza i bambini ancora lo è di piu, c'è tanto da faré in cosa ti referisci a l'ora d'organizzare una giornata

Sara: - allora te hai visto noi quando accogliamo i bambini siamo gia suddivise nel sotto grupo e gia sappiamo giornalmente quale è lo spazio che andiamo ad osufruire quindi gia questo ci aiuta nella organizzazione della giornata e diciamo che conoscendo il mio gruppo di bambini se per esempio io sono sui o gia ricordo quello che i bambini avevano fatto la volta precedente quindi se loro riprendono quel tipo di attività io gli sostengo in quel gioco li quindi diciamo che il lavoro preparatorio e di riflettere insieme alle mie colleghe a fine giornata quale è stato non so se mi so spiegare laura quale è stato l'attività che loro hanno svolto prevalentemente per ché io so che la volta successiva aiutero ai bambini a tiraré piu fuori quello che stavano facendo. Ovviamente sai che c'è un progetto di lavoro che noi, ora soppratutto finita la parte d'inserimento che da noi dura piu tempo l'attenxione va su la lettura dei libri e tutto quello che ha comportato il lavoro su questo tema. Quindi c'è gia una programmazione dove noi stiamo dentro.

Laura: - si io con questa domanda mi referia piu allla giornata allò svolgimento della giornata

Sara: - però te lo vedi che ha dei tempi la giornata, nel senso l'accoglienza, la colazione, un momento in cui ancora stiamo tutti insieme e un momento in cui ci dividiamo per poi tornaré ad stare insieme. E chiaro che all'interno del gruppo ognuna di noi ha delle variabili e dei rituali che noi proponiamo io per esempio non so, ti posso diré questo, il mio rituale un po a fine mattinata e un po di reuniré i bambini insieme se siamo su ci mettiamo su lo scalino di leegno e prima di dare il kiko che tu hai visto una cosa che è comune a tutti i gruppi noi cantiamo due canzoni quelle sangiscono il tempo che è l'ora di scendere giu o di riunione con l'altro gruppo e che tra poco arrivera la mamma e si cantano prima di avere il kiko quindi questo e un altro, non so se e questo anche quello che volevi sappare

Laura: - il fatto che te dai i kiki ai bambini della deborak o lei da i kiki ai tuoi bimbi sicuramente chiederebbero le canzoncine

Sara: - magari si oppure se l'aspettono in qualche modo capito? Io vedo che dare dei rituali ai bambini è molto importante perché gli fa stare anche dentro una cornice di sicurezza perché gli scandisce il tempo. È importante per questa fascia di età che diciamo è la più grande del Nido ma è altrettanto importante con i bambini nella fascia 3-6. È fondamentale una cosa che guarda sembra banale ma è importante e quella di non interrompere l'attività di un bambino, se un bambino sta giocando e siamo arrivati più o meno a l'ora del cambio non c'è bisogno di fermarlo in quello che sta facendo ma anticipare quello che verrà, per esempio: tra un attimino si va a tavola, tra un pochino cantiamo la canzone c'è avvertire il bambino che quel tempo sta per finire. Questo sembra banale ma è fondamentale.

Laura: - e al momento di sistemare e preparare gli spazi e quello che già abbiamo detto un pochino si dipende anche di sicuramente delle esigenze del bambino.

Sara: - io sempre cerco di andare dietro un pochino io come la deborak che la nocciolina. Tu vedi che qua con i bambini della casa degli orsi non facciamo delle attività veramente strutturate, non è che ci mettiamo al tavolo a tagliare dipingere, etc. Io ho visto per esempio nella scorsa settimana che il mio gruppo che era numericamente contenuto erano un pochino più agitati si soffermavano meno sui giochi sulle attività sulla manipolazione sulle cose che fanno normalmente. Allora ho ritenuto opportuno che con un numero così piccolo potessi intraprendere con loro cosa che proporre a loro cosa che non aveva mai fatto la pittura con i colori. Gli ho anticipato gli ho detto ora faremo una cosa molto speciale si mette un foglio grande grande e poi dipingiamo però gli ho spiegato non si dipingerà con il pennello ma con le mani e gli ho dato i colori a dito effettivamente mi sono resa conto di quanto quella semplicissima attività è stata in quel momento molto agrodante per i bambini perché si sono soffermati e sono rimasti un bel po' di tempo a dipingere con le mani. In quel momento lì, io magari poteva avere anche avuto un'altra idea però mi sono resa conto che introdurre un elemento nuovo o qualcosa che loro non avevano mai fatto ma che non fosse molto complicata con acqua pennelli, poteva essere la soluzione giusta. Io poi dopo queste pitture gli ho confezionate a biglietti e

dopo loro gli hanno regalati ai genitori quindi c'è stato anche un preseguimento di questa attività, non è caduta nelle

Laura: - finalmente già, le ultime domane, seguendo sempre con il ruolo dell'adulto come è il tuo intervento con i bambini?

Sara: - allora io cerco per quello che mi è possibile di essere una osservatrice di quello che i bambini fanno però è chiaro che ci sono dei momenti in cui devo intervenire. Nei momenti per esempio quando ci sono tensione tra bambini, dei litigi allora in quel momento cerco di ovviamente intervenire prima spiegando se è possibile e poi anche un pochino richiamando all'ordine tra virgolette richiamando un pochino questi bambini a certe responsabilità però sempre prima spiegando con le parole. Quello che sta venendo e di come io non sono contenta di quello sta facendo. A volte l'intervento è un pochino più tempestivo ero bisogna sempre trovare e di dare una spiegazione ai bambini, mai di dirgli un no secco o di alzare molto la voce ecco ma di avere sempre quello tono in abbastanza rassicurante e poi. E spiegare con le parole perché è importante

Laura: - e anche ho visto che tutte voi giocate con i bambini

Sara: - sì, questo è fondamentale data l'età dei bambini ti mettono nel tuo gioco ti inglobano in quel gioco quindi sei un osservatore di quello che fa ma nello stesso tempo quando vedi che è importante quel gioco per quel gruppo di bambini lo sostieni e spesso lo sostieni inserendoti nel gioco quando ti vogliono. A volte però magari non ti vogliono eh però questo sì, è osservare essere la regista ma nello stesso tempo essere un'interprete insieme a loro senza sopraffare senza essere troppo direttivo è un po' difficile spiegarlo, secondo me è qualcosa che si acquista con l'esperienza degli anni.

Laura: - e secondo te è importante il fatto di partecipare in questo gioco?

Sara: - sì, secondo me sì, perché è anche divertente e ti fa conoscere ai bambini, poi a volte rimangono così stupiti e a volte si lasciano molto andare. Però senza dimenticare poi quale è il tuo ruolo eh

Laura: - sì eh certo. E quale è la tua formazione in più? Nel senso segui qualche formazione per rinnovarti pedagogicamente?

Sara: - sì i corsi che ci propongono negli anni passati erano moltissimi quindi ognuna di noi poi sceglie il filone che gli interessava di più. Io da sempre seguo più l'aspetto creativo ho fatto questi percorsi molto belli con Patrizia Minichelli e riferiti anche alle iniziative che poi si sono fatte sul giardino però

anche ultimamente ho seguito degli incontri programmati di ricerca con la dottoressa musatti dopo tantissimi anni che non facevo piu mi sono di nuovo avvicinata in una cosa un pochino piu scientifica ecco, menno creativa, però diciamo che a me piace molto coltivare questa creativitat perche serve a una ricaduta molto forte, non solo nello spazio fisico dove lavoro ma anche con i bambini.

Laura: - e ora si, finalmente le famiglie anche si sa che sono un motore per tiraré fuori o nuove sperienze oppure esperienze che voi pensate che sono importante da seguiré. Come si fortifica questa relazione?

Sara: - tu l'hai vista laura, per noi la relazione con le famiglie è fondamentale perchè questo è uno spazio educativo particolare dove noi vediamo i bambini due volte a settimana quindi il primo forte rapporto da vedere e da stabilire e con la famiglia e di fiducia e di rapporto.

b) Entrevista Marta

Laura: - come gia sai, sono qual per lavorare sulla mia tesi di laurea.....

Ho trovato oportuno di farvi una intervista perche il vostro ruole e molto importante e anche quello che fate. Allora, potevamo iniziare con la prima domanda che è quale è il tuo ruolo nell'area rossa?

Marta: - allora, io sono una educatrice dell'area rossa, una delle 3 educatrici dell'area rossa e ormai tu l'ho hai visto, qui non c'è nessuno che ha un ruolo sopra gli altri, siamo tutte 3 educatrici con le stesse mansioni poi ognuna di noi poi si occupa di qualcosa. Allora, ma io lavora qua nell'area rossa da settembre 2016 e prima d'iniziare all'arearossa ho lavorato in altri servizi educativi dell comune di pistoia e per tre anni pure in un altro comune, a Forenze. Allora, come tu hai visto nel tuo tiroccinio qua a Pistoia, per noi l'organizzazione dello spazio è fondamentale. Allora, come si diceva, tu hai capito quanta importanza venga data a l'organizzazione dello spazio educativo perché l'organizzazione dello spazio, questo è anche un mio pensiero, svolge un ruolo determinante nell'apprendimento dei bambini, una organizzazione di uno spazio confusa crea, sul tanto, confusione perché si tu porti bambini all'interno de uno spazio in cui c'e anche grande abbondanza di materiali però non esiste una careterizzazione degli spazi i bambini non capiscono quello che è quello che si puo faré in quel

spazio. Lo spazio non parla ai bambini ma da tanti messaggi a volte anche in contrasto tra loro, e questo genera grande confusione ed el resto uno spazio mal organizzato e non pensato, per me, insegnate, diventa difficilissimo dar vivere e da gestire perché é sono io la prima a non avere idea di cosa posso faré in quel spazio con il mio gruppi di bambini quindi, è fondamentale organizzare lo spazio pensando a come i bambini e io insieme a loro posso poi vivere e godere a piene di tutte le possibilita che lo spazio mi offre. Gli spazi dell'area rossa, tu lo vedi, sono spazi oltre che da un punto di vista estetico veramente belli, perché c'è tanta luce, perché intorno abbiamo il verde e questo crea un ambiente bello ed accogliente, ma e anche uno spazio pensato per il tipo di servizio che noi vogliamo dare ai nostri bambini perché all area rossa, i bambini non vengono tutti i giorni, quindi non si trata di dare a loro di offrire a loro degli spazi in cui svolgere esperienze che abbiano un carattere continuativo come si fa, invece, al Nido. Qui i bambini vengono con altre finalità. Il nostro primo obiettivo è quello di partendo da bambini che non hanno esperienze di una comunità di vita sociale tra bambini, riuscire ad arrivare in fondo del nostro percoso con un gruppo di bambini che hanno capito quanto può essere bello, quanto ci puo essere di piacere, nel condividere la sperienza non con tutti ma con altri bambini e allora si creano nello spazio punti di aggregazione, occasioni di gioco in cui possono nascere comunque tra i bambini, anche dei piccoli rituali di gioco come ora si vede che stanno nascendo perché si vede che quando arrivano i bambini nella mattina ci sono sempre quelli che vanno a giocare con la sabia, c'è un gruppo che va a giocare sulla pedana con le macchinine, quindi le proposte sono chiare. Loro hanno a disposizione i loro giochi e i loro materiali senza che si soprapongono, e questo secundo me, è un gran risultato, poi lo sto vivendo per la prima volta, quindi è anche per me una scoperta però ecco resta il fatto che è fondamentale organizzare gli spazzi per permettere ai bambini di vivere un'esperienza che abbia un senso.

Laura: - se dovresti definire gli spazi dell'area rossa con parole, come gli definiresti?

Marta: - allora, gli spazi dell'area rossa sono spazi intelligenti, pensati per il tipo di servizio che le famiglie cercano all'area rossa perché sono spazi facilmente fruibili da un grupo di bambini che frequenta due volte la settimana e spazzi che

parlano ai bambini in cui loro sanno nel momento in cui arrivano e quali, che cosa offre a loro l'area rossa e quindi hanno la possibilità di trovare nell'ambiente proposte di gioco interessanti, accattivanti, sono spazi che parlano un linguaggio chiaro e io penso che questo sia fondamentale per loro e poi sono spazi accoglienti perché danno anche la possibilità ai bambini che non sono subito disponibili ad entrare in un gioco, in una realtà di relazione, anche di fermarsi a guardare di non entrare subito nelle diverse proposte, come la pedana, il tappeto a leggere dei libri anche insieme alla mamma nei primi giorni dell'inserimento, e poi appunto, come ti dicevo prima, sono spazi belli proprio che hanno un valore estetico alto e sono spazi in cui la presenza dei bambini e delle famiglie è vera e reale perché la documentazione che c'è nelle pareti, racconta anche ai genitori che arrivano per la prima volta cosa si fa in quello spazio che tipo di linguaggio parla lo spazio e chi sono anche le persone che lo abitano e che l'hanno pensato in quel modo lì, quindi penso che questo serva anche per comunicare in subito in maniera molto efficace, c'è a chi arriva per la prima volta, l'identità di questo spazio.

Laura: - pensi che gli spazi dell'area rossa raggiungano queste caratteristiche per un apprendimento per i bambini?

Marta: - io penso proprio di sì nel senso, penso che questi spazi favoriscano lo sviluppo dei bambini senza pensare tanto all'aspetto cognitivo dello sviluppo dei bambini, c'è senza pensare esclusivamente all'aspetto cognitivo perché ormai si sa che l'apprendimento nei bambini così piccoli avviene all'interno di una relazione, di una relazione che deve essere ricca, che deve essere gratificante per loro e quello che secondo me si fa nell'area rossa e che è fondamentale è cercare di creare fin dall'inizio una relazione vera, una relazione con i bambini calda, affettuosa con i bambini e questo lo puoi fare perché quest'ospazio crea le condizioni per farlo. Perché come ti dicevo prima è uno spazio che ti accoglie perché è uno spazio che parla, che parla anche al cuore delle persone, non soltanto alla testa, delle persone, quindi dei bambini e degli adulti che arrivano nello spazio dell'area rossa.

Laura: - i responsabili della scelta dei materiali?

Marta: - i materiali vengono ora io, quel che è qui io l'ho trovato quindi non so, però ti posso dire che non c'è un responsabile proprio che si occupa di fare acquisti per l'area rossa, tanto il materiale viene anche dal lavoro delle famiglie

e questo lo rende ancora più prezioso e poi comunque il materiale che tu trovi dentro un servizio e anche il frutto della storia di quel servizio perché alcune cose sono qui da tanto e che ognuna di noi poi abbia portato penso soprattutto alle colleghe che son qui da tanto un pezzo della propria storia dentro il servizio penso, Deborah ha portato qualcosa che veniva dal servizio in cui ha lavorato, la Stefania ha portato dalla sua esperienza tutta la ricchezza che riesce a produrre insieme alle nonne, e la Pina nel suo laboratorio e il materiale poi viene comprato e rinnovato dopo un confronto fra tutte e tre. Hai visto stamattina ho portato le valigiette che ho comprato perché c'erano rotte, allora li abbiamo cercati, ho mandato la foto per WhatsApp, vi piacciono queste .. quindi la scelta dei materiali è sempre e il frutto sì un pensiero collettivo. Si confronta, se ne parla e si decide insieme.

Laura: - pensi che i materiali devono avere delle qualità specifiche perché i bambini possono apprendere.?

Marta: - assolutamente sì, devono essere materiali che provano nel bambino degli stimoli ma che non siano eccessivamente stimolanti, nel senso penso a tutti quei materiali che di solito si collegano all'idea di bambino no? Le cose che suonano. Penso siano le cose più brutte, più sbagliate che tu puoi offrire a un bambino e qui dentro, infatti non c'è niente di questo. Ci sono anche materiali molto semplici come la costruzione di legno, oppure materiali naturali come i sassi le conchiglie, la sabbia, quindi materiali che sollecitano la riflessione la curiosità la voglia di giocare dei bambini senza essere invasivi, senza produrre un sovraccarico di stimoli che poi i bambini non sanno gestire e anzi che stancano ai bambini, se tu vedi ai bambini come giocano nella sabbia, riescono a giocare con la sabbia per dei tempi molto lunghi perché insomma dei tempi di attenzione dei bambini a questa età non sono così lunghi senza stancarsi senza annoiarsi quindi questo ti dimostra comunque i materiali naturali come può essere anche uscendo fuori con il fango o la terra, l'erba sono quelli che poi davvero arricchiscono e creano occasioni di riflessioni e stimolano l'immaginazione e la creatività dei bambini molto più rispetto a materiali più strutturati che però quando poi tu gli provi con i bambini, sono un po' lasciano poco spazio nella creatività, quindi creano situazioni di gioco che poi si esauriscono molto velocemente. E penso che poi si trovano in molti servizi quei giochi che si danno ai bambini per infilare, quei bottoni di plastica, se tu ti metti in un tavolo,

ioi ho provato in altre esperienze lavorative che ho avuto e questi materiali venivano comprati e venivano usati, il gioco finisce subito, lo stesso gioco lo fai anche facendo cadere dei sassolini dentro ad un collo de una botiglia che tu hai tagliato però è un altro tipo di gioco perche poi quei sassolini li nascondi dentro la sabia e poi costruisci la montagna, costruisci la galleria, ... quindi i materiali non strutturati danno la possibilita d'inventare, di crearé e questa e secundo me quella di qui i bambini hanno bisogno.

Laura: - cambiando un pochino di tematicha, il tuo ruolo è molto importante quindi quando lavori quando non ci sono i bambini ancora lo è di piu, in cosa ti referisci al momento di organizzare le tue giornate di lavoro? Anche le tue riflessione che fai

Marta: - è chiaro che quando te inizi, quando parte l'anno educativo e cominci con un nuovo gruppo di bambini hai comunque le tue certezze, hai quel materiale con cui gia hai sperimentato con i gruppi degli anni precedenti e che sai que comunque con i bambini hanno eficàcia, tipo appunto, la sabia, poi però comincia un nuovo percorso arriva u nuovo gruppo di bambini e tuto viene novamente messo allà prova perché non tutti i bambini e non tutti i gruppi hanno grazie al cielo, perché senno , hanno gli stessi bisogni, hanno lo stesso modo do giocare, hanno lo stesso appocio alle proposte di gioco che tu gli offri, senza contaré i lfatto che poi ci sono tra bambino e bambino delle differenze enormi. E questo ti obbliga a riflettere ogni volta su quello che tu vuoi faré. Devi offrire ai bambine delle proposte che siano adeguate al loro modo di stare in quel spazio. Te hai conosciuto ai bambini del mio gruppo, hai visto che per esempio proporre a loro la lettura non ha molto senso, perché comunque è una sperienza che loro ancora non riescono almeno non tutti, a gestire perché per loro estaré seduti ad ascoltare o anche a guardaré delle imagine insieme a me, è una cosa che a loro propio non piace, non ci possono stare, la sua attenzione non riesce a concentrarsi a quella cosa li, per lo menno in gruppo. Poi individualmente si, però il mio obiettivo è crearé dei momenti in cui si riesca a faré qualcosa, non tutti insieme perché è impossibilie ma a coinvolgere comunque una proposta il maggior numero di bambini possibile e quindi anche si a me piace tantissimo leggere ai bambini e guardaré con loro gli albumi illustrati che mi sembra bellissimo però, con il mio gruppo non è una cosa che da buoni risultati, mentre ho pottuto vedere che stando insieme a loro che nel

corso dei mesi la loro capacita di stare seduti in piedi o come loro vogliono, comunque ha lavorare con dei materiale che siano per esempio la sabia i sassi o gli acquarelli, che io ho provato a faré ieri, perche è stato una esperimento diventa una cosa che da sempre piu soddisfazione perché non ostante la loro requetezza perché sono tutti da un punto di vista motorio veramente irequeti , hanno bisogno di cambiare spesso posizione, si alzano, di scaricarsi si, però ora quando io propongo di fare qualce attivita in cui è coinvolta la loro presenza loro sono felicissimi, ieri carlotta mi ha detto sisisis io sono felice vogli dipingere e tutti siamo stati li nel tavolo senza problemi propio, quant o loro hanno voluto, hanno rovesciato l'acqua, hanno dipinto con le mani, si sono dipinti tutti a dosso, però sono stati bene è stata una bella sperienza. Quindi tu devi, quello che io cerco di faré e di pensaré veramente a loro ed ofrire a loro delle sperienze che secundo me hanno un senso ma che sono adeguati a loro modo di essere e di stare allò spazio della casa degli orsi.

Laura: - in altre parole potrebbe essere anche giusto secundo me, prima si deve conoscere ai bambini per poter dopo crearé degli spazi per loro.

Marta: - e fondamentale quando si dice no che lo strumento fondamentale dell educatore e l'osservazione si dice una verita assoluta perche e l'osservazione che ti fa capire chi sono i bambini con cui tu ti prepari a convidire un percorso che durara tanti mesi e che sara importante c'e si tu vuoi dare a loro locasione di vivere una esperienza significativa e con loro che ti devi confrontare e quindi gli devi conoscere devi capire quali cose amano faré devi capire cos'è che invece non ha propio signiifcato per loro e non ha nessun valore perch gli ofriresti una esperienza senza lasciare nessun tipo di traccia poi e chiaro che quando organizzi uno spazio te pensi, hai una tua idea di bambino, parte al inizio con una tua idea di bambino di percorso però poi e la tua idea il tuo percorso si modula sui bambini con cui lavori naturalmente ci sono dei punti fermi da cui uno non si muove, ai quali non si erroga però poi il resto tutto e molto flessibile, anche la flessibilità è uno strumento molto valioso nel nostro lavoro.

Laura: - gia per finire seguendo sempre con il ruolo dell'adulto, come è la tua intervensione con i bambini, come ti referisci a loro? Nel senso segui solo un processo d'accompagnate oppure intervieni in quello che giocano loro?

Marta: - un tempo si credeva molto nel fatto che l'adulto dovesse essere il regista delle esperienze dei bambini e io ho sempre pensato al regista come ecco lui che sta dietro, che ha la telecamera quindi c'è un filtro che gli permette di vedere alcune cose importanti nei bambini però se tu non ti lasci coinvolgere dalla esperienza dei bambini non riesci a vedere tutto, ti manca una parte fondamentale quindi io quando mi preparo a vivere una mattinata insieme ai bambini qui all'area rossa, ho una idea di cosa voglio fare con loro però non ho una idea rigida cioè, non ho un programma in cui dico oggi ho deciso che si fa la pittura, qualunque cosa accada io voglio fare la pittura, e se un bambino nella mattina mi dice no io non voglio dipingere perché preferisco stare con la sabbia, io non gli dico no bisogna fare la pittura, no, non funziona così per me, non funziona qui nell'area rossa come non funziona così quando ero al Nido, comunque il mio ruolo era diverso perché diversa è l'organizzazione del Nido però io ho sempre pensato che fosse fondamentale quello che ti dicevo prima, cioè vivere insieme ai bambini la loro esperienza dentro il servizio e questo ti obbliga a ripensare anche al tuo modo di stare con i bambini al tuo ruolo dentro il gruppo di bambini perché è fondamentale il tuo modo di stare con loro e se tu non ti metti insieme a loro, non giochi insieme a loro non vivi con loro le esperienze che loro stanno vivendo in quel momento dentro il servizio rimane un'osservatore esterno però ti chiude la possibilità di creare un patrimonio una cultura, visto che quest'anno se ne parla tanto che appartenga a te e al tuo gruppo di bambini, perché la cosa più bella almeno per me quando lavoro con i bambini è vedere che poi si arriva ad un certo punto in cui io conosco loro, loro conoscono me e insieme secondo i tempi di ognuno di loro e le modalità di ognuno di loro si riesce a vivere una esperienza insieme che sia dipingere con gli acquarelli giocare con la sabbia costruire una pista per il treno però comunque è sempre una esperienza che noi si riesce a vivere insieme con i bambini perché c'è sempre in ogni esperienza chi la vive dall'inizio alla fine, chi per un po' ci sta e poi se ne va però dopo ritorna chi non ci sta però poi ti accorgi che è lì con te perché ti viene a chiamare o tu cerchi di coinvolgerlo e quindi uno accetta che ci sia anche chi non lo vuole proprio fare perché non lo vuole fare e va bene così. Però l'importante secondo me è lasciarsi coinvolgere dalle esperienze dei bambini mantenendo fermo il proprio ruolo di adulto. Perché è chiaro che quando gioco con i bambini non sono un'altro

bambino ma sono l'adulto che comunque quella esperienza l'ha pensata e che l'ha pensata perché ritiene che sia una esperienza significativa per quel gruppo di bambini.

Laura: - quale è la tua formazione in più? Segui qualche corso formativo per rinnovarti pedagogicamente e si è così, in cosa consiste?

Niccoleta: - io cerco di, come ti posso dire, di sfruttare ogni corso di formazione perché secondo me è importante, è importante confrontarsi con le colleghe del comune di Pistoia, è importante confrontarsi con le esperienze che vengono fatte fuori dal comune di Pistoia, quindi io accolgo sempre a molto volentieri tutte le proposte di formazione. Tu lo sai che il comune di Pistoia ha comunque un suo programma di formazione per noi educatrici e insegnanti dei servizi educativi comunali e quindi quello fa già parte del nostro percorso quest'anno io ho seguito ho partecipato ad un progetto di cui l'università di Firenze, la facoltà di scienza della formazione e partner, è un progetto dream che ha come finalità quello di elaborare un nuovo tipo di pedagogia che sia centrata sulla relazione e sulla affettività e me pareva proprio un progetto veramente bello anche perché è molto concreto, dopo aver raccolto i dati delle interviste che hanno fatto a noi l'obiettivo è quello di elaborare un modello da utilizzare poi come modello sperimentale all'interno di un servizio educativo della provincia di Firenze, quindi insomma molto concreto e destinata per una ricaduta è stata una bella esperienza una bella occasione di scambio e vabbè questo è stato l'ultimo corso che ho fatto. Dopo ho fatto anche il master come coordinatrice pedagogica quindi cerco comunque, leggo molto, cerco di mantenermi viva e fresca la testa perché bisogna, perché è dovuto secondo me così, non si può fermarsi a quello che si sa anche perché ormai l'età avanza quindi quello che io ho studiato 30 anni fa non ha più senso nella realtà di oggi, quindi è necessario chi fa la nostra professione si mantenga sempre fresca la sua capacità di riflettere e la voglia anche di confrontarsi con quello che c'è fuori da qui. Sennò muore il nostro lavoro, non c'è lo possiamo permettere.

Laura: - infatti, hai totalmente ragione, in questo, anche secondo me ci dobbiamo aggiornare sempre, leggere il giornale ogni giorno per sapere quello che succede nella nostra società e anche in quella che abitano i bambini che abbiamo a scuola. Finalmente, la famiglia sappiamo che è un motore per tirare

fuori nuovi progetti oppure seguire quelli che sono già iniziati quindi, come è la relazione con loro?

Marta: - allora in generale io ti dico con profonda convinzione e sempre di più andando avanti con questo lavoro che la relazione con le famiglie è fondamentale per noi senza le famiglie, il nostro lavoro non si può fare, senza costruire una alleanza educativa vera e forte soprattutto con le famiglie, le famiglie ti pongono tante domande, hanno anche delle necessità vere delle richieste proprio forti che a volte ti mettono anche in crisi perché ti chiedono di pensarci in maniera ancora più seria più forte a quello che tu stai facendo e poi oggi, nella realtà attuale, almeno qui da noi, le famiglie stanno vivendo da vero una fase molto anche molto delicata anche molto difficile, molto critica perché tante certezze che c'è avevano su l'educazione dei bambini sono un po' sgretolate e quindi il ruolo dell'educatrice è un ruolo estremamente delicato perché da una parte le famiglie sono in una situazione in cui io dico però non hanno molta difficoltà a fidarsi ed affidarsi di altri e hanno molta fiducia in quello che dice il pediatra o del neuropsichiatra però poi allo stesso tempo una piccola incomprensione porta proprio al crollo di tutte le sue certezze quindi il nostro ruolo è veramente complicato e difficile e però le famiglie sono un grande stimolo perché comunque ti fanno venire voglia almeno un po' e poi potresti intervistare altre colleghe che ti dicono che le famiglie sono qualcosa di estremamente faticoso e di pesante da gestire, in effetti, a volte, lo sono però se tu perdi la voglia di confrontarti con loro, di ascoltarli di mettere dapparte tutti i tuoi pregiudizi, perché gli abbiamo tutti i pregiudizi e gli ascolti senza essere giudicoso, ti perdi tanto perché prima di tutto le famiglie sono le prime che ti danno tutte le notizie che per te sono fondamentali per stare insieme al loro bambino perché è il loro bambino e a volte ti danno anche delle informazioni un po' fuorviante perché poi il bambino con cui tu ti confronti nel servizio molto spesso è diverso di quello che loro ti hanno descritto, ma te devi chiedere perché è successo questo? E come faccio io ad entrare in relazione con questa famiglia? C'è non mi posso fermare a dire questa famiglia non sa niente del proprio bambino, non è vero, questa famiglia mi dà la sua immagine di questo bambino poi io mi faccio la mia idea però non posso escludere quello che mi hanno detto e dire che la mia è quella giusta e che quella di loro è l'idea sbagliata perché poi l'obiettivo è comune per me e per quella famiglia cioè fare

in modo che questo bambino viva una situazione di benessere all'interno del servizio educativo prima di tutto no? Quindi io la vedo sempre come la mia alleata la famiglia e cerco di faré di tutto per costruire l'alleanza sarei una bugiarda se ti dicessi che ci sono riuscita sempre perché a volte non ci si riesce però io ci si provo fino all'ultimo giorno dell'anno educativo e poi gli strumenti per crearé una relazione e per renderla sempre piu salda , tu l'hai visto stando qui all'area rossa in cui si deddica a la famiglia un'attenzione propio anche particolare e gli strumenti sono anche molto semplici però sono quelli che danno poi i risultati piu belli e piu grattificanti quindi costruiré un percorso come quello che si fa qui prendendo come riferimento questi libri queste Storie e su queste costruire esperienze di laboratori e di arrazioni che coinvolgono sia bambini che i genitori vol diré crearé una ricchezza, un patrimonio che i bambini e genitori continuano a convidere anche quando non sono fisicamente all'area rossa e questo crea un legame fortissimo con il servizio educativo e poi la relazione si fortifica tutti i giorni nell'incontro quindi nella disponibilitat allà relazione e si cerca sempre di non essere freddolosi nelle relazioni neanche se in quel momento in cui un genitore a l'ora di andare via ti ferma perché ha bisogno di parlaré ci si ferma a parlaré dicendoli guarda e l'ora di andare via però insomma, 10 minuti se ne hai bisogno, piu da volentieri, anzi e una occasione anche per me, quindi insoma questo.

4.4. Transcripció entrevista col·laboradora de *l'Areabambini Rossa*

Laura: - Che viene a dirsi come gli spazi educativi possono aiutare ad apprendere ai bambini. Ho pensato anche sarebbe interessante poter realizzarti l'intervista a te perché so che stai qua sempre con loro e anche che formi parte de la vita dei bambini e della loro giornata.

Potremmo iniziare se mi puoi raccontare un pochino come è il tuo ruolo.

Francesca: - allora il mio ruolo è praticamente quello di occuparmi che tutti gli spazi siano apposto, ovviamente della pulizia degli spazi, dell'approvisionnement dei biscotti, c'è tutto quello corrente per la colazione, tutti gli utensili/detersivi che si usano per pulire degli spazi e poi in più dare una mano alle educatrici. Diciamo che il mio ruolo è di complemento dai, perché io della didattica io non c'entro però non ostante tutto loro mi rendono sempre partecipe di tutto quello che succede, mi mettono sempre al corrente perché del come si ha fatto in un certo modo se con un bambino si deve agire d'un modo o in un altro se ne parla sempre, è importante che con un bambino se segue tutti in una stessa linea. Se ho qualche difficoltà io chiedo sempre alle educatrici . perché il bambino non rimanga disorientato si adotta tutta la stessa linea è importante che ci mettiamo tutte d'accordo. La stessa linea. Provo sempre di dargli una mano, soprattutto la mano più grande gli do all'inizio inserimenti. Ora va tutto da se. Quando i bambini non conoscono gli ambienti, non conoscono le persone che ci lavorano sì che è un momento molto delicato. Sì che in quel periodo li diciamo che sono fissa di là perché si inizia a piangere un bambino, il pianto è contagioso e inizia a piangere un altro. Quindi al stare con loro all'inizio, sono più utile di là che facendo altre cose. Per quanto riguarda gli ambienti secondo me è giusto tenere gli ambienti sempre accoglienti perché ai bambini gli piace vedere il bello secondo me perché arrivare ad un ambiente e trovare tutte le sedie buttate all'aria, magari con le bamboline non rivestite secondo me c'è differenza oppure trovare sulla pedana tu non ci metti nulla, invece tu hai la cortezza di mettere qualche macchinina certe volte per un bambino è anche un punto di riferimento e magari quando arriva va direttamente lì. Oppure nelle ceste dei giochi invece di mettere una cesta unica e ci si mette tutto dentro, no,

c'è la cesta del treno, la cesta delle machine, la cesta degli animali e questo secondo me per un bambino lo aiuta tantissimo, voglio dire, c'è meno confusione e piu punti di riferimento e è piu semplice. Come tu hai potuto vedere anche nella sabbiera, loro tendono a mettere delle cose per giocare e io cerco sempre di levare perché una volta che li hanno rimpieso di cose dopo non ci giocano piu. Si che ogni tanto rimetere a posto, secondo me per un bambino vuole dire tanto.

Laura: - anche secondo me, per poter anche riagire che le cose sempre vanno rimesse. Per organizzare anche un po il suo tempo. Perché loro non hanno la capacità di capire il tempo.

Francesca: - certo, si! Non hanno la comprensione del tempo si chè, facendo così se gli da un aiuto.

Laura: - dopo, come definiresti la relazione che hai con le educatrici?

Francesca: - io, senti, penso che non ci siamo mai scontrate quache volta qualcosa che non c'è andato lo abbiamo chiarito anche perché qui tutte facciamo tutto nel senso che si loro devono spazzare, lo fanno e quello lo dovrei fare io se io devo cambiare ad un bambino io lo cambio, c'è non ci sono mai stati, ci sono i ruoli ben definiti, io sono la collaboratrice e loro sono le educatrici però quande c'e n'è bisogno tutti fanno tutto pero mai andare a interferire, se succede qualcosa con qualche bambino, a me non mi garba digliello me a i genitori aspetto a che gli dicono loro anche si è successo con me pero gli spiego cosa è successo, cioè, non mi garba andare avanti a me e sobrepasare loro. Le insegnanti sono loro ed è giusto che certe cose si impongano loro e non io, ecco. Poi hai visto, un genitori mi ciede si ha mangiato a colazione e io ero li e l'ho visto, dico di si però cerco sempre che su certe cose di mandarli a loro, ecco perché secondo me è piu giusto così, non sono una insegnante si che non.

Laura: - pero ci sei, nel senso

Francesca: - non mi piace scavalcare, secondo me e anche una forma di rispetto. lo la penso così. Poi non lo so se e una cosa giusta. Penso che si perché non ho avuto mai problemi con nessuno. Loro mi mettono sempre al corrente di tutto di quello che succede, sono partecipe della vita dei bambini.

Laura: - te lavori qua da tanto tempo, in pratica.

Francesca: - io lavoro praticamente qua ci sono arrivata con l'Anna, perché io lavoravo in un'altra area, l'area gialla, che ora ormai si è trasferita qui, però prima non era qui, era in un'altra struttura, poi noi ci siamo trasferite qui però essendosi l'arearossa, la casa degli orsi no c'è stata più e lo spazio.... Dell'area gialla sono passata qua dall'Anna e si che ora si sono 8 anni che si lavora insieme sulla casa degli orsi. Però che lavoro con i bambini è da tanto. Con i bambini piccini da

5 anni, poi io lavoravo nelle scuole materne, e lì è fatto in un modo diverso e sono spazi diversi, tempi diversi sicché la vita è un pochino diversa di quella delle aree. L'utenza è diversa, insomma è tutto diverso sì.

Laura: ritornando alle relazioni, come 'è la relazione che hai con i bambini? Anche con le loro famiglie?

Francesca: - senti con i bambini, non ostante tutto, non è che ci sono tanto, ti lo detto, ho le mie cose da fare sì che non ci posso stare tutto il tempo con loro perché poi ho le mie mansioni da svolgere. Però vedo che loro si svolgono molto con me parlano di me anche quando vanno a casa, raccontano se io gli ho fatto qualche cosa o gli ho detto qualche cosa, o si hanno fatto un determinato gioco con me. Sì che penso che c'è un bel rapporto con i bambini, anche se il tempo è breve. Loro sono 36 io sono sola mi devo rapportare un pochino con tutti, sì che tutto è un rapporto di amore e fugge, però vedo che parlano, che mi parlano, con la pina ho fatto questo, con la pina ho fatto quell'altro, la pina mi ha dato il tè, la pina me ha portato in cucina a prendere un biscotto, il carrello, sì che voglio dire, penso che anche se è poco il tempo però nella vita dei bambini ci sono anche io.

Laura: - e con le famiglie?

Francesca: - sì, anche con le famiglie, spesso volte gli vado io ad aprire la porta e la prima persona che incontrano sono proprio io sicché, voglio dire non ho avuto mai problemi con un genitore, non ho mai di aver chiarito nulla, non mi è mai successo qualcosa di brutto.

Laura: - dopo, cosa pensi degli spazi dell'area rossa? Come gli definiresti?

Francesca: - ma io gli definirei a misura dei bambini, perché come tu hai potuto vedere tutti i giochi sono a loro portata, le cose che non arrivano sono messe un pochino più alte però non è un caso, che sono messe là su le cose che magari le vogliamo preservare un pochino oppure sono quelle cose che

sono un pochino piu delicate che ci piace dargliele pero sotto la nostra visione e invece tutte le altre cose sono tutte a loro misura. Per quanto riguarda agli spazi, ritornando alla bellezza degli spazi il posto deve essere anche bello e accogliente perché un bambino ci ritorni a volentieri, i colori, etc.. c'è, qui niente è a caso si una macchinine è stata messa li è perché c'è un motivo, se la bambolina è stata messa a sedere li c'è un altro motivo sicchè, io gli definirei accoglienti e caldo, perché te l'ho detto, niente è a caso, una paletta, un bicchiere o una sciottolina, c'è sempre un motivo perché stia li e non in un altro modo.

Laura: - e per ultimo, pensi allora che sia importante che gli spazi siano sempre organizzati?

Francesca: - Certo! Ma nella vita di un bambino specialmente nei bambini così piccoli, arrivando in un posto dove c'è tanto caos, secondo me il loro disorientamento sarebbe inevitabile. Perché si tu arrivi ad un asilo e in una cesta ci sono giochi mescolati, nel senso, c'è tutto, non sa ne anche lui da che parte rifarsi, invece se tu gli dai delle ceste, dei giocattoli ben distribuiti, messi nel posto giusto, secondo me per un bambino è piu fruibile lo spazio via, si possiamo usare questo vocabolo, invece se c'è disorganizzazione se c'è confusione, cose fuori posto io non penso che un bambino si possa sentire bene in uno spazio così. Questa è come la penso io.

5. Diari de camp

Dilluns 23 de gener de 2017

Avui a les 10:00h del matí ens hem reunit al comune de Pistoia amb les responsables del nostre tirocinio (Laura Contini, Donatella Giovaninni i Deborak Cappellini) ens hem presentat, igual que ho han fet elles i ens han explicat una mica generalment com són els serveis públics que ofereix l'ajuntament de Pistoia. Seguidament, ens hem presentat nosaltres, de mi, se'n recordaven de l'any passat i els ha fet il·lusió tornar-me a veure i que tornés a estar aquí per un fet tant important com és el treball final de grau. També ens han donat una mica d'informació/guia de com havíem d'actuar a les escoles, per tal de no molestar ni els infants ni a les mestres.

Dimarts 24 de gener del 2017

Avui he entrat per primera vegada a l'*Areabambini Rossa* després de 8 mesos. Tenia moltíssimes ganes de tornar-hi, tot i així, estava una mica nerviosa per conèixer als nens i nenes que hi havia aquest any. Només d'entrar, les mestres i la col·laboradora m'han vingut a saludar amb abraçades i petons. He estat molt contenta de retrobar-les ja que després de tant temps, ha set reconfortador per mi que em rebessin amb tanta il·lusió. Només d'entrar a l'aula, ha vingut una nena, molt sorpresa de veure les reaccions de les mestres cap a mi, i m'ha preguntat qui era. Jo li he dit que em deia Laura i que estaria un bon temps jugant amb ells. Ella m'ha respòs amb un somriure d'orella a orella i quan li he preguntat com es deia, m'ha dit: jo sóc l'Anna. M'he sorprès de la reacció que ha tingut l'Anna amb mi, ja que no m'esperava gens ni mica que se'm presentessin tant amablement el meu primer dia.

Seguidament m'he acostat a un altre grup d'infants que estaven jugant amb la taula d'experimentació (que hi ha sorra) i he provat d'intercanviar les primeres paraules amb ells. He vist que estaven una mica distants, però tampoc els he volgut forçar a que em diguessin res. Ja m'aniran coneixent mica en mica. Al cap d'una estona, ha vingut a veure'm l'Anna, i m'ha demanat a veure si li podia explicar un conte. Hem estat llegint fins que ha arribat l'hora d'esmorzar. Mica en mica, s'han anat acostant infants a escoltar allò que li explicava a l'Anna. He estat contenta perquè m'he sentit acollida mica en mica. És el que m'ha sorprès més del dia, ja que gràcies a l'apropament que ha tingut l'Anna amb mi, mica en mica, alguns dels infants del grup s'han anat apropant mentre explicava el conte. Segurament perquè han vist que l'Anna començava a tenir una mica de "confiança" amb mi.

Dijous 26 de gener del 2017

Avui també és el meu primer dia amb el grup dels dilluns i dijous. Dilluns, no els vaig conèixer perquè teníem la reunió al *comune*. Tot i així, vinc amb bones vibracions, ja que dimarts pensava que aniria més malament. Així doncs, decideixo entrar, i només de tocar el timbre perquè m'obrissin la porta de fora, ja veig a 3 infants que miraven pel vidre a veure qui arribava. Al veure'm entrar

a mi, han corregut cap a l'aula per seguir jugant amb allò que feien. Després, quan han vist que em quedava allà amb ells, se m'ha acostat una nena que m'ha preguntat què hi feia allà amb ells. Jo, he respòs el mateix que li vaig respondre a l'Anna dimarts, em quedaré uns quants dies per jugar amb vosaltres. Seguidament li de donat la mà i m'he presentat. Li he dit, jo sóc la Laura, i tu? Ella, mirant-me als ulls, m'ha respòs, jo sóc la Maria. Seguidament, he observat com els demés infants, em miraven una mica de reüll, pensant amb el que li havia dit a la Maria. Segurament per veure'm.

La Maria, no se m'ha acostat més durant tot el matí. No obstant, m'ha cridat l'atenció la manera la qual juga amb els seus companys. Ella ha de portar una mica la veu cantant del grup, és a dir, es relaciona sense cap mena de problema amb els altres infants però necessita cridar una mica l'atenció d'aquests, prenent-los el que tenen a la mà, per exemple.

Al finalitzar la sessió, li he preguntat a la Deborak sobre el procediment que té en el seu joc. Ella m'ha posat una mica en situació, m'ha explicat que la Maria, és la germana petita de 3 i que a casa seva no li fan massa cas. Llavors, m'ha explicat, que és normal que vulgui cridar l'atenció quan és a *l'Areabambini Rossa* perquè necessita que li facin una mica de cas. Li he preguntat, també, com actua ella, si veu que la situació se l'hi envà de les mans. M'ha dit que és una mica complicat actuar en aquests casos perquè llavors podria sentir-se com a casa seva i contenir-se. Tot i així, m'ha comentat que quan ha d'intervenir, li fa entendre el perquè no vol que reaccioni d'aquella manera per exemple.

Dilluns 6 de febrer del 2017

Avui he estat amb el grup de l'Anna i he pogut observar el primer grup d'infants que formen part de la meva recerca. He vist que són un grup d'infants molt cohesionats i que els agrada molt estar tots junts i compartir jocs i moments mentre estan a *l'Areabambini Rossa*. Avui m'he fixat en rol que té l'Anna i m'he adonat que té molta cura i atenció en la manera que actua envers als infants. També he vist que forma part del seu joc, un aspecte important per tal que els infants es sentin més segurs en allò que fan.

Dimarts 7 de febrer del 2017

Avui, he seguit observant a la mateixa educadora, que també n'és la coordinadora de l'espai. La meua mirada avui ha estat més enfocada al grup d'infants, ja que m'ha sorprès molt la cohesió de grup que tenen i la manera tant creativa que tenen de jugar i la capacitat d'atenció que tenen en els diferents jocs que desenvolupen. No havia tingut l'oportunitat de veure un tipus de joc tant estructurat i desenvolupat per infants tant petits. Serà plaer poder viure situacions així cada dia.

Dijous 9 de febrer del 2017

Avui, també he trobat adient seguir amb el grup d'infants de l'Anna, ja que eren els mateixos que vaig estar dilluns i volia veure una continuïtat. He vist que són infants que els agrada molt llegir i compartir estones amb la mestra, és a dir, reforço el que vaig veure fa dues sessions, que el fet que la mestra comparteixi el joc amb els infants és molt satisfactori per els nens i nenes a més a més que els ajuda a aprendre, ja que la mestra intenta sempre sostenir el joc que aquests practiquen.

Divendres 10 de febrer del 2017

Avui, vull remarcar la xerrada que he tingut amb l'Anna, la mestra i coordinadora de l'Areabambini Rossa, ja que hem estat parlant de les coses que havia vist durant tota la setmana. A més a més, per tal de poder conèixer més als infants, m'ha explicat una mica la seva trajectòria a l'espai a més a més d'alguna situació particular que viu algun dels infants a casa seva. Ha estat un moment molt significatiu per mi perquè he vist realment que confiava amb mi per tal d'explicar-m'ho.

Dilluns 13 de febrer del 2017

Aquesta setmana, segueixo amb els infants de l'Anna, per tal de poder completar les meves observacions dels dos grups que porta ella. Després d'haver tingut la xerrada amb ella divendres passat, avui he pogut veure alguna altra cosa a més a més. He pogut veure algun moment particular d'un infant en concret i en com es relaciona amb els seus companys. També he pogut reafirmar algun aspecte que ella m'havia comentat a nivell d'espai, ja que, avui

hem estat amb el joc simbòlic i realment he vist que els infants gaudeixen molt quan estan en aquest espai, ja que creen jocs magnífics.

Dimarts 14 de febrer del 2017

Segueixo observant el grup d'infants de l'Anna i avui m'he fixat en la relació que tenen els infants amb la Francesca, la Col·laboradora de l'espai. Encara que tingui un rol tan sols d'ajudar a recollir els espais i a preparar l'esmorzar, té molta confiança amb els infants i amb les seves famílies, perquè ella és la que els reb cada dia al matí. A més a més, comparteix moments de joc amb els infants i penso que és un aspecte molt positiu, no només per ella com a referent adult, sinó també és significant per als nens. Justament, avui m'ha explicat que una mare li ha dit avui al matí que el seu fill li havia explicat que prepara molt bé l'esmorzar i que intenta sempre ajudar-la a recollir quan acaben d'esmorzar. He trobat que era un gest molt especial per part de la mare i en els ulls de la Francesca, es veia que havia set gratificant per ella.

Dijous 16 de febrer del 2017

Avui he participat en un moment extraordinari a l'espai de dalt (a l'espai de joc simbòlic i de lectura), sempre estant amb el grup d'infants dels dilluns i els dijous de l'Anna, la mestra i coordinadora de *l'Areabambini Rossa*. He tingut la sort de poder-me quedar sola amb un grup d'infants durant uns 40 minuts, ja que la Maria havia d'atendre a una delegació de mestres belgues que venien a visitar *l'Areabambini Rossa*. Mentre els infants seguien el seu joc, ha vingut la Martina, una nena amb una gran capacitat imaginativa i creativa en el seu joc i m'ha dit que tenia una mica de son. Com que anteriorment, ja havia vist com jugaven al joc que normalment fan en aquest espai, n'hi diuen "il gioco delle bambine" (el joc de les nenes), li he suggerit si volia estirar-se al matalàs i si volia que li portés una manta. M'ha respòs que sí, que volia que li portés la manta per tapar-la abans d'adormir-se. Tres nenes més del grup s'han afegit al matalàs, ja que també volien que les tapés amb la manta. Seguidament, com fan sempre, m'han demanat a veure si les podia ajudar a fer un Pícnic. Jo m'he ofert a portar diferents objectes que podrien fer-los falta i elles em deien què era el que necessitaven.

Divendres 17 de febrer del 2017

Avui ha set l'últim dia que he observat els infants de l'Anna. He vist que aquest grup d'infants tenen una molt bona cohesió de grup i els hi agrada molt jugar junts. M'ha sorprès molt positivament el fet que tenen molta continuïtat en el seu joc, ja que són infants d'entre 18 mesos i 3 anys. El fet de poder-los observar seguidament m'ha permès entendre molts dels moviments que els infants tenen en el seu joc o bé de la imaginació i memòria que tenen, ja que normalment, quan estan en un espai o en un altre, el rol que tenen sol ser el mateix.

Dilluns 20 de febrer del 2017

Avui he començat a observar el grup d'infants de la Sara i un dels aspectes que m'ha cridat l'atenció d'avui ha estat veure el comportament de la Mireia, una nena de 2 anys i mig. És una nena que li costa interactuar amb la resta i quan veu que hi ha molts nenes i nenes jugant a algun lloc, intenta no estar-s'hi. Es podria dir que té un joc bastant individual. Tot i així, ha estat compartint l'espai de la taula d'experimentació amb altres 3 infants durant uns cinc minuts aproximadament però s'ha cansat bastant ràpid i ha decidit seure a la catifa dels contes. M'he acostat a la taula d'experimentació i he vist que hi havia molt material que no s'utilitzava però que seguia dins la taula. En un moment de la sessió m'he acostat a la taula d'experimentació i he vist que hi havia molt material que no s'utilitzava, però que seguia dins de l'aula. El que m'ha cridat l'atenció és que en el moment en què ha aparegut la Francesca, la col·laboradora de l'espai i ha retirat algun del material que no s'utilitzava, ha tornat a jugar amb la sorra. Tot i així, ha seguit amb el joc solitari que havia començat anteriorment fent un pastís d'aniversari.

Dimarts 21 de febrer del 2017

Avui ha set el primer dia d'observacions amb el grup de la Marta. He vist que la manera que tenim de fer de cadascú és totalment diferent. M'agradaria veure com podria gestionar el grup d'infants de l'Anna, per exemple, segurament tindrien dinàmiques molt diferents. He vist que el grup d'infants són molt moguts i necessiten molt descarregar-se físicament, és a dir, necessiten molt moviment i canviar de joc constantment. És un grup molt viu.

Dijous 23 de febrer del 2017

Avui, torno a estar amb el grup d'infants de la Sara. M'ha sorprès molt la reacció que ha tingut un infant durant tot el matí. Estant a finals de febrer, encara no ha superat el seu període de separació de la mare i ha estat tot el matí plorant. Dilluns no va venir i això potser és un dels perquès estava d'aquella manera. Tot i així no es deixava calmar per ningú, ni per la Sara. Finalment s'ha assegut a sobre la tarima de fusta per tal de veure des de la finestra quan arribava la seva mare. Jo li he proposat a la Sara a veure si volia que estigués una mica amb ell per tal de calmar-lo. M'ha dit que ho provés però que segurament no podria, ja que a mi quasi bé no em coneixia.

Efectivament, no ha volgut jugar amb mi i ha seguit plorant.

Després he estat parlant amb la Sara d'aquest fet i m'ha explicat que a casa seva, aquest infant, el fan contenir molt emocionalment, ja que són pares molt respectuosos i que es guarden molt les emocions. Després he entès una mica més el comportament d'aquest nen, ja que per ell, el fet d'estar a La Casa Degli Orsi, és un moment on es pot descarregar emocionalment. La Sara, tot i així, també m'ha explicat que el fet que feia dues setmanes que no venia, també és normal que volgués estar amb la seva mare.

Divendres 24 de febrer del 2017

Avui, he estat amb el grup d'infants de la Marta, avui els infants estaven una mica més calmats perquè estaven jugant a l'espai de baix, l'espai de joc d'experimentació i de joc més lliure i poc estructurat. He vist que, per aquest mateix fet, és a dir, que el material fos menys estructurat, ells podien crear més el joc que volien.

M'he fixat en el joc dels nens. Els agrada molt jugar amb els cotxes i tenen més continuïtat en el joc que no pas quan estan en l'espai de joc simbòlic i de lectura. El fet que aquest espai sigui més de relaxació i d'un tipus de joc més estructurat amb més estímuls, fa que estiguin més esverats.

Dilluns 27 de febrer del 2017

Avui, amb el grup de la Sara, he tornat a presenciar la situació generada amb l'infant que plorava, ha fet exactament el mateix que el dijous. Avui, per això, ha

deixat de plorar després d'esmorzar i ha jugat una mica amb els cotxes. He vist, per això que és un infant que li agrada jugar sol i no vol compartir el seu joc amb els altres companys.

Dimarts 28 de febrer de 2017

Avui, torno a estar amb els infants del grup de la Marta. Avui estant a l'espai de joc simbòlic i de lectura, he vist que realment el seu joc no és estable com a l'espai de joc d'exploració. Els costa mantenir molt més l'atenció en tot allò que fan.

Dijous 2 de març del 2017

Avui, una altra vegada amb el grup de la Sara, he pogut estar una estona amb l'infant que plorava. Ha actuat exactament com a les dues sessions precedents, però, aquest cop, quan m'he acostat per tal de proposar-li jugar amb la pista del tren, ha volgut que juguéssim junts. He estat contenta d'aquest fet, ja que he vist que podia entrar una mica en sintonia amb ell perquè ja feia tres sessions que era amb el seu grup.

Divendres 3 de març del 2017

Avui ha set l'últim dia que he observat als infants del grup de la Marta. M'ha sorprès la manera en què ha actuat ella avui. Quan s'acostava el final de la sessió, els ha llegit un conte i ha pogut aconseguir l'atenció de la majoria del grup. Ha set un bon tancament d'activitat en petit grup i ha fet que el clima de l'espai es tranquil·litzés.

Hem estat parlant d'un infant que té en el seu grup, ja que té alguna dificultat de llenguatge, efectivament, jo m'havia fixat que era un infant que no parlava, i que quan ho feia era a través de sons i moltes vegades, fa que no s'entengui amb els companys. És per aquest motiu que m'ha explicat que moltes de les vegades aquest infant pegava o feia enfadar algun dels altres infants del grup, perquè com que no entenien el que volia dir-los, ell actuava amb "violència". També m'ha explicat que estan seguint un projecte amb la logopeda i ella, com a mestra, esta fent un treball molt fort amb la família, perquè aquests, els costa d'acceptar-ho.

6. Aspectes ètics en la recerca – Autoritzacions

a) Autorització Deborak Cappellini

UVIC Universitat de Vic
Facultat d'Educació,
Traducció i Ciències Humanes

AUTORITZACIÓ

En/ Na DEBORAK CARPELLINI com director/a o responsable del
centre/ entitat AREA BAMBINI ROSSA -
COMUNE DI PISTOIA autoritza que es pugui realitzar
la següent activitat:
ENTREVISTA FORMATIVA

amb la finalitat exclusiva de recollir dades per a la realització d'un Treball de Final de
Grau de l'estudiant LARIA CESARI CONIULENS de la Facultat d'Educació,
Traducció i Ciències Humanes de la Universitat de Vic.

Per la seva part, l'estudiant s'ha compromès a: "respectar els drets fonamentals de les
persones, siguin infants o persones adultes; demanar el consentiment de les persones
que col·laborin o participin en el treball; respectar l'esfera privada de totes les
persones, grups o institucions que participin o estiguin relacionades amb el treball;
utilitzar la informació obtinguda només amb finalitats científiques i donar compte dels
resultats del treball a les persones, grups o institucions col·laboradores".

Sp. Deborak Cappellini
Signatura

PISTOIA, 27 de MARÇ de 2017

b) Autorització Stefania Pugliese

UVIC Universitat de Vic
Facultat d'Educació,
Traducció i Ciències Humanes

AUTORITZACIÓ

En/ Na STEFANIA PUGLIESE..... com director/a o responsable del
centre/ entitat METRA ANSABAMBINI ROSA - COMUNE DI
PISTOIA..... autoritza que es pugui realitzar
la següent activitat:
ENTREVISTA FOMATIVA.....

amb la finalitat exclusiva de recollir dades per a la realització d'un Treball de Final de
Grau de l'estudiant LARA CESARI CONNERS... de la Facultat d'Educació,
Traducció i Ciències Humanes de la Universitat de Vic.

Per la seva part, l'estudiant s'ha compromès a: "respectar els drets fonamentals de les
persones, siguin infants o persones adultes; demanar el consentiment de les persones
que col·laborin o participin en el treball; respectar l'esfera privada de totes les
persones, grups o institucions que participin o estiguin relacionades amb el treball;
utilitzar la informació obtinguda només amb finalitats científiques i donar compte dels
resultats del treball a les persones, grups o institucions col·laboradores".

Stefania Pugliese.....
Signatura

PISTOIA....., 27 de MARÇ..... de 2017

c) Autorització Niccoletta Guarducci

UVIC Universitat de Vic
Facultat d'Educació,
Traducció i Ciències Humanes

AUTORITZACIÓ

En/ Na NICCOLETTA GUARDUCCI..... com director/a o responsable del
centre/ entitat MESTRA AREABAMBINI ROSA - COMUNE DI PISTOIA
.....autoritza que es pugui realitzar
la següent activitat:
ENTREVISTA FOMATIVA.....

amb la finalitat exclusiva de recollir dades per a la realització d'un Treball de Final de
Grau de l'estudiant LAURA CESARI COMILLOTTI..... de la Facultat d'Educació,
Traducció i Ciències Humanes de la Universitat de Vic.

Per la seva part, l'estudiant s'ha compromès a: "respectar els drets fonamentals de les
persones, siguin infants o persones adultes; demanar el consentiment de les persones
que col·laborin o participin en el treball; respectar l'esfera privada de totes les
persones, grups o institucions que participin o estiguin relacionades amb el treball;
utilitzar la informació obtinguda només amb finalitats científiques i donar compte dels
resultats del treball a les persones, grups o institucions col·laboradores".

Niccoletta Guarducci
Signatura

PISTOIA....., 27 de MARÇ..... de 2017

d) Autorització Giuseppina Macchione

UVIC Universitat de Vic
Facultat d'Educació,
Traducció i Ciències Humanes

AUTORITZACIÓ

En/ Na GIUSEPPINA MACCHIONE com director/a o responsable del
centre/ entitat MASTRA COLLABORADORA ANSABAMBINI ROSSA -
COMUNE DI PISTOIA autoritza que es pugui realitzar
la següent activitat:
ENTREVISTA SEMI-ESTRUCTURADA

amb la finalitat exclusiva de recollir dades per a la realització d'un Treball de Final de
Grau de l'estudiant LARA CECILI MINUETIS de la Facultat d'Educació,
Traducció i Ciències Humanes de la Universitat de Vic.

Per la seva part, l'estudiant s'ha compromès a: "respectar els drets fonamentals de les
persones, siguin infants o persones adultes; demanar el consentiment de les persones
que col·laborin o participin en el treball; respectar l'esfera privada de totes les
persones, grups o institucions que participin o estiguin relacionades amb el treball;
utilitzar la informació obtinguda només amb finalitats científiques i donar compte dels
resultats del treball a les persones, grups o institucions col·laboradores".

Giuseppina Macchione
Signatura

Pistoia, 27 de MAIG de 2017

7. Model de graella d'anàlisi i discussió de les dades obtingudes

	OBSERVACIONS	ENTREVISTES	DIARI DE CAMP
CARACTERÍSTIQUES ESPAIS I MATERIALS			
IMPORTÀNCIA DE L'ORGANITZACIÓ DELS ESPAIS			
ESPAI GENERADOR D'APRENTANTGES			
ROL DEL DOCENT DINS L'ESPAI			

8. Fotos dels espais educatius de *La Casa Degli Orsi*

8.1. Fotos del rebedor

8.2. Espai de joc i d'exploració lliure

8.3. Fotos de l'espai de joc simbòlic i de lectura

